

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושש של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

ישיבה מיוחדת לציון שלושים שנה לאיחודה של ירושלים

שאלות בעל-פה

מכתבו של קצין ביטחון ומשק של מרכז חורב

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

שאלות בעל-פה

נתיב הטיסה הדרומי לאילת

הקמת שתי היאחזויות נח"ל בנגב המזרחי

מלחמת לבנון

הצעות לסדר-היום

ייצור ערכות מגן וחלוקת מסכות לבעלי זקנים

הצעה לסדר-היום

עדויות בנושא הטבעתה של הצוללת "דקר"

הצעות לסדר-היום מכתב הפרופסורים מהאוניברסיטה העברית והדברים כלפי ראש הממשלה

הצעות לסדר-היום

שביתת הסגל האקדמי הזוטר

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום

חפירות בקברים עתיקים

הצעה לסדר-היום

דברי השר אדלשטיין על תפקודה של הממשלה

הצעות לסדר-היום

פיטורי העובדים הסוציאליים מהרשויות המקומיות

שאלות ותשובות

שכר אסירים בעבודות שיקום

חילול מצבות בבית-העלמין היהודי בלוד

ירי בנשק אוטומטי של צה"ל בכפר ג'דידה

טיפול המשטרה בהמלצת מח"ש להעמיד שוטר לדין

הצעות לסדר-היום תקרית הירי שהיתה בשבט הבדואי אבו-כף בין המשטרה לבדואים

הצעות לסדר-היום

הפשע בנתניה

הצעה לסדר-היום

קרן ההנצחה לחללי צה"ל באוניברסיטה העברית

ישיבה מיוחדת לציון שלושים שנה לאיחודה של ירושלים

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, נא לשבת. רבותי חברי הכנסת, אלה שלא ישנו, נא לשבת. המנצחים, המפסידים, נא לשבת.

רבותי, ישיבה מיוחדת לציון שלושים שנה לאיחודה של ירושלים. יום רביעי, כ"ח באייר התשנ"ז, 4 ביוני 1997 – ישיבת הכנסת פתוחה.

מזכיר הכנסת א' האנ:

נא לקום.

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני נשיא המדינה.)

מזכיר הכנסת א' האנ:

בבקשה לשבת.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני חבר הכנסת ברק, הואל בטובך לשבת.

קריאת פרק קכ"ב בספר תהילים, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האנ:

"שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ה' נלך. עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו. ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד. שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך. יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך. למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך."

היו"ר ד' תיכון:

אדוני הנשיא, חברי הכנסת, כשקיבל יגאל ארד, החובש מגבעת-התחמושת, ציון לשבח על תושייה ואומץ לב, התחבט בשאלה מדוע נבחר דווקא הוא: "הדחף שלי היה לרוץ כל הזמן קדימה, רק רציתי לעזור ולהציל".

יגאל השתתף עם חבריו הצנחנים בפריצת מערך ההגנה המבוצר בגבעת-התחמושת שבצפון ירושלים. בתוך הבונקרים ותעלות האבן שבגבעת הקרב ארבו חיילי הלגיון הירדני, שירו לעבר הכוח הפורץ מכל כלי הנשק. מספר הנפגעים הלך וגדל, ויגאל הושיט עזרה לכולם. בכך הציל חיים. רק משדעכו היריות והמירוץ המטורף אל הבלתי-נודע הסתיים, התברר לצנחנים כמה מעטים מהם הגיעו. אל ראש הגבעה.

חמש שנים, ביום ירושלים, הקפיד יגאל ארד, החובש מגבעת-התחמושת, לפקוד את המקום שבו נפלו חבריו ולהתייחד עם זכרם מול מצבת הזיכרון. בשנה השישית הוא נוסף עליהם. יגאל נפל במלחמת יום הכיפורים בעיר סואץ.

בזכותם של יגאל ארד וחבריו הלוחמים הוגשם חלום דורות. ירושלים השלמה אוחדה תחת ריבונות ישראל. גבורת הבנים שהסתערו דרך שדה האש היא שמאפשרת לנו לשוטט בסמטאות העיר העתיקה, לבקר במגדל-דוד, להתפלל ליד הכותל ולחיות בירושלים המאוחדת, העיר שחבורה לה יחדיו.

183 לוחמים נפלו בקרב על שחרור ירושלים. אם יש גמול לקורבן היקר, הרי הוא ירושלים הצומחת, העיר שלא ידעה פריחה כזו זה עשרות דורות.

מלחמת ששת הימים היתה שעתו היפה של העם. בתקופת ההמתנה בין יום העצמאות, ב-14 במאי, ל-5 ביוני הכינו מדינות ערב, שהונהגו על-ידי נשיא מצרים נאצר, מתקפה כוללת נגד ישראל, שנועדה להמיט עליה חורבן. מצור מדכא סגר על הארץ הקטנה והלחוצה בין צבאות ערב שהקיפו אותה והמחיש לתושביה עד כמה מבודדת ישראל, הנאלצת לעמוד לבדה מול אויביה.

הכיתור הושלם ועניבת החנק הלכה והתהדקה. הניסיונות לפתור את המשבר בדרכים מדיניות נכשלו. היו שהרהרו, האם גורל המדינה שהוקמה לאחר השואה כדי לשמש בית בטוח ליהודים יהיה דומה? בפנינו עמדה ברירה אחת – לחיות או למות, להגן על עצם קיומנו או לאבדו.

בנקודת שפל זו הוקמה ממשלת הליכוד הלאומי, שכללה את נציגיהן של מפלגות האופוזיציה באותה תקופה. ההד הציבורי היה עצום. הצבע חזר ללחיים, המורל הרקיע והספירה לאחור החלה.

המלחמה שנכפתה עלינו פתחה פרק חדש בקורות ירושלים. ירושלים המבותרת אוחדה מחדש. 19 שנים היתה העיר קרועה. שני חלקי העיר הופרדו זה מזה על-ידי גבול מבוצר – גדרות תיל, שדות מוקשים, קירות חוסמים ועמדות ירי. גיבוריה האלמונים של העיר החצויה היו תושבי שכונת הספר –

תלפיות, אבו-תור, מוסררה, הקטמונים, קריית-היובל, בתי-פאג"י, שמואל-הנביא ואחרות, שבתיהם היו על הגבול. היו אלה עולים חדשים מארצות אסיה ואפריקה וממזרח-אירופה ובני הארץ. ביתם היה קו החזית. במשך שנים חיו תחת סיוט מעיק. לא אחת נורו אנשים, או נרגמו באבנים, נפצעו ואף נהרגו, אולם את מקומות מגוריהם לא נטשו. עם פרוץ מלחמת ששת הימים, כאשר שטפה האש את "הקו העירוני", הם לא נמלטו אלא נותרו במקלטים, בשכונה שבה חיו, שהפכה לא אחת לשדה קרב.

בני ירושלים כולה לחמו בחטיבת ירושלים כשהם מגינים בגופם על המשפחה, על הבית ועל החצר. אנשי החטיבה הם שבלמו ראשונים את גלי האש ותרמו רבות לאיחודה של העיר.

באותם ימים ידעה ירושלים אף היא להתאחד תחת הנהגתו של ראש העיר טדי קולק. אנו הלוחמים, תושבי ירושלים, נזכור לנצח את מפקדינו וחברינו אליעזר אמיתי, אורי בן-ארי וחייליו, מוטה גור, מוטי הוד ועוזי נרקיס.

מאז מלחמת ששת הימים שונו פני העיר לבלי הכר. הוקמו שכונות חדשות, שוקמו רבעים הרוסים ונבנו מבני ציבור מרשימים. מלאכת הבניין נמשכת. המלט, האבנים, המדע והרוח הם עדות לחוזקה ולעוצמתה של העיר, הוכחה ששוב ירושלים איננה ניתנת לחלוקה.

ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כבוד נשיא מדינת ישראל מר עזר ויצמן ורעייתו, אדוני היושב-ראש וחברי הבית, לפני 30 שנה נכפתה עלינו מלחמה שלא רצינו בה וניצחנו בה ניצחון גדול.

יש בינינו הרואים בניצחון זה של עם ישראל את תחילת אסוננו, ואילו אני רואה בו את תחילת גאולתנו. היה בניצחון המופלא של מלחמת ששת הימים תחילתם של שלושה נסים. הנס הראשון היה שובו של העם אל ארצו, אל כור מחצבתו, ואנחנו גילינו מחדש חבלי מולדת שנראה היה כאילו נשכחו מזיכרוננו. הלכנו, באנו וישבנו בחבלי יהודה והשומרון, גילינו מחדש את קברי האבות והאמהות בחברון, וקבר רחל – הנה רחל ראתה את בניה שבים לגבולם. תנועת ההתיישבות שקמה לה במרחבי ישראל, ארץ-ישראל, נתנה ביטוי עמוק ביותר לקשר הנצחי בין עם ישראל לארץ-ישראל.

ואילו הנס השני היה נס השלום. אני חושב, שכל תהליך השלום בינינו לבין מדינות ערב, וגם שכנינו הפלשתינים, לא היה מתאפשר אילולא עובדה אחת שנקבעה במלחמת ששת הימים, והיא העברת הגבול מגדות הירקון לגדות הירדן. בפעם הראשונה מאז הקמתה של מדינת ישראל היא חדלה להיות מדינה מאוימת, מדינה שעצם קיומה מוטל בספק יום-יום. היא יצרה לה מרחבי הגנה וביטחון בדמותה של חומת מגן, קיר מגן בגובה של 1,000 מטר ומעלה, בדמותם של הרי השומרון והרי יהודה, וכמובן בקעת-הירדן, שחוצצים בינינו לבין כל אפשרות של פלישה מן המזרח.

אינני אומר שמדינות ערב השלימו את השינוי הזה בבת-אחת, אבל עובדה היא שבמלחמה הבאה שנכפתה עלינו, מלחמת יום הכיפורים, כבר לא הותקפנו משלוש חזיתות, אלא רק משתיים, והחזית הארוכה ביותר, גבול הירדן, והמסוכנת ביותר, היתה חזית שקטה מן הטעם הזה.

התהליך הזה של השלמת העולם הערבי עם קיומה של ישראל שאין לנצחה הוא פועל יוצא של מלחמת ששת הימים והניצחון הגדול בה. עמדתה המשופרת של ישראל מבחינה ביטחונית ואסטרטגית היא שנותנת לנו, גם היום וגם בהמשך, את היכולת להמשיך את מהלך השלום עם כל שכנינו.

ואילו הנס השלישי, המרגש ביותר, הוא זה שאנחנו מציינים היום וחוגגים אותו היום – זהו נס ירושלים.

לפני 30 שנה, בשיאם של שישה ימי תהילה, עמדו חיילי צבא-הגנה לישראל נוכח שריד קודשנו, ובעיניהם דמעת הדורות. תפילת הודיה עלתה ממעמקי כיסופיו של עם, שנשא את כתרה של ירושלים בלבבו תמיד בשבועת האמונים הקדומה, על נהרות בבל: "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי".

אותה שעה היתה, אני מאמין, שעתה היפה ביותר של ישראל. זו היתה שעה של התעלות, שעה של נצח, שעה של אחדות שלמה, והעיר שחברה לה יחדיו היתה באותה שעה, בדיוק כפי שאמרו חז"ל, עיר שעושה ישראל חברים זה לזה.

לדאבוני, אדוני הנשיא ואדוני היושב-ראש, התרחקנו מאוד מאותה שעת אחדות יחידה ומיוחדת – ועם זאת, אני חושב שאנחנו עדיין נמשכים אליה בעבותות טמירים, אל שעת היחד האמיתית ההיא, שבה היתה אחדות עם ישראל שלמה, כפי שלא היתה מעולם.

במשך 19 שנים ארוכות, בין תש"ח לתשכ"ז, היתה ירושלים עיר קודרת ודחוקה, קצה הדרך, ללא אופק ומרחב. עיר שסועה בגדרות תיל, בחומות איבה, בשדות מוקשים וחרכי ירי. עיר שניטל ממנה הודה והדרה.

שיבתה של ירושלים, ירושלים השלמה, אל חיק ישראל, החזירה לה את תפארתה. בבת-אחת יצאה מקדרותה. אני זוכר את זה כנער, ואתם בוודאי, כל אחד בדרכו, איך שינתה ירושלים את פניה בבת-אחת. נופיה נפרצו אל המרחב, דרכיה נפתחו לכל עבר – אל יהודה והשומרון, אל השפלה ובקעת-הירדן. ירושלים כבשה מייד את מקומה הראוי בלב-לבה של ארץ-ישראל.

היא ניעורה לחיים חדשים, עיר מתחדשת ונבנית, עיר שוקקת, מרכז חייה הלאומיים של ישראל; עיר של תרבות וחוכמה, מוסדות השכלה ומדע, ישיבות ובתי-מדרש; עיר של תורה, עיר של קודש וחול; ירושלים של מעלה וירושלים של מטה.

בהשיבנו את ירושלים השלמה לעם ישראל, קניין לבבו הנצחי, אני רוצה להבהיר שוב מה שנשכח לעתים בין הגויים ואולי גם במקומותינו. אני רוצה להזכיר, שלא גזלנו אותה משום אומה ולשון, לא הפקענו אותה משום אמונה ודת.

אדרבה, מעולם בכל תולדותיה לא היתה ירושלים כה פתוחה, כה סגונית, כה נדיבה בשפע אמונתיה, בשלל גוניה, עדותיה ודתותיה.

מעולם לא שרר בה חופש דת ופולחן שלם כל כך כפי שמתקיים בה זה 30 שנה תחת ריבונותה של ישראל. אותו חופש פולחן שנשלל מעמנו בהיות ירושלים עיר חצויה, מובטח זה 30 שנה לכול.

מדינת ישראל רואה עצמה מחויבת לקיים בבירתה את זכויותיהם המלאות של בני כל האמונות, ולהגן ולשמור על המקומות הקדושים לכל הדתות, בסובלנות, בכבוד ובשוויון.

"כי ביתי בית-תפלה יקרא לכל העמים" – זאת מדיניותנו, ואנחנו מיישמים אותה הלכה למעשה.

ביקר, בגאון, ובהכרת תודה שאין עמוקה ממנה, נעלה את זכרם הקדוש של הנופלים במערכות על ירושלים. בדמם קנינו את פדותה של ירושלים, ויגון משפחותיהם הוא מחירה הנמשך, הכבד. לוחמי מגן היו. בתש"ח הם עמדו במגננה נואשת נוכח מצור אכזרי – וגברו, ובתשכ"ז הם יצאו למערכה להדוף התקפת אויב, באותה מלחמה שלא רצינו בה.

לוחמי ירושלים ידעו מלחמה שאין צודקת ממנה, ונחלו ניצחון שלא היה מזהיר ממנו בתולדות העם; ואני מוסיף, גם בתולדות העמים. ועיקרו של ניצחון זה הוא, שירושלים תישאר מאוחדת, שלמה, תחת ריבונות ישראל לנצח.

שלמותה של ירושלים מחייבת את קיומם יחדיו של כל חלקי השלם – דתיים וחרדים, מסורתיים וחילוניים, יהודים וערבים, מוסלמים ונוצרים – זהו הפסיפס הירושלמי המרהיב, שרקוע באבני העיר, באורה ובצליליה, וחיבורו יחדיו יוצר תמונה שלמה אחת, מסחררת, שעליה נאמר: "עשרה קבין יופי ירדו לעולם – תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו".

שלמותה של ירושלים היא שלמות מחייבת. כל אבן בפסיפס היא שלם בפני עצמו; אך רק מחיבורן המשותף של כל אבני הפסיפס, בשילובן ההרמוני זו בצד זו, תתהווה ירושלים השלמה; עיר שלם, עיר שלום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אהוד אולמרט, בבקשה. מזכירים לי שהוא ראש העיר, ואני הרי מנוע. בבקשה, אדוני ראש העיר.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד נשיא מדינת ישראל מר עזר ויצמן והגברת ויצמן, אדוני ראש ממשלת ישראל והגברת נתניהו, אדוני יושב-ראש הכנסת והגברת תיכון, לוחמי ירושלים לדורותיהם, ראש העיר לשעבר טדי קולק, חברי כנסת, אורחים נכבדים – מלחמת ששת הימים היתה בראש ובראשונה מלחמת שחרור והצלה. כל מי שזוכר את ימי ההמתנה הארוכים, מורטי העצבים, שבהם חלחלו גם פחדים אצל לא מעטים, מי שזוכר את ימי הבדידות הגדולה של מדינת ישראל בטרם הכרעת הממשלה ערב מלחמת ששת הימים, ואת קולות המלחמה המתלהמים ששטפו אותנו מכל עבר – לעולם לא ישכח את המצוקה שהיתה חלק בלתי נפרד מאותם ימים, ואת תחושת הישועה שאפפה כל אדם בישראל וכל יהודי בעולם כאשר צבא ישראל יצא למלחמת ההצלה ההיא, הכה את האויב ושחרר אותנו מאיומיו.

במשך השנים שעברו, בלהט ויכוחים פוליטיים, לגיטימיים ככל שיהיו, יש כאלה הרוצים לשחרר באופן מעוות את ההיסטוריה ואת הנסיבות שקדמו למערכה ההיא. יהיו הוויכוחים הפוליטיים חריפים ונוקבים ככל שהם, עובדה אחת איננה ניתנת לערעור, אדוני היושב-ראש: מלחמת ששת הימים לא היתה מלחמת כיבוש, תוצאותיה לא היו כיבוש, ושום פולמיקה פוליטית רטרואקטיבית לא תהפוך אותה לכזו.

אין ספק, אדוני היושב-ראש, שהמלחמה על ירושלים היה בה ממד נוסף. באותן שעות ארוכות שבהן המתינו לוחמי צה"ל ליחידותיהם, חיילי חטיבת ירושלים, חיילי חטיבה 10, חיילי הצנחנים, לפקודות שתבואנה, בוודאי עלו בלבם כדבר טבעי כל הזיכרונות, הגעגועים, המכאובים, הדמעות והתפילות שהתפלל עם ישראל לירושלים במשך אלפי שנים. יש ערים גדולות מירושלים, עשירות ממנה בוודאי, גם עתיקות ממנה – כמוה אין. מעולם לא היתה עיר בהיסטוריה של בני-האדם שהיתה קשורה קשר עמוק כל כך להוויית קיומו של עם כמו ירושלים לעם היהודי.

באותם רגעים קצרים וארוכים עד בלי די שלפני קרב התמזגו כל הזיכרונות הללו, הגעגועים, התפילות והחלומות לאותן נחישות, עוצמה, הקרבה ומסירות אין קץ, שהביאו לשחרורה ולאיחודה של בירת הנצח של עם ישראל.

כל מי ששמע את דבריו של מוטה גור, זיכרוננו לברכה, הם יהדהדו באוזניו עד יומו האחרון: הר-הבית בידינו. אותם חיילים שנפלו במאבק, בקרב האכזר והקשה ההוא, אין אף אחד מאתנו שיכול היום לדבר בשמם ומטעמם, אבל אנחנו יכולים לשער שבאותו הבזק קצר שלפני, כאשר הכדור נורה ובטרם נפגע החייל ונפל, באותו שבריר של רגע שבו חולפים זיכרונות – אין לי ספק שאף אחד מהם לא ראה עצמו שליח של חיל כיבוש, כי אם ראש החץ של עם עתיק יומין, שכל חייו, שכל ההיסטוריה שלו, חיכה לרגע ההוא, שבו יוכל מפקד צבא ישראל להכריז: הר-הבית בידינו.

שלום שמחון (העבודה):

יש לו שם.

אהוד אולמרט (הליכוד-גשר-צומת):

30 שנה אחר כך, 30 שנה מאז אותו רגע בלתי נשכח, עדיין אנו מתמודדים על מעמדה ועל עתידה של ירושלים. צריך לומר, אדוני היושב-ראש, ירושלים היא עיר עם בעיות קשות, עם ניגודים רבים, עם מחלוקות שלעולם אינן מסתיימות. היא עיר של דתות רבות, של אוכלוסיות שונות, של זיכרונות מגוונים, של תקוות מנוגדות ושל תפילות שנובעות ממקורות, שאין דבר שבהכרח מאחד אותן. אין מתכונת פשוטה, אין דפוס קבוע, אין מרשם מוכן שיכול למצוא את האיזון בין כל הניגודים הללו ולהכתיב להם מסלולים קבועים, שיאפשרו ליישבם.

אין פתרון אחד, ואולי גם לעולם לא יהיה. יש רק צורך לעשות מאמץ מתמיד, לחפש תמיד את נקודת המפגש שבה יכולות אוכלוסיות שונות, עם רצונות שונים, להתקיים זו בצד זו, לא מתוך הסכמה, אבל מתוך כבוד הדדי; לא מתוך טשטוש הניגודים, אלא מתוך מתן כבוד לזכותם של אנשים שונים לחיות באורח חיים שונה זה לצד זה, לא זה על חשבון זה.

יש רק דבר אחד שאיננו אפשרי: אדוני היושב-ראש, אין שתי ירושלים, יש רק עיר אחת שלמה ומאוחדת, גם במחלוקות שלה, גם בניגודים שלה, גם ביריבויות שבה, ורק כעיר אחת, כבירה של עם אחד, היא תמשיך להתקיים, לפרוח ולהיבנות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שמעון פרס, בבקשה.

שמעון פרס (העבודה):

כבוד נשיא המדינה והגברת ויצמן, אדוני יושב-ראש הכנסת, טדי קולק ראש העיר, בשעה שירושלים אוחדה, הבנאי הגדול שלה, חברי הכנסת, בשום מקום בעולם לא התכנסה ההיסטוריה הרוחנית של עמנו ובעקבותיה ההיסטוריה המדינית שלנו בצפיפות כה גדולה כמו בירושלים. בירושלים נולדה הרוח הגדולה שלנו, והרוח, כידוע, אינה רק עניין של מקום או של משקל או של כמות – היא נושבת מבלי שנוכל לתחמה, מבלי שנוכל להגביל את עוצמתה. שלוש הדתות הגדולות נולדו בירושלים או התקשרו לירושלים או נמשכו אליה כאל אבן שואבת רוחנית. דוד הקים בה את הממלכה היהודית הראשונה, שלמה נתן לה תנופה ואופקים, יהושפט ניסה לאחדה מחדש.

מדוע ירושלים? היא איננה שוכנת לחוף ים; לא חוצה אותה נהר; היא לא בהכרח צומת דרכים סואן. ערכה האסטרטגי בא מהיותה עיר קדושה, לאו דווקא משיקול צבאי מצומצם. מדוע הרבו בה כל כך להתלהב ממנה, וכל כך מיהרו להתעצב בתוכה? מדוע הרבו כל כך להאמין בה ולהילחם סביבה, להסכים בתוכה ולריב בקרבה? מדוע קמו בה בעת ובעונה אחת גדול הנביאים האופטימיים שלנו, ישעיהו, וגדול הנביאים הפסימיים שלנו, ירמיהו? מדוע נשמעו בהרריה בשורת השלום הנאצלת ביותר בהיסטוריה, וקול נפץ החורבן הכואב ביותר בתולדותינו?

אין תשובה פשוטה. נראה שבורא העולם העניק לה "קסם אישי", שרוב החלומות והאמונות והמלחמות נמשכו אליה דור אחרי דור, אמונה אחרי אמונה, ולפעמים אמונה מול אמונה. אברהם כמעט הקריב את בנו על הר-המוריה, ורק נס הציל אותו ממעשה זה. המזבח והנס פקדו את ירושלים בעת ובעונה אחת.

אנו כמובן נתפסנו ונשארנו תפוסים בירושלים שהפיקה אמונה עמוקה. "ירושלים הרים סביב לה", נאמר, אבל ירושלים מעמקים רבים בתוכה, מעמקים הרוחשים אמונה אדירה. אנו בני העם היהודי לא פסקנו להתפלל למענה ולקוד לעברה. כשאנו בתוכה, היא בירת חיינו; כשהורחקנו ממנה, היא היתה לתפילת עתידנו.

היהדות, כידוע, היא אמונה דתית וזהות לאומית בעת ובעונה אחת. ירושלים מסמלת את הקשר הזה באופן המפורש ביותר: היא בירה פוליטית ומרכז רוחני, דבר אורגני ולא תרכובת חולפת. ידענו בה שיאים בחיינו בימי הנביאים, בימי הכהנים, בימי המלכים ובימינו אלה – תקופות של פריחה דתית, כלכלית, צבאית וארכיטקטונית. אבל ירושלים גם ידעה חורבן. פעמיים, כמעט שלוש פעמים, היא נחרבה וגלינו ממנה. תמיד בתשעה באב נפלו חומותיה וחרבה העיר. כל פעם, בעת של מצור, פקד שפל של פילוג גם את הלוחמים וגם את הנצורים. שום מקום בהיסטוריה לא איחד את עמנו יותר מאשר ירושלים, ושום מקום בהיסטוריה לא פילג אותנו יותר ממנה. כשהיא מתאחדת עלינו להיזרר שלא ליפול קורבן לפילוג מחודש.

ירושלים היא אפוא מורשת רוחנית ומבחן מדיני. מבחינה רוחנית יצאו מציון הקריאות הנעלות ביותר לעילוי נפשו של האדם: הקריאה לשלום, הקריאה לצדק, הקריאה לאחוה, הקריאה לאוניברסליות. מבחינה מדינית עברה העיר כיבושים, רציחות, שרפות, גזירות, התנסויות בלתי מתקבלות על הדעת והתעמרות העומדת בסתירה לכל התורות. אולי זה סודה של ירושלים: כשאדם רוצה להתרומם בה – הוא יכול להגיע עד לכוכבים, וכשאדם מתנכר לה – הוא עלול להתנתץ אל סלעיה.

אורותיה המשתנים של ירושלים מסמלים את חוויותיה: תכלת מפתה בבקרים, אודם מוצהר בצהריים, זהב רך בשקיעה. מפגן הצבעים כמפגן הגורלות, מעין התנצחות מתמדת בין אור לבין צל. אין עוד עיר שידעה כל כך הרבה אורות וכל כך הרבה צללים, והאדם נמשך אחרי שני אלה כמתעלה או כמסתנור.

פעמים הרבה נכבשה ירושלים ב-3,000 שנות קיומה. שום כיבוש לא יכול היה לה לתמיד. היא לא נכנעה אלא לפרק זמן חולף. בשכבות הארכיאולוגיות המהוות את המבנה המסתורי של העיר טמונות עדויות למפלתם של כובשים, ועל הקרקע שלה מתנוססים שרידי מקדשים שבחלקם הם עדיין מלאים חמת זעם היסטורית, ובחלקם מתחילה התייחסות חדשה לעתיד, כאילו נאמר: ירושלים העניקה לנו אמונה, נעניק לה רגיעה.

מובן שירושלים חייבת להישאר פתוחה לכל המאמינים, לדתיים ולחילונים, לבני עמנו ולבני דתות אחרות. כל מאמין צריך שתהיה לו גישה חופשית למקומות הקדושים שלו, שיוכל להתפלל לפי ספר התפילה שלו בלשונו הוא, ללא צנזורה, ללא התערבות. אך על המאמינים, על כל המאמינים, לבוא להתפלל, לא לבוא לשנוא. ירושלים היא ספר תפילות, אין להופכה לקטלוג של שנאות.

בסופו של דבר צדק ישעיהו – אל יישא גוי אל גוי חרב, יישא גוי אל גוי דברי נחמה. בסופו של דבר אנו מאמינים שירושלים תהיה האכסניה הגדולה לשלום עצמו ולא רק מקור הנבואה שלו. אבל כדי שירושלים תישאר פתוחה לכל המאמינים היא חייבת להיות מוכרת כבירתה הבלתי-מחולקת של ישראל. הרבה שטח ניטל מישראל; להרבה גלויות נדחקו בני ישראל, והרבה קורבנות שילם עם ישראל על היותו ראשון בבחירת ירושלים כבירת אמונה יחידה, כבירת לבבו, כבירת ממלכתו. וכידוע,

ירושלים מעולם לא היתה בירה ערבית או מוסלמית או נוצרית, ולעם היהודי לא היתה בירה אחרת זולתה.

לרוחות אין תחומים; לשטחים, לעומת זאת, יש גבולות. אפשר לפצוע, לפצל, לרצוח את ההיגיון של האינטגרציה שלהם. ירושלים כבר היתה מחולקת, כמו בירה אחרת באירופה; היא היתה פצועה דיה. אסור לתת לפצועה או לפצלה מחדש. אין היום מקום, גם לא היגיון, לבירה מפוצלת. הפיצול יזמין את הצל הנורא של עימות מתמיד.

ירושלים, למען האמת, נהרסה יותר פעמים מכל עיר אחרת בהיסטוריה. עכשיו היא אוחדה מחדש, היא נבנתה מחדש. יושב כאן בינינו הבנאי שלה. האיחוד הפיסי צריך לסמל גם את האיחוד האנושי. כל אוכלוסייה זכויותיה וכאוכלוסייה עירונית יש לכבדה, ועל כן לא רק המבנים צריכים להחזיק מעמד, גם היחסים צריכים להיבנות על בסיס של כבוד הדדי, על בסיס קבוע ובהיר.

ירושלים היא העיר החשובה ביותר בהיסטוריה מבחינת מתן השראה לאנשים. אנשים הלכו שבי אחריה. עכשיו הגיעה שעת השחרור הגדולה שלה: יש לתת לרוח לנשוב על-פי דרכה, לתת לעם שבנה אותה ונבנה על-ידיה – להחזיק באיחודה.

ראש הממשלה קרא לאחדות סביב ירושלים. לצערי הרב, מי שפצע את אחדות ירושלים היו האשמות שווא כאילו מישהו רוצה לחלק אותה. מי רוצה לחלק אותה? למה לבנות מחלוקת חסרת שחר סביב ירושלים?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מי שהכניס אותה להסכם אוסלו הכניס אותה למשא-ומתן. מי הכניס אותה למשא-ומתן?

חגי מירום (העבודה):

דליה איציק (העבודה):

חגי מירום (העבודה):

— — — אל תשכח את הסכם

שמעון פרס (העבודה):

אדוני, על עניין הרשות לדון על ירושלים הסכים גם ראש הממשלה המנוח, מנחם בגין.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

שמעון פרס (העבודה):

הוא אמר: כל נושא ניתן לדיון. לדיון – זה לא שום הסכמה לחלוקה. גם אין לבנות בתוכה מחלוקת בין דתיים לבין חילונים. צריך לאפשר לכולם לחיות בה בכבוד, בסובלנות, ואין להפוך את ירושלים לעיר שנויה במחלוקת על-ידי מפגנים ומעשים שלא לצורך.

ירושלים חוברה לה יחדיו, אין לחלקה לחוד, לא מחלוקת לשם בחירות ולא מחלוקת לשם שמים ולא מחלוקת לשם מפגן. העיר יקרה לכולנו. יש בה מקום מכובד לכל תושב, יש בה מקום לכל אמונה. אנחנו לא רוצים לגרש אף אחד, כמו שאנחנו לא רוצים לפלג אותה.

אנחנו היום מצדיעים ללוחמי ירושלים, למגיניה, לצנחנים שלה, שבמעשה נועז ואמיץ איחדו את העיר. חובתנו לשמור על האחדות הזו גם בשעת שלום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ואחרון – חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מה עם נציג הציונות הדתית? אפשר לקבל תשובה, בבקשה?

היו"ר ד' תיכון:

בוודאי, בוודאי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-צור, אנחנו מקיימים תורנות, ומעתה ואילך – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת בן-צור, אתה יכול להירגע.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שאקי, חבר הכנסת פנחסי, אני אסביר לך לאחר מכן בלשכתי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-צור, אנחנו לא נחזור על מה שהיה כאן אתמול.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת בן-צור, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

בבקשה, חבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני נשיא המדינה, הגברת ויצמן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אורחים וקרואים נכבדים ויקרים, אני מוצא חובה, אני יכול לומר – אפילו חובה קדושה לעצמי, להזכיר את האיש שעדיין לא הוזכר כאן, במעמד החשוב והחגיגי הזה, את יצחק רבין, זכרו לברכה, יצחק רבין יליד ירושלים; יצחק רבין לוחם תש"ח על ירושלים; יצחק רבין רמטכ"ל ששת הימים, שנרצח על רקע של שגאה, שטופחה גם בירושלים, בעיר הזאת, העיר –

קריאות:

יגאל ביבי (מפד"ל):

חגי מירום (העבודה):

למה? איפה זה כיכר-ציון בדיוק? אין כיכר-ציון בתל-אביב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת מירום, אל תעזור לי. מי שקשה לו יכול לעזוב.

יוסי שריד (מרצ):

-- שנכבשה על-ידו, העיר שהוחזרה על-ידו --

רפאל פנחסי (ש"ס):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת.

קריאה:

מי קבע את הסדר הזה?

הי"ר ד' תיכון:

אני.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פנחסי, חבר הכנסת פנחסי, אנא הקשב. בפעם הבאה אתם תדברו, על-פי תור.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פנחסי, אני לא שומע את הצעקות שלך, אבל תאפשר לנו להמשיך.

יוסי שריד (מרצ):

--- העיר שהוחזרה על-ידי יצחק רבין לחיק עמו.

אדוני היושב-ראש, מלחמת ששת הימים היתה צריכה להיות המלחמה האחרונה, והיא לא היתה. היא לא היתה המלחמה האחרונה. הניצחון הצבאי במלחמת ששת הימים היה ניצחון מסחרר, היה ניצחון מזהיר. הוא היה מהיר, הוא היה חד והוא היה חלק, ורבים אז חשבו שזו היתה המלחמה האחרונה, ורבים אז האמינו שזו היתה מלחמת הכרעה, והיא לא היתה מלחמת הכרעה, היא לא הכריעה.

לאחר מלחמת ששת הימים באה מלחמת ההתשה, ולאחר מלחמת ההתשה באה מלחמת יום הכיפורים, ולאחר מלחמת יום הכיפורים באה מלחמת לבנון, ולאחר מלחמת לבנון באה האינתיפאדה, ומי יודע מה יבוא מחר, ומי יודע מה ילד יום, ואולי כבר אפשר כן לדעת מה ילד יום המחר. ובין מלחמה למלחמה ---

יגאל ביבי (מפד"ל):

אין לך יום אחד חגיגי בשנה?

יוסי שריד (מרצ):

ובין מלחמה למלחמה הכה הטרור מכות אימות ומכאיבות – מכה רודפת מכה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שאתה המכה הגדולה ביותר.

קריאות:

יוסי שריד (מרצ):

גם מצב הביטחון השוטף לא הוטב בעקבות מלחמת ששת הימים. להיפך, בשנים שלאחריה שילמנו מחיר דמים גבוה פי כמה ממחיר הדמים ששילמנו לפניה. זה היה ניצחון צבאי מזהיר ביוני 1967, שהרחיב לנו את הנחלה, אבל לא הביא אותנו אל המנוחה.

מלחמת ששת הימים היא אולי ההוכחה הניצחת, ששום מלחמה – שום מלחמה – אפילו היותר-מוצלחת, לא שמה קץ למלחמות. אפילו המלחמה המוצלחת מכולן היא לא מלחמת הכרעה והיא לא עושה שלום מעצמה. החיילים בניצחונם רק מאפשרים למדינאים לעשות שלום, אבל עשיית השלום מוטלת על המדינאים. החיילים במלחמת ששת הימים עשו את שלהם, ואילו המדינאים שלאחר מלחמת ששת הימים לא עשו את שלהם.

המלחמה ההיא היתה מלחמת מגן, והיא נועדה מעיקרה לסכל איום ולהרחיק סכנה. היא לא נועדה לכבוש שטחים, להשתלט עליהם ולהחזיק בהם עשרות שנים, מתוך תקוות שווא להמשיך ולהחזיק בהם לעד. השטחים שנכבשו לא היו אלא פיקדון, שלעת רצון – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

שוחררו, לא נכבשו.

קריאה:

רחבעם זאבי (מולדת):

ישיבה חגיגית של הכנסת, הופכים אותה לפולמוס. פולמוס היה אתמול, לא היום.

יוסי שריד (מרצ):

השטחים שנכבשו לא היו אלא פיקדון, שלעת רצון מחזירים אותו תמורת הסכם – שטחים תמורת שלום, שלום, שלום תמורת שטחים.

אבל הדברים התגלגלו אחרת, לגמרי אחרת, קודם בשל סירוב ערבי נואל, ואחר כך בשל קיבעון ישראלי. ו-30 שנה אחרי לא ברור מה יותר רחוק עכשיו – השלום הכולל והיציב או המלחמה, עוד מלחמה, ומה יותר קרוב עכשיו – מלחמה או שלום.

לאחר מלחמת ששת הימים נוצרה הזדמנות נדירה לא רק למפת שלום, אלא גם למפת ביטחון, שהיתה יכולה להיות הטובה במפות, והיתה יכולה להקנות לישראל ביטחון מרבי. לו יכולנו, אפילו היום, להתוות את המפה אך ורק לפי שיקולי ביטחון מובהקים, היתה יוצאת מתחת ידינו מפה כמעט מושלמת. אבל אנחנו לא יכולים. התנחלויות לרוב מסכסכות ומסכסכות את המציאות הגיאוגרפית והדמוגרפית המסובכת והמסוכסכת בלאו הכי.

את מפת הביטחון כבר אי-אפשר להרכיב על-פי שיקולי ביטחון בלבד, אלא על-פי שיקולי התנחלות. את קווי ההגנה וההתרעה החיוניים מחליפות נקודות התנחלויות לא חיוניות. מפת הביטחון כבר לעולם לא תהיה מה שהיתה צריכה ויכולה להיות, וכך גם מפת השלום.

חברי הכנסת, במלחמת ששת הימים חזרנו גם אל החלק המזרחי של ירושלים. ירושלים, בירת ישראל, היא בלב-לבה של החוויה היהודית, שהיא חוויה היסטורית, שהיא חוויה תרבותית וחוויה דתית, שאולי אין עזה ועמוקה ממנה.

היום אנחנו מציינים 30 שנה בדיוק לאיחוד העיר העתיקה ומזרח העיר, ויום כזה מטבעו מועד להרבה מליצות ומלים גבוהות וחגיגיות. בשבילי דווקא יום כזה, גם יום כזה, מחייב אמיתות. ביום שחרור ירושלים, הרי אי-אפשר בלי ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו. האם באמת, בפועל, חבורה לה יחדיו? האם ירושלים מחוברת? האם עשינו את כל המוטל עלינו כדי לחבר אותה? במשך 30 שנה עשינו מעט מאוד לרווחת ירושלים המזרחית ולרווחת הערבים היושבים בה. ככה בונים חומה, ככה לא מחברים עיר. בנינו ליהודים, ולא בנינו לערבים. ככה בונים חומה בינינו לבינם, ככה לא מחברים

עיר. מערכות הביוב והכבישים הוזנחו. ככה בונים חומה, ככה לא מחברים עיר. במערכת החינוך שם לא השקענו כל מה שאנחנו משקיעים כאן. במדיניות מתמשכת של קיפוח, אפליה והזנחה לא מחברים עיר, והעיר לא חוברה, והעיר לא יחדיו, וחומה כן נבנתה, ואפילו הר-חומה.

שאל יהלום (מפד"ל):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהלום, אני רוצה להסביר לך שיש כאן עוד מפלגות שאתה לא מסכים לדעתן ולעמדותיהן, אבל מה לעשות? צריך לאפשר להן – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

רחבעם זאבי (מולדת):

הי"ר ד' תיכון:

אתה רוצה גם שאני אצנזר, כמו אתמול?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, לא צריך היה לתת לו לדבר כבר מההתחלה – – –

הי"ר ד' תיכון:

לא הייתי צריך, בוודאי. אני צריך לתת רק למי שמוצא חן בעיני.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-צור, אתה היית שותף ללבטים שלנו. אני מבקש כרגע להפסיק. אדוני סגן שר החינוך, אני לא אגיד לו כלום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בחג לא מדברים על ביוב.

יוסי שריד (מרצ):

חברים, גם על ירושלים אין לכם מונופול. אין לכם מונופול גם על ירושלים. ירושלים היא של כולנו, וכולנו מעלים אותה על ראש דאגתנו ועל ראש שמחתנו. אין לכם מונופול גם על ירושלים. והעיר לא חבורה, והעיר לא יחדיו, וחומה כן נבנתה, ואפילו הר-חומה.

דווקא בשל רגישותו של נושא ירושלים והמורכבות שלו, היה היגיון שלא להעיר ולא לעורר ולא להעלות את ירושלים בטרם עת לראש סדר-היום. אבל פוליטיקאים ישראלים ופלשתינים, פוליטיקאים קצרי רוח וקצרי ראות, דוחקים את הקץ והופכים כבר עכשיו את סלע קיומנו לסלע מחלוקת עיקרי, והסלע הזה כבר מאיים לחסום את הדרך להסדר ולשלום.

ירושלים, רבותי חברי הכנסת, בירת ישראל, לא תחולק עוד. אבל מי שחושב שמעמד הקבע של ירושלים, כפי שייקבע בהסכם שלום, לא יתחשב בכל הזיקות המיוחדות לעיר, זיקות לאומיות וזיקות דתיות, איננו אלא טועה. הצרה היא, שמי שחושב כך הוא לא רק טועה, אלא גם מטעה.

חברי הכנסת, 30 שנה אחרי, עדיין לא נחרץ באופן סופי גורלה של מלחמת ששת הימים. עדיין ניתן לקטוף משהו מפירותיה שלא הבאישו לטובת הביטחון הלאומי ולמען ירושלים. הממשלה הקודמת הוכיחה בפעולתה, שיש שכר מדיני למלחמה ההיא, וחובת ההוכחה היא עכשיו על הממשלה הזאת. ואנחנו נמשיך ללכת באמונתנו, כי למען ציון לא נחשה ולמען ירושלים לא נשקוט. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

מזכיר הכנסת א' האנ:

נא לקום.

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את צאת נשיא המדינה.)

היו"ר ד' תיכונ:

נא לשבת.

חבר הכנסת אורון, למדנו לקח?

חיים אורון (מרצ):

למדנו לקח אחר – – –

היו"ר ד' תיכונ:

בסדר, בסדר. ננסה להמשיך וללמוד.

רבתי, תודה רבה. אני מכריז על הפסקה של עשר דקות. ישיבת הכנסת תתחדש בעוד עשר דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:57 ונתחדשה בשעה 12:10.)

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מחדשים את הישיבה. השר לביטחון פנים ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 114, של חבר הכנסת וליד צאדק, בנושא: מכתבו של קצין ביטחון ומשק של מרכז חורב. הכוונה לחיפה, נכון?

מכתבו של קצין ביטחון ומשק של מרכז חורב

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

נכון, עירך חמודה.

אדוני השר לביטחון פנים, מר קהלני, נודע לי שקצין הביטחון והמשק של מרכז חורב בחיפה הפיץ חוזר לבעלי העסקים, שבו הוא מבקש לדווח לו על הימצאותם של "בני מיעוטים", ערבים, המועסקים על-ידם.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם חוזר זה נעשה בידי משרדך?

3. מה היא עמדת משרדך כלפי מעשה שאינו מבדיל בין אזרחים ישראלים לבין תושבי השטחים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת וליד צאדק, תשובתי באשר לקצין ביטחון ומשק של מרכז חורב בחיפה:

1. מבדיקה שנעשתה במרחב חיפה עולה, כי דבר החוזר שהוצא על-ידי קצין הביטחון והמשק של מרכז חורב הובא לידיעת מרחב חיפה רק עם קבלת השאילתא הנדונה. כלומר, הדבר נעשה בלי ידיעת שוטרי המרחב.

2. משיחה שקוימה על-ידי קצינת תלונות הציבור במחוז הצפוני עם מנהל מרכז חורב, מר אהרן קדם, עולה, כי החוזר אכן הוצא על-ידי הקב"ט במקום בלא שהמטרה היתה מעורבת כלל בנושא.

3. מטרת החוזר היתה לאתר תושבי שטחים, פלשתינים, אשר העסקתם בתחומי מדינת ישראל מצריכה רשיון העסקה. אך משעיין מנהל המרכז בתוכן החוזר וגילה את ניסוחו האומלל, לטענתו, ביקש למשוך את כלל החוזרים אשר הופצו לבעלי עסקים במקום, וייתכן כי חוזר אחד או שניים נמשכו על-ידי בעלי עסקים בטרם הוחזרו לידי מנהל המרכז. מנהל המרכז מצר על הניסוח, ולטענתו לא היתה כל כוונה לפגוע בערביי ישראל אזרחי המדינה.

מכאן שאתה יכול להבין את עמדתי. אני חושב שמה שנעשה אינו תקין, לא טוב, ואנחנו נקבל את ההתנצלות שלו, את ההסבר שלו שהוא לא התכוון לזה. אבל, לדעתי זו לא הדרך.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. חבר הכנסת וליד צאדק, דקה. לאחר מכן חבר הכנסת חיים אורון, דקה. לאחר מכן חבר הכנסת דהאמשה, דקה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אני מודה לך מאוד, אדוני השר, על רוח הדברים שלך. ציפיתי לשמוע את הדברים האלה, אבל לא כל תושבי חיפה הערבים והיהודים ישמעו את הדברים האלה. חיפה ידועה כעיר שיש בה דו-קיום ושלווה עם התושבים הערבים, והיא משמשת מודל לדו-קיום אמיתי בין התושבים הערבים לבין התושבים היהודים.

אני מאוד מבקש, אם אפשר, שהעניין הזה יובא לידיעת הציבור, כדי שהכתם הזה יוסר והעננה הזאת לא תשחיר את האווירה, שהיא למופת, כפי שאמרתי. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני רוצה להציע לך עצה קטנה, כי זה באמת חשוב. אתה יכול להביא את זה לעיתונות החיפנית, ואני בטוח שיפרסמו. אני מוכן אפילו לתת לך את הכתובות ואת מספרי הפקסים.

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גם אני שמח על תשובתו של השר, אבל אני רוצה לשאול שאלה יותר כוללת. מעמדם ומשקלם של קציני ביטחון במקומות שונים הם ראויים, והם עושים עבודה מאוד חשובה. האם יש כללים שמוצאים על-ידי המשרד לביטחון פנים, שמכניסים את פעולתם לתוך מסגרת? לעתים מתפרסמות ידיעות. היה בזמנו סיפור על איזה קניין שהוציא הוראות שלא היו לכבודו של אותו קניין. פה מדובר על מקרה נוסף. היות שהנושא מאוד רחב, האם יש כללים ומי הגורם שבאופן שוטף מפקח על פעולתם?

הי"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר לביטחון פנים, בעקבות העניין שהתעורר – ידוע לרובנו, שבבתי-עסק שונים, לא רק בחיפה אלא בארץ בכלל, יש קריטריונים של אי-העסקת ערבים. פשוט שואלים ודורשים, וברגע שהאיש דורש העבודה הוא ערבי, זו סיבה לפסול אותו מעבודה שם. זה נעשה בידי כוחות הביטחון או על-פי המלצה של המשטרה בדרך כלל, או אנשי ביטחון במקומות האלה. מה יעשה בנדון? האם הגזירה הזאת תיעקר מן השורש? תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, תשובתך המרוכזת לשלושת השואלים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לקטע הראשון, של חבר הכנסת וליד צאדק – אני אדאג שהסיכום שלי יועבר לעיתונות בחיפה. שמענו גם את דברי היושב-ראש התורן.

הי"ר ש' וייס:

נדמה לי גם שאבי בלשניקוב, בתור תלמיד שלי, יודע איך להסתדר בחיפה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אנחנו נדאג להעביר לידיעת התושבים את התשובה שלי.

חבר הכנסת אורון, בנושא של הקב"טים. אתה נוגע בנקודה חשובה. נמצא עכשיו בהליך של חקיקה חוק הקב"טים. אנחנו יושבים עם הקב"טים, ואני מופיע בכל הכנסים שלהם. אנחנו יוצרים שיתוף פעולה כזה שבו הם מונחים על-ידינו, מבצעים את הוראות המשטרה. המסגרת קיימת פחות או יותר. הם מתארגנים היום. אני חושב שאנחנו בכיוון הנכון.

חבר הכנסת דהאמשה, אני לא מכיר מקום שבו לא מעסיקים ערבים במדינת ישראל. אם לא יעסיקו ערבים במדינת ישראל, אז מי יעבוד? אני אומר את זה בחיך. אני לא מכיר. יש לפעמים הוראות של ביטחון, אז בודקים אותן. כפי שאני מכיר את המדינה, ואני מכיר אותה, ואני מסתובב הרבה מאוד, ערבים ישראלים עובדים בכל מקום. אני חושב שהם עושים עבודה טובה מאוד. אני לא חושב שהם לא שותפים ליצירה במדינת ישראל. יש פה ושם לפעמים בעיות של ביטחון. אתה מבין אותן בדיוק כמוני.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

לפחות חברת החשמל לא מעסיקה ערבים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

צריך להוציא להם את ה"שטקר".

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

צריך המלצת הקב"ט.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת פנחסי, הודעה קצרה בשם ועדת הכנסת.

בהמשך להערתו של השר לביטחון פנים, עיתון "דבר", שאני לפחות כל כך מתגעגע אליו, היה עיתון פועלי ישראל, והציעו בשנים האחרונות שהוא יפורסם בשפה הערבית כי זאת שפתם של פועלי ישראל. כך על כל פנים דיברו בשינקין.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול את הוועדות הבאות לדיון בהצעות חוק ובהצעות לסדר-היום כדלקמן:

ועדת החינוך והתרבות תדון בהצעת חוק חינוך מיוחד (תיקון – מוסדות פטור), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם רביץ.

ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: שביתת הפסיכולוגים, מאת חבר הכנסת שאול יהלום.

ועדת החוקה, חוק ומשפט תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: שידורי ערוץ-7 ומדיניות המשטרה, מאת חברי הכנסת ר' פנחסי, צ' הנדל, ב' אלון, א' כבל וד' צוקר.

ברשות אדוני, יש עוד הודעה שצריך להצביע עליה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. נצלצל להצבעה.

חיים אורון (מרצ):

יש שאלה לגבי ועדת החוקה בנוגע לערוץ-7.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תצביע נגד.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, לא צריך להתווכח כי אין על זה הצבעה. חבר הכנסת חיים אורון, אתה חבר ועדת הכנסת. ועדת הכנסת המליצה ברוב קולות, וזה לא בא להצבעה כאן עכשיו. היה ויכוח בנושא, וההמלצה לא היתה פה-אחד.

חיים אורון (מרצ):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, נגמר שלב ההערה.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מליאת הכנסת החליטה בישיבתה ביום 5 במרס 1997 להעביר את הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון – קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ז–1996, לוועדת החינוך והתרבות.

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת שאול יהלום, פנה לוועדת הכנסת בבקשה להעביר את הצעת החוק הנ"ל לדיון בוועדת החוקה, בנימוק כי החוק נמצא בטיפול של ועדת החוקה. יושב-ראש ועדת החינוך, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, נתן הסכמתו להעברת החוק.

ועדת הכנסת ממליצה לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק הנ"ל מוועדת החינוך והתרבות לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זאת.

היו"ר ש' וייס:

מי תומך בהצעה שהציג יושב-ראש ועדת הכנסת בעניין העברת הנושא מוועדה לוועדה?

הצבעה מס' 1

בעד הצעת ועדת הכנסת – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הדיון בהצעת חוק רואי-חשבון (תיקון קיצור תקופת ההתמחות), התשנ"ז–1996, מוועדת החינוך והתרבות לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אם כן, ההמלצה של ועדת הכנסת התקבלה. תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים, רבותי. שר התחבורה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 115, מאת חבר הכנסת צבי הנדל, בנושא: נתיב הטיסה הדרומי לאילת. חבר הכנסת הנדל, בבקשה.

נתיב הטיסה הדרומי לאילת

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי חברי הכנסת, חג שמח לכולכם.

בכתבה שפורסמה ב"מעריב" מתאריך כ"ה באייר התשנ"ז, 1 ביוני 1997, מתריעים אנשי מינהל התעופה האזרחית על מקרים רבים של "כמעט תאונות מטוס" בטיסות לאילת ומאילת.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. מה ייעשה למניעת מצב מסוכן זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר התחבורה, תשובתך.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הנדל, חג שמח.

אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה בנושא: נתיב הטיסה הדרומי לאילת.

1. אכן אירעו לאחרונה שני אירועים חמורים של קרבה בין מטוסים בנתיב לאילת.

2. כצעד ראשוני ומיידי תוגבל תנועת המטוסים בנתיב הדרומי לאילת לשמונה מטוסים הרשאים לטוס בו-זמנית באותו נתיב. כמו-כן תיאסר תנועת מטוסים קלים במרחב האווירי שבין צפון ים-המלח ליוטבתה בגבהים שבהם טסים מטוסים בינוניים וגדולים.

הגבלות אלה בתוקף החל מאתמול בבוקר ועד לקבלת מסקנות הצוות המקצועי המשותף למינהל התעופה האזרחית, רשות שדות התעופה וחיל האוויר, אשר יבדוק וימליץ בתוך שבועיים על צעדים לביצוע מיידי לאבטחת נתיבי הטיסה לתעופה האזרחית בנתיב לאילת וממנה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני השר, ראשית, תודה על התשובה. שנית, יישר כוח על הפעולה המהירה.

שאלתי הנוספת: האם ניתן, במסגרת השיקולים והבדיקות, לבדוק גם אפשרות, לאור הסכם השלום שלנו עם ירדן, לנצל ואולי להרחיב את רוחב תוואי הטיסה לאילת וממנה?

דבר שני: מאחר שהדבר זכה לתהודה ציבורית רחבה, חשוב אולי שזה יתפרסם, על מנת שאנשים לא יימנעו ולא יפחדו לטוס דרומה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת בעניין זה לחבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, בהקשר של "כמעט תאונות" אוויריות, ברצוני לשאול אותך, אדוני השר, האם כבר נעשה דבר בכל הקשור להפרעות רדיופוניות ואחרות הנגרמות על-ידי ערוצי רדיו פיראטיים במרחבים של נמל התעופה בן-גוריון, דבר שעלה על סדר-יומה של הכנסת פעמים מספר ואינני בטוח שתוקן דיו, ולא עלול לגרום לתאונה בעתיד הנראה לעין?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני שר התחבורה, תשובותיך לשני השואלים.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, לשאלה הראשונה – היו מגעים עם ירדן בקשר לכך, והמגעים חיוביים. אותה ועדה שמינית, ששותפים בה גם חיל האוויר, רשות שדות התעופה ומינהל התעופה האזרחית, תבדוק גם את העניין הזה.

אנחנו לא חושבים שנצטרך להשתמש בנתיב הירדני באופן קבוע, אבל בשעות לחץ או בעונות לחץ – זו אחת האפשרויות. אינני בטוח שהבעיה נובעת רק מרוחב הנתיב. ייתכן שהבעיה נובעת ממכשור בקרה; ייתכן שהבעיה נובעת מהסדרים אחרים. ישבו המומחים וימליצו בפני את המלצותיהם, ואנחנו נדון בכך.

לדעתי, הדבר התפרסם, התפרסם גם בעיתון, התפרסם גם בכלי התקשורת. אני לא חושב שצריך לעשות פרסום נוסף, אבל אם יהיה צורך או אם נקבל בקשות, נפרסם פרסום נוסף.

לשאלתו של חבר הכנסת מירום – יש מכשור חדש שנרכש על-ידי משרד התקשורת. משרד התקשורת עם המשטרה עושים הרבה מאוד פעולות כדי לתפוס משדרים לא חוקיים.

אני חייב לומר כאן, שהפעולות האלה מועילות לטווח קצר, כלומר המשדרים חוזרים. המשדרים חוזרים תמיד במקום אחר. יש כאן מעין מלחמה מתמדת בין המשדרים הפיראטיים לבין משרד התקשורת והמשטרה. אני חייב לומר, שגם משרד התקשורת וגם המשטרה עושים מאמצים רבים. יש תקופות שקטות יותר ויש תקופות רועשות יותר.

אני רוצה להבטיח לך, חבר הכנסת מירום, שההנחיות שלי הן, שברגע שרמת הסיכון מגיעה למידה שפקחי הטיסה מציינים שהיא מידה סבירה לתאונה או כמעט תאונה, הרי תהיה הוראה שלי לסגור את שדה התעופה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התחבורה.

שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 107, של חבר הכנסת חגי מירום. הנושא: הקמת שתי היאחזויות נח"ל בנגב המזרחי. חבר הכנסת מירום, בבקשה.

הקמת שתי היאחזויות נח"ל בנגב המזרחי

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי חברי הכנסת, פורסם בתקשורת, כי הנח"ל עומד להקים שתי היאחזויות חדשות בנגב המזרחי, ליד היישובים מיתר ויקיר, וכי מדובר בהחלטת שר הביטחון.

רצוני לשאול:

1. האם הוחלט במשרדך על חידוש מסורת ההיאחזויות?

2. האם ההחלטה הולמת את המלצות דוח מבקר המדינה ואת המלצות הוועדות השונות אשר עסקו בעתיד הנח"ל?

הי"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובתך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אכן כן, הוחלט על-ידי משרדי להקים שתי היאחזויות נח"ל בדרום הר-חברון, במקום שנראה לי, מכל הבחינות, חיוני וחשוב להקים בו התיישבות.

המדיניות של הקמת יישובים חדשים במקומות חשובים על-ידי בחורים צעירים, ולטעת בהם את האתגרים שהיו בעבר ומשום-מה נעלמו, כדי שיוכלו להביא לידי ביטוי חלוציות, ציוניות, הקמת התיישבות והתמקדות באתגרים חדשים, נראית לי דבר חיוני מאין כמותו, המתיישר ומתיישב גם עם דוחות מבקרת המדינה וגם עם המלצותיה של ועדה מיוחדת בראשותו של האלוף במילואים עמוס ירון, שהתקבלו הן על-ידי הצבא והן על-ידי מערכת הביטחון.

עניין הקמת ההיאחזויות הללו הובא לאישור הממשלה וקיבל את ברכתה. אני יכול רק לברך על כך שהיום ובעתיד יהיה נוער שירצה לחזק את ההתיישבות במדינת ישראל. אני תמה, חבר הכנסת חגי מירום, כבן ההתיישבות, האם אינך מחזק את ידינו להמשיך בחיזוק ההתיישבות במדינת ישראל?

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

הוא שואל למה רק שתיים ולא יותר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני בטוח שחגי מירום ידע לפרש את עצמו מצוין.

חבר הכנסת חגי מירום. אחריו – חברי הכנסת חיים אורון ושאול יהלום, כל אחד דקה. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, יכול להיות שיש היגיון בהקמת שני יישובים באזור מיתר ויקיר. אני לא בטוח גם בהיגיון הזה. מאחורי הקמת ההתיישבויות החדשות האלה עומדת איזו תזה משונה, שתכליתה לעצור את ההתיישבות הבדואית ולמנוע את הרחבתה, עניין שאינני בטוח לגביו.

אבל, נניח לרגע שיש לנו רצון להקים שני יישובים ולעבות את ההתיישבות באזור הזה, ולא על זה אני מלין. הנקודה היא, אדוני שר הביטחון, שזה שנים לא קמו יישובים על בסיסן של היאחזויות נח"ל. זה לא קורה. הבחורים הצעירים האלה, שאדוני השר מדבר עליהם, לא באים לשם כדי ליישב את

המקום. הם מכילים את זמנם בתקופת השירות בהיאחזויות שהופכות לחממות לעניינים שונים, ואינן משרתות שום עניין לאומי, והן הביאו את הנח"ל לאן שהביאו אותו.

דוח מבקר המדינה מתייחס לפעולת ועדות שונות, לרבות ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ששללו את קיומן של ההיאחזויות וקראו לפירוקן של ההיאחזויות ולא להמשך הדרך הזאת.

אם הממשלה סבורה שצריך לטפח גרעינים מיישבים – בבקשה, אבל של אזרחים ולא באמצעות היאחזויות נח"ל. השאלה שלי היא: האם אתם מחזירים אותנו אל התקופות האלו, שחלפו מן העולם, של הקמת היאחזות, שהופכת אחר כך נטל נורא על מערכת הביטחון ועל מדינת ישראל? האם אתם רואים בכך בכלל דרך מביאה להקמת יישובים? אנחנו, אנשי ההתיישבות, לא רואים בדרך הזאת של הקמת יישוב באמצעות היאחזות דבר שמוכיח את עצמו ב-20 השנים האחרונות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום. השר ישיב במקובץ.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוגר הנח"ל, כבוגר היאחזות וכמי שהיתה לו יד בהקמתן של רבות מההיאחזויות יש לי הרגשה ברורה, שהמכשיר הזה ככלי להתיישבות מיצה את עצמו כבר לפני שנים אחדות.

הערה שנייה: היות ששני היישובים שבהם מדובר נמצאים ממש בשכנות לקיבוצי, אין לי כמובן שום הסתייגות מהעובדה שיוקמו שם יישובים.

אדוני השר, יש לי בעיה קשה עם חלק מההנמקות שאתה לא הזכרת אותן פה, אבל הן "רצות" בנגב, וחבר הכנסת מירום הזכיר זאת: היישובים הללו הם כלי לעצור התפשטות של הבדואים. איפה, ביער יתיר? תאמין לי, אדוני השר, אני יודע מה שאני אומר, אין בעיה כזאת. אני לא יודע איפה הבדואים מתפשטים. מה שצריך לעשות עם הבדואים זה להביא ליישובם ולפתרון בעייתם. אם רוצים להקים יישובים יהודיים נוספים בנגב, יבורך כל מי שיעשה זאת. החיבור של שני הדברים יחד בעצם עשוי לגרום לדבר שכולם לא רוצים בו, והוא הגברת החיכוך, שהוא גדול מאוד גם כך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, אני מברך אותך על הקמת שתי ההיאחזויות, אבל במידה מסוימת צודקים גם שני חברי הכנסת ששאלו, משום שכל הרעיון של הקמת היאחזויות באמת אומר, שבשלב ראשון מוקמת היאחזות, בגלל המהירות, בגלל קרקעות, בגלל קביעת עובדות, בגלל הרתעה מסוימת. אבל, כעבור תקופת-מה ההיאחזויות הופכות ליישובים אזרחיים. כך היה בתקופות הזוהר של הנח"ל.

אם אכן השר רוצה להחזיר את תקופות הזוהר במקצת-מקצת, מדוע השר לא מאזרח כמה היאחזויות בצפון בקעת-הירדן, בגוש-עציון ובאזורים נוספים, שהגיע הזמן לעשות כן, ובאמת צודק חבר הכנסת מירום, כדי שהן לא ייהפכו למה שהן, אלא יינתנו לגופים אזרחיים שכל כך זועקים להקים יישובים במקומות האלה, כמו בדרום הר-חברון?

אומר עוד משפט אחד. חבר הכנסת חיים אורון, לא שמעתי את הסתייגויותיך ממה שפורסם אתמול, שקיבוצים באזור הנגב התנגדו – ואני אומר זאת לך, אם אתה כל כך מברך על הקמת יישובים אזרחיים – ליישוב אזרחי בנגב רק מפני שחבריו חובשי כיפה סרוגה. לא שמעתי את הסתייגותך מאפליה אשר כזאת. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אכן, גם אני בשנות שירותי ראיתי היאחזויות אשר לא עמדו בקריטריונים, לא ההתיישבותיים ולא הצבאיים. ראיתי לא מעט מחדלים והתנהגויות לא נכונות.

עם זאת, אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, זה שנים רבות הנגב קורא לעם היהודי לבוא ולהחיותו. אני יותר מאשר מופתע משני חברי, אנשי ההתיישבות העובדת, אשר התחנכו על תורתו של דוד בן-גוריון, אשר ראה את הנגב כאחד האזורים אשר מחכים לנוער הישראלי שיבוא וייתשב בו. לכן, שתי היאחזויות אינן מספיקות. הלואי שהיה עולה בידינו להקים עשרות היאחזויות ולהזרים את הנוער אל הנגב, כדי שיחיה אותו ויחיה אתו.

אני מודע לבעיות העבר ואינני יכול להגיד שלא יהיו בעיות גם בעתיד. אני יכול רק לציין, שדרום הר-חברון והאזור שמוכר לנו מהעבר פרוץ מכל המובנים. אין שם פעילות צבאית באמת. אין גם פעילות משטרתית. מתקיימות הרבה מאוד פעילויות פליליות, שמקצתן גם משיקות לתחום הביטחוני, בלי שיהיו חיים באזור הזה. למיטב הבנתי, הקמת שתי היאחזויות במקום הזה יכולה לסייע בצמצום הפעילות הפלילית הבלתי-חוקית, שחלקה גם מהווה סכנה ביטחונית, בחבל ארץ זה.

אין כוונות להגיע לחיכוכים ולעימותים עם כל מי שנמצא במקום כלשהו בצורה חוקית. לגבי כל מי שלא נמצא בצורה חוקית שם ובכל מקום, החוק מחייב את אלה שממונים ומופקדים על כך לנקוט את כל הצעדים המתחייבים, כדי שהחוקים יתקיימו. זה לא יהיה, בוודאי, מתפקידה של היאחזות. זה התפקיד של המשטרה ושל כוחות ביטחון הפנים. אבל, לפי הערכתי והבנתי, הקמת שתי היאחזויות

האלה תהווה גם איזה פתח לחידוש הנעורים של הנוער, שבמקום להכות שורש ביישובים בנגב הוא מכה שורש בהודו, בדרום אמריקה ובדרום-מזרח אסיה.

אני מזמין את חברי חברי הכנסת לראות השבוע נציגים של כ-600 חניכים של תנועות הנוער, מכל תנועות הנוער בארץ – "השומר הצעיר", "בני עקיבא", בית"ר, כולם. אלה 600 נערים שאומרים ומציינים, כי הם נמצאים בשנת שירות והם באו לתרום, ורק לתרום. אני מקווה שבשנה הבאה יוכלו מספרם למעל 1,000, 1,200. נעשה מאמץ עליון כדי להחדיר חזרה את הערכים של ההתיישבות, את הערכים של הציונות, את הערכים של עם ישראל ושל העם היהודי, כדי שהנוער יחזור לשורשיו ולמערכות חייו האמיתיים ולא יחפש את עצמו במקומות לא לו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר הביטחון.

חבר הכנסת יוסי שריד שואל את שר הביטחון שאילתא בעל-פה מס' 113 בנושא: מלחמת לבנון. בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, האם אתה מרשה לי להעיר הערה, ממש הערה בלבד?

היו"ר ש' וייס:

לא, יש לי בקשה. קודם – שאלה. אחר כך יהיה לך השלב הבא.

יוסי שריד (מרצ):

לא, לא, מנקודת ראות סביבתית לגבי הנושא הקודם.

היו"ר ש' וייס:

הרי לאחר מכן יש לך שאלה נוספת. שם "תלביש" זאת, כי אני לא רוצה לסטות מן הנוהל.

יוסי שריד (מרצ):

זה ממש לא קשור לעניין.

היו"ר ש' וייס:

שם תוכל להתחבר.

מלחמת לבנון

יוסי שריד (מרצ):

כבוד היושב-ראש, השבוע אנחנו מציינים 15 שנה למלחמת לבנון.

רצוני לשאול:

מתי מציינת מערכת הביטחון באופן רשמי וממלכתי את המלחמה הזאת, מלחמת לבנון, אם בכלל היא מציינת אותה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר הביטחון, תשובתך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת שריד, למלחמת של"ג נשלחו לוחמים ליחידות על-ידי ממשלת ישראל, ולפי מיטב הבנתי, וכמי שהיה מפקד אוגדה בשל"ג, עשו את מה שהוטל עליהם בצורה מיטבית ומרבית. מן הראוי כי הם יצוינו על כך.

אשר למועדים ולימי אזכור – מערכת הביטחון מציינת את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל כל שנה בד' באייר. כל האזכרות לזכר חללי מלחמות ישראל מאורגנות על-ידי מרכז "יד לבנים", ומערכת הביטחון מסייעת בארגון. מרכז "יד לבנים" מציין אזכרות לחללי מלחמת של"ג כפי שהוא מציין אזכרות ליתר החללים שנפלו במלחמת סיני, במלחמת ששת הימים, במלחמת יום הכיפורים, והיום בשעה 13:00 יש אזכרה בהר-הרצל.

בשנת התשנ"ז ייערכו טקסי הזיכרון למלחמת של"ג, על-ידי מרכז "יד לבנים", בי"ז בסיוון, 22 ביוני 1997.

אני שמח מאוד על כך שחברי חבר הכנסת דואג ליום זיכרון להעלאת זכרם של החללים שנפלו במלחמת של"ג.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שריד, לאחר מכן – חבר הכנסת שאול יהלום, ולאחר מכן – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, הרי אני את השאלה הזאת, את התמיהה הזאת, לא המצאתי ולא חלמתי עליה בלילה. זאת תחושתם של ההורים, שבשעה שמלחמות אחרות מצוינות בריש גלי, באופן פומבי, עם פרסום מתאים – אי-אפשר להסתפק בתשובה פורמלית ולהתעלם מן העובדה, שהמלחמה הזאת, מלחמת לבנון, שראשיתה ב-1982 ולא ברור אם היא נגמרה, היא מלחמה מאוד מאוד מוצנעת. כך מרגישים ההורים.

אני מעריך שאולי יש חוגים בתוך מערכת הביטחון או בתוך חוגי הממשל שלא מעוניינים באופן מיוחד להעלות את זכרה של המלחמה הזאת, אולי הם מתחרטים עליה, אולי הם מתביישים. במלחמה אולי צריך להתבייש, אבל אנחנו מאוד מאוד גאים בחיילים שהשתתפו במלחמה הזאת ואנחנו בוודאי גאים במי שנפלו במלחמה הזאת ואוהבים אותם.

אשר על כן, אני בטוח שאם תבדוק תראה, שבעוד את המלחמות האחרות מציינים בדרך הרבה יותר בולטת, הרבה יותר מזדקרת לעין במעמדים שונים, ובדרך כלל במעמדים רבים ולא רק במעמד אחד, תראה שמלחמת לבנון היא בכל זאת מלחמה שמנסים להוריד אותה אל תהום הנשייה. אני חושב שזה דבר לא נכון, אני חושב שזה עוול משווע למי שהשתתף במלחמה הזאת – לחיילים, בוודאי לנפלים, למשפחות השכולות בעיקר. לכן, לבד מציון העובדה שפה ושם ביום מסוים יש טקסי זיכרון, אני בכל זאת חושב שאת מעמדה של מלחמת לבנון צריך להשוות למעמדן של מלחמות אחרות גם מבחינה זו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שריד. חבר הכנסת יהלום, דקה. ואחריו – חבר הכנסת אלסאנע.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, יש ביהדות מושג שנקרא: טובל ושרץ בידו. המושג הזה אומר: עד שאתה רוצה לטהר – אתה עצמך טובל, בשעת הטהרה, עם דבר שמטמא והוא שרץ. עד שחבר הכנסת שריד רוצה לתת כבוד למלחמה ולאלה שמסרו את נפשם, הוא עצמו, בזה שהוא בכוונה, בהדגשה – וגם כשהוא נאם על נושא ירושלים – עומד על כך ומדגיש לא את השם הרשמי של המלחמה שלמענה יצאו, מלחמת "שלום הגליל", אלא בכוונה מודעת ובהדגשה עד כמה שאפשר לחזור הוא אומר מלחמת לבנון. וזו ההוכחה הברורה ביותר שהוא פוגע בזכרם של אלה שמסרו נפשם למען שלום הגליל במלחמה זו.

הי"ר ש' וייס:

מה השאלה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

השאלה היא לשואל, מדוע לא יפסיק במנהג נלוז זה?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלסאנע.

יוסי שריד (מרצ):

אני רוצה לומר – – – רבות מן המשפחות השכולות עומדות על זה שזה ייקרא: מלחמת לבנון, ולא מלחמת "שלום הגליל".

הי"ר ש' וייס:

נתתי לך את זכות התגובה.

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלא שיש כאלה שמאמינים שהמלחמה הזאת היא מלחמה של שלום הגליל. כולנו רואים וכולנו עדים שהשם הוא ההיפוך המוחלט למה שהיה בפועל. זה לא הביא שלום, זה רק הוביל למלחמה, כשמה היא, הרס ומוות.

אם רוצים לציין את היום של המלחמה הזאת, לדעתי צריך להביא בחשבון שהמלחמה הזאת, כולה, התחילה אז, ב-1982. למה? – כדי להוציא את אש"ף מלבנון. אש"ף יצא מלבנון והוא נמצא היום בגדה וברצועה.

אני שואל את שר הביטחון, מה יש לצה"ל לעשות בלבנון? האם שכחתם אותו שם? האם לא הגיע הזמן לצאת, ומייד, מלבנון ולהשאיר את לבנון ללבנונים? זאת מדינה ריבונית. הגיע הזמן להתחיל לחשוב במושגים אחרים: לא כיבוש, לא שליטה באחרים, אלא לסגת ולתת למדינת לבנון לנהל את חייה בעצמאות. זה יהיה היום הטוב לכל האזרחים במדינה, להזכיר ולציין את לבנון על-ידי נסיגה חד-צדדית מלבנון.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, אתה עצמך גם הרגשת שפה אנחנו על התפר שבין קו הפולמוס וקו האבל. תשתדל, בתשובתיך, להפריד בין השניים, ואני בטוח שתעשה זאת נכון.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, תרשה לי גם במעמד זה להעלות את זכרם של מפקדי וחברי שלחמו במלחמת "שלום הגליל" ונפלו בה. הם יצאו בשליחות המדינה והם עשו את המוטל עליהם. זכרם יהיה ברוך עמנו היום ובכל יום. אני גם רוצה לחזק את נכי צה"ל שנפצעו במלחמת "שלום הגליל".

ודאי שיש צורך לציין מועד אזכור ללוחמים שנפלו במלחמת "שלום הגליל", ועל כך, לפי מיטב הבנתי, אין עוררין בקרב תושבי ישראל.

אשר לאספקטים אחרים, אני מציע לעצמנו להמתין ולחכות לפסקי-דין ההיסטוריה שינתחו את מלחמת "שלום הגליל" על כל היבטיה ומרכיביה ויגיעו למסקנות אשר יגיעו, וגם אז הם בוודאי יהיו במחלוקת, כי יש מחלוקת בתוך הציבור בישראל. לא הייתי מציע להעתיק את המחלוקת הזאת לזיכרוןם של לוחמינו-בנינו שחירפו נפשם ונפלו בשליחות העם.

אני רוצה לומר פעם אחר פעם מעל הבמה הזאת, כי אנחנו נמצאים על אדמת לבנון למטרה אחת ויחידה – להבטיח את שלומם וביטחונם של התושבים והיישובים בגבול הצפון. בכל יום מימות השנה אשר יימצא בו הסדר, רצוי עם ממשלת לבנון, ויהיה בו כוח, הסכם שיבטיח את ביטחונם של יישובי גבול הצפון ואת זכויותיהם הלגיטימיות של אנשי דרום-לבנון – נשמח מאוד לצאת מאדמת לבנון ולקיים את ביטחוננו כמו שאנחנו מקיימים אותו כל ימות השנה בכל אתר ואתר בשטח מדינת ישראל.

ההימצאות על אדמת לבנון היא צורך צבאי ברור וצורך ביטחוני מוכח, ואני מציע לכל חברי הכנסת
אשר דואגים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

בשאלות בעל-פה אנחנו לא מאפשרים קריאות ביניים. חבר הכנסת אלסאנע, תעזור לנו לקיים את
כללי המשחק.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני פונה לחברי הכנסת אשר דאגתם היא הימצאותנו על אדמת לבנון שיפנו ישירות לממשלת לבנון
ואל צבא לבנון לבוא ולכרות עמנו הסכם ולפרוס את צבא לבנון בדרום-לבנון ולשאת באחריות לאשר
מתרחש בתוך לבנון עצמה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, יש לי המלצה אליך: כדי לגלות יושר ציבורי, קח חבורת אנשים מבני
העדה הבדואית, אזרחי ישראל, הקם יחידה שתבוא ותשרת עם לוחמי צה"ל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לשרת במה? אתה ראית מה היה – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תקשיב רגע.

שר הביטחון י' מרדכי:

לשרת עם לוחמי צה"ל בדרום-לבנון ובכל מקום שצה"ל נדרש להיות בו כדי לקיים את ביטחון היישובים בצפון.

הייתי מציע לך לחזק את צה"ל ולפנות באמצעים העומדים לרשותך אל ממשלת לבנון, אל צבא לבנון ואל כל גורמי הכוח בלבנון, שייטלו אחריות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר הביטחון י' מרדכי:

תירגע, עוד דקה אני אשמע אותך כמה שתרצה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אתה לא תוכל לשמוע אותי, כי אני לא אאפשר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אתה לא יכול לשלול ממני את האפשרות לדבר ---

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מייד אסביר לך את התקנון. השר יסיים קודם את דבריו, טוב? בבקשה, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — השר פנה אלי

הי"ר ש' וייס:

תסלח לי, עכשיו השר מדבר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני חבר הכנסת, היושר המוסרי והציבורי מחייב אותך באותה הזדמנות גם לגנות את פעילות הטרור, את פעילות ה"חיזבאללה", את התקפותיהם על אזרחים חפים מפשע ואת מה שהם עושים בלבנון ועל אדמת לבנון.

הי"ר ש' וייס:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — אדוני היושב-ראש, אני חייב

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, תן לי להסביר לך את התקנון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — את התקנון אני יודע, אבל השר אומר שאני לא מגנה ואני חייב לגנות

הי"ר ש' וייס:

אם אתה יודע את התקנון, מדוע אתה מתנהג בניגוד לתקנון? אם אתה יודע, תקשיב לי.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת אלסאנע הוא האחרון שצריך לדבר. לא שמעת מה היה אתמול, אדוני היושב-ראש?

הי"ר ש' וייס:

אתמול לא הייתי, היו לי פריימריס.

חברים, אנחנו מגלים גמישות מסוימת אבל לא חריגה מוחלטת מכללי המשחק. חבר הכנסת אלסאנע, אתה שאלת שאלה נוספת והשר השיב כדרכו. אנחנו לא יכולים להמשיך את הפולמוס. הודעה אישית אתה יכול למסור בסוף הישיבה. נתתי לך לקרוא קריאת ביניים וזה בסדר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אבל יש כללי משחק. השר פנה אלי, תרשה לי משפט אחד.

הי"ר ש' וייס:

אבל אחד. קריאת ביניים, וזהו. בבקשה. לא למיקרופון. אם אתה רוצה קריאת ביניים, בבקשה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה בניגוד לתקנון. הוא כל הזמן עושה תקנון לעצמו. זה לא יכול להיות.

הי"ר ש' וייס:

עוד מעט זה ייגמר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רחבעם זאבי (מולדת):

לא רוצים לשמוע אותך, לא רוצים.

הי"ר ש' וייס:

זה נגמר. אפשרתי לך קריאת ביניים, חבר הכנסת אלסאנע. נגמר, מספיק. תודה רבה, נא לשבת.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

שב, שב, אתה בכיוון הנכון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מדובר פה על חוש מוסרי – – –

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, הבנו את הפרינציפ, נתתי לך להגיב.

חברים, אנחנו ממשיכים. אדוני השר, אנחנו נחזור, ברשותך, בכל זאת לנושא. אני הבנתי את השאילתא של חבר הכנסת יוסי שריד – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לגנות אותו. מה זה "טרוריסט"?

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת אלסאנע, עכשיו שקט. מרוב הצעקות אני בכלל לא שומע מה אתם אומרים. אני צריך עוד להתעסק עם גינויים? אם אתם רוצים שאשמע מה אתם אומרים, אל תצעקו.

אדוני שר הביטחון, אני הבנתי את השאלה של חבר הכנסת יוסי שריד בקטע הזה של האבל כשאלה תמה. אני התנסיתי ארבע שנים בתפקידי כיושב-ראש הכנסת בעניין הזה. באופן שיטתי הייתי הולך בהדגשה דווקא אל ההורים האלה, דווקא משום שזו היתה מלחמה שנויה במחלוקת. לכן, חשוב מאוד מה שציינת כאן, ואני מבקש שתשימו אליהם לב בצורה מודגשת.

שר הביטחון י' מדכי:

כדי לתת דוגמה אישית, אני התחייבתי להיות נוכח ב-22 ביוני בטקס אזכרה למלחמת של"ג.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאתה עושה דבר חשוב.

הצעות לסדר-היום

ייצור ערכות מגן וחלוקת מסכות לבעלי זקנים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום. הצעות לסדר-היום מס' 2394, 2397, 2404, 2416, 2424, 2040 ו-2453, בנושא: ייצור ערכות מגן וחלוקת מסכות לבעלי זקנים. יש לנו שבע הצעות לסדר-היום בנושא זה, והוא הוכר כדחוף, שלוש דקות לכל דובר.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שאול יהלום. אחריו – לחבר הכנסת זאב בויס, ואחריו – לחבר הכנסת יוסי שריד, וכן הלאה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לפי מיטב זיכרוני, הטיית המלה "ערכה" – – –

היו"ר ש' וייס:

גם אני הרגשתי בכך. חבר הכנסת זאבי, אתה מדי פעם עוזר לנו בענייני שפה ולשון.

רחבעם זאבי (מולדת):

הי"ר ש' וייס:

אנחנו נבקש משמואל יעקבסון יקירנו, המזכיר לשעבר, הוא אתנו פה בבניין היום, שיברר לנו את זה. מייד נערוך בירור ונביא את הדבר לידיעת הציבור.

בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אנחנו עוסקים בסוגיה שיש לה גם היבט ביטחוני וגם היבט שקשור לזילות בית-המשפט העליון במדינת ישראל. אנחנו עוסקים בשאלה, האם המדינה מכינה את עצמה להתקפת אב"כ על-ידי אספקת ערכות מגן במידה מספקת לכלל האוכלוסייה. כבר עסקו בעניין שאנשים שהם בעלי זקנים מטעמי דת, הרי הם לא יגלחו את זקנם, אלא אם כן תהיה התקפה ממש, אבל בוודאי לא לפני כן, בוודאי לא על סמך התרעות, ויכול להיות אסון גדול אם יספקו להם מסכות רגילות.

הי"ר ש' וייס:

מה עם זקנים מטעמי לינקולן, לנין ואני?

שאל יהלום (מפד"ל):

אני מגיע לזה.

לשם כך יצרה מערכת הביטחון מסכה מיוחדת עם מפוח, ועד המערכה האחרונה היא סיפקה כ- 150,000 מסכות כאלה לבעלי זקנים מטעמי דת.

במקביל, לפני שלושה חודשים דן בג"ץ במה ששואל אדוני היושב-ראש על בעלי זקנים שלא מטעמי דת אלא מטעמי אורח חיים. בג"ץ קבע שאין להפלות, וחייבת מערכת הביטחון ליצור שוויון בין בעלי

זקנים מטעמי דת לבין בעלי זקנים מטעמי אורח חיים. מלשון הבג"ץ ברור בהחלט שכוונתו חיובית, דהיינו על שתי האוכלוסיות האלה לקבל ממערכת הביטחון כדת וכדין מסכות גז עם מפוח.

והנה, מערכת הביטחון עצמה לא התכוננה כיאות לכל הנושא. הוגשו בעניין עתירות לבג"ץ, בין השאר אני חושב גם של חבר הכנסת יוסי שריד. מערכת הביטחון התעשתה, והממשלה החליטה ביוזמתה. אכן להיערך.

הסכום המינימלי שביקשה מערכת הביטחון הוא 76 מיליון שקלים, והממשלה החליטה רק על 50 מיליון שקלים. שאלה מפקדת העורף: היכן אני אקצץ 26 מיליון שקלים? – ממפוחים לבעלי זקנים. אולם, מאחר שהבג"ץ קבע שאין להפלות, החליטה מערכת הביטחון בכיוון השלילי, שבית-המשפט הגבוה לצדק לא התכוון אליו כלל, ואמרה: לא אחלק מסכות לא לאלה ולא לאלה.

יוצא שבאים היום בעלי זקנים, אם מטעמי דת ואם מטעמי אורח חיים, ולא מקבלים מפוחים. הדבר נוגע ל-300,000 אנשים שהם אוכלוסיית בעלי הזקנים. כמובן מדובר בהדרגה, מדובר על מצטרפים. אבל אנחנו עוסקים פה בנושא שיש בו מצד אחד פיקוח נפש, כי הם לא מוכנים לסכנת התקפה שעלולה חס וחלילה להגיע נוכח הפרסומים החוזרים בעניין הזה, ומצד שני לא לכך התכוון בג"ץ. למעשה, מערכת הביטחון עוקפת את בג"ץ וגורמת לזילות בו כאשר היא החליטה בכיוון השלילי ולא בכיוון החיובי.

לכן אני קורא מכאן לשר הביטחון לקיים את ההחלטה להוסיף את הסכום הדרוש, ובשום אופן לא להפלות בין האוכלוסיות, ובשום אופן לא להגיע לכך שאנשים בעלי זקנים משתי האוכלוסיות האלה לא יוכלו לקבל מייד בתחנות המסירה ערכות מגן המתאימות להם, עם מפוחים. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יהלום.

חבר הכנסת בויס, ממש שלוש דקות, כי לדעתי זה נושא שמספיק לדבר עליו דקה. זה כל כך ברור, כל כך מובן, שממילא כל אחד יאמר פחות או יותר אותם דברים.

בבקשה, חבר הכנסת זאב בויס. אחריו – חבר הכנסת שריד; אחרי חבר הכנסת שריד – חבר הכנסת וקנין.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הבוקר ציינו מלאות 30 שנה למלחמת ששת הימים ושחרור ירושלים. אז, במלחמה ההיא, נתקלנו אולי לראשונה בצידוד אישי זר ומוזר שהיה צמוד ללוחמי האויב: מסכות עם צינור גמיש אשר שיוו לחובשיהן מראה של חייזרים, כסיות גומי ארוכות לידיים,

מעילי גומי ומגפי גומי ארוכים, אשר נשרכו בשרוכים מעל הברכיים. זו היתה ראשית ההיכרות שלנו עם הפוטנציאל המסוכן של לוחמה מסוג אחר.

באותם ימים ממש, וכלקח מהמאמץ הגדול שהתגלה אצל אויבינו בתחום האב"כ והחל"כ – חומר לחימה כימי – הציע שלמה בוגרד, זכרו לברכה, לראש הממשלה דאז, לוי אשכול, זכרו לברכה, להקים מפעל אשר ייצר ציוד מיגון אב"כ עבור האוכלוסייה האזרחית והצבאית. שלמה בוגרד היה ציוני נלהב שעלה בשנות ה-20 מרוסיה והיה אחד מחלוצי התעשייה הצבאית בארץ, ולא פלא אפוא שהוא היה זה אשר בברכת ממשלת ישראל הקים ב-1968 את מפעל "שלאון" בקריית-גת דווקא. הוא ראה את מפעל "שלאון" בקריית-גת כתורם להשגת שתי מטרות: מטרה ביטחונית – ייצור כחול-לבן של ציוד רגיש, על מנת למנוע תלות בגורמי חוץ בפריטים מיוחדים וייחודיים אלה. וגם מטרה חברתית: יצירת מקומות עבודה לעולים חדשים אשר התרכזו והתיישבו בעיר הפיתוח, בירת חבל לכיש.

בינואר 1991, בעיצומה של מלחמת המפרץ שבה נחת מטח הטילים על ערי ישראל, העסיק מפעל "שלאון" כ-1,000 איש בשלוש משמרות וסיפק את כל הציוד הנדרש למיגון חיילים ואזרחים, לרבות מסכות גז, מזרקי אטרופין, וגם מפתח אמצעים מיוחדים להגנת אוכלוסיות ייחודיות, כגון ברדסים לילדים וממ"טים – מנשאי מגן לטף.

מאות רבות של עולים חדשים, שהגיעו מארצות חבר העמים לקריית-גת, מצאו ב"שלאון" לא רק מקום עבודה ופרנסה, אלא אכסניית מפגש עם ישראלים ותיקים, יוצאי כ-45 גלויות, שהתקבצו תחת קורת-גג אחת, והנהלה רגישה וערה לצרכים המיוחדים של מהגרים העושים ימים ושבעות ראשונים בארצם העתיקה-החדשה.

היום, המפעל המעסיק כ-100 עובדים בלבד בקו ייצור של ציוד האב"כ, עומד בפני סגירה. 100 איש, מפרנסים בעלי משפחות, ייפלטו ממקום העבודה וייתוספו על כ-2,500 דורשי עבודה מובטלים בעיר.

אבל, אדוני היושב-ראש, סיפור "שלאון" וסגירתו הצפויה, אינו רק סיפור של יישוב אחד. הוא מקפל בתוכו תהיות וסימני שאלה על מדיניותה של ממשלת ישראל ושאלת אחריותה לשלום תושביה, חיילים ואזרחים כאחד.

באופן מוזר ופרדוקסלי קשה לממשלה לגייס תקציב של 50 מיליון שקל לחידוש מבצע רענון מסכות האב"כ, זאת, כאשר אנו שומעים חדשות לבקרים על תהליך של התעצמות סוריה ואירן באמצעי לחימה המכוונים להשמדת המונים ופגיעה בעורף האזרחי של המדינה, הן בפיתוח ורכישה של אמצעי ההולכה – טילים בעלי טווח כזה אשר מכסה את כל שטח המדינה, והן בשכלול החומרים הכימיים נושאי המוות שפגיעתם קטלנית יותר מאי-פעם בעבר.

האלוף ארד, אלוף פיקוד העורף, העריך, שהתקפת טילים על ישראל תפיל 2,000 קורבנות. עוד הוסיף ואמר: "זו אחריותו האישית של כל אדם בישראל לדאוג להחלפת ערכת המגן שלו שפג תוקפה".

אדוני היושב-ראש, המשמעויות של אי-חידוש רענון הציוד הן: א. סגירת מפעל בעיר פיתוח מוכת אבטלה; ב. יצירת תלות בגורמי חוץ לציוד רגיש בעת חירום; ג. ביטול העצמאות בייצור כחול-לבן,

העומד בלוח זמנים קצר לאספקה מהירה בהיקפים גדולים ומפתח אמצעי מיגון חדשים ומשוכללים; ד. הפסקת החלוקה פירושה אפליה בין אזרחים שיש בידם ציוד מעודכן לבין בעלי ציוד ישן, לא מרוענן; ה. עולים חדשים ותינוקות שיוולדו מכאן ולהבא לא יהיו בעלי ערכות מיגון; ואחרון – עשירים יוכלו אולי לרכוש לעצמם ערכות באמצעות ייבואן, ואילו אוכלוסיות חלשות מרובות ילדים וקשישים לא תוכלנה לעמוד בעלות הכספית והן ייוותרו נעדרות מגן.

אדוני היושב-ראש, אני קורא לממשלה, לראש הממשלה, לשר הביטחון ולשר האוצר, לדאוג לכך שיימצא התקציב, שיחודש מבצע הרענון, כדי שכל אוכלוסי ישראל יחזיקו בידיהם את הציוד הטוב ביותר, המעודכן ביותר, הרענן ביותר – על מנת לקדם את הרעה אשר אויבינו חורשים נגדנו.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת זאב בוים. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי שריד, ואחריו – חבר הכנסת יצחק וקנין.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני יכול להרגיע את חבר הכנסת שאול יהלום מהבחינה הזאת, שאין מספקים ערכות או מסכות אב"כ לבעלי זקנים, אבל לעומת זאת, גם אין מספקים אותם לגלוחי פנים, כי מראשית השנה פיקוד העורף עובד בלי אף פרוטה, עושה מאמץ גדול מצדו, מאמץ ראוי להערכה, בכל זאת לחלק פה ושם מה שנותר. אני מספר לכם ואני מכיר את העניין היטב, שבעוד שבוע, אולי פחות, יסגור המפעל בקריית-גת את שערי, תחנות החלוקה ייסגרו. הרי אין הבור הזה מתמלא מחוליותו. אין תקציב, כבר כמה חודשים עובדים בלי תקציב, אז אין ערכות ואין מסכות.

זו אחת הדוגמאות להחלטה שממשלה מקבלת אותה בלי שיש לה מושג ירוק מה היא מחליטה. קיבלו החלטה שבוע או עשרה ימים אחרי כינונה של הממשלה, השרים לא ידעו בכלל במה מדובר; לא הונח בפניהם שום חומר, ואם הונח איזה חומר, זה היה חומר מאוד מאוד מפוקפק שהוכן על-ידי גורם אחד. חברי הכנסת אולי לא יודעים, אבל שר הביטחון יודע כמוני, שיש חוות דעת מסווגות – ומשום שהן מסווגות אני לא אפרט את תוכן – גם של פיקוד העורף, גם של אגף התכנון בצה"ל וגם של קצין רפואה ראשי; שתי חוות דעת של קצין רפואה ראשי, שמעריכות קודם מה עלול חלילה וחס לקרות במדינת ישראל אם תהיה התקפה של אמצעי לוחמה כימיים, ומה המשמעות של העובדה שרבים מאזרחי מדינת ישראל ייתפסו כאשר הם לא מוגנים.

לממשלה מכרו עוד לוקש ואמרו שהחדר האטום, ומה שנקרא המרחב המוגן, יכול לפצות על העדר הערכה. לא דובים ולא יער. על-פי כל חוות הדעת של גורמי הביטחון, פקטור המיגון של החדר המוגן, או החדר האטום, המרחב המוגן – הוא 10. לעומת זאת פקטור המיגון של המסכה הוא 1,000 עד 10,000. תשאלו מה ההפרש הזה בין 1,000 ל-10,000? זה תלוי בהתאמת המסכה, באופן חבישת המסכה. מכל מקום, גם במקרה הגרוע ביותר המסכה נותנת מיגון יותר טוב פי-100. במקרה היותר-טוב היא נותנת גם פי-1,000. פי-100 או פי-1,000 – כל הסיפור הזה מופרך מעיקרו.

חטא על פשע. הבוקר התקיים בבג"ץ דיון בעתירה שאני הגשתי אותו, משום שהממשלה, כאשר היא הבינה שההחלטה היתה מיקח טעות, שינתה את ההחלטה, ובסופו של דבר החליטה שיהיו ערכות, יהיו מסכות, והן יחולקו. אלא מה? ההחלטה הזו היא החלטה חסרת פשר, משום שהחלטות שאין תקציב בצדן הן, כידוע, לא החלטות. אז הכול היה בסדר, החליטו, רק כסף לא הקציבו. לא סימנו כסף.

בסך הכול במה מדובר, ריבוננו של עולם? 50 מיליון שקל. אני לא רוצה עכשיו להכניס כאן פולמיקה. אני מכיר כמה חוגים בכנסת שלצרכים שלהם, לו הם היו דורשים 50 מיליון שקל, למחרת היו מקבלים זאת. פה מדובר בכל זאת בהגנה, באמצעי מיגון של כל אזרחי מדינת ישראל.

ועוד חטא על פשע. הממשלה גם הוליקה שולל, ולא בפעם הראשונה, ולא במקרה היחיד. לפני חודשיים, שלושה חודשיים, היא הודיעה לי בכתב, שהעניין בא על תיקונו, העניין סודר, ולכן מבקשים ממני להסיר את העתירה לבג"ץ. אני הרי מכיר את הממשלה. אז אני אומר: רבותי, בכתב. קיבלתי מכתב, אבל גם המכתב לא עזר. חזרו לסורם, לא סימנו תקציב.

לפני שלושה-ארבעה שבועות קיימו דיון בממשלה. אמרו: לא יודעים מאין לקחת 50 מיליון שקלים.

בג"ץ נתן הבוקר ארכה של חודשיים לממשלה להחליט מהו המקור המדויק התקציבי של 50-60 מיליון שקל, שכן זו פחות או יותר ההערכה התקציבית. ואני מעריך, שאם הממשלה לא תעמוד בחובתה זו ובתוך חודשיים לא תאמר מנין יבוא התקציב, בית-המשפט יאמר את דברו. דרך אגב, אין קושי גדול להעריך מה בית-המשפט יאמר, ואז יגידו שבית-המשפט מתערב בעניינים לא לו ומתערב בעניינים המסורים בידי הממשלה. אם זו הממשלה וזו דרך קבלת ההחלטות, אז מה נעשה בלי בית-המשפט?

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שריד. אני מזמין את חבר הכנסת יצחק וקנין. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להבהיר, שאני נגד התופעה המפלה של חלוקת מסכות סלקטיבית לעוטי הזקן. היינו, דתי עם זקן כן יקבל מסכה, ואילו חילוני יצטרך להסיר את זקנו. אני חושב, שמתוך המציאות שאליה נקלענו היום, שבה מבקש משרד הביטחון להפסיק חלוקת מסכות לכל עוטי הזקן בארץ, ניתן להסיק, כי לעתים בעיות התקציב ושיקולים שונים בדרכי חלוקתו יוצרים מחלוקות ופערים בלתי הגיוניים ובלתי סבירים בין דתיים לחילונים. והרי בצדק מתקוממים עוטי הזקן החילונים בטענה מדוע דתיים כן וחילונים לא. אני אומר שזו שאלה טובה, אך יש לכוון את השאלה לעבר משרד הביטחון והאוצר ולא לעבר הציבור הדתי.

חברי הכנסת, לו היה משרד הביטחון מצייר פה תמונה, שבה לא ניתן למגן את עוטי הזקן, לא היינו מתלוננים, וביום פקודה איש איש והחלטתו, האם יסיר את זקנו אם לאו. אך כיום, כשברור לכול שניתן למגן גם את בעלי הזקנים, לא יעלה על הדעת, שמשיקולי תקציב יכפו על אנשים שאמונתם אוסרת עליהם לנגוע בזקנם, להסירו.

לעתים אני גם תמה כיצד היה מגיב הרצל, חוזה המדינה, לו היה מתבקש להסיר את זקנו המפואר, סמלה של המדינה, כתוצאה מהחלטת תקציבן כזה או אחר.

יוסי שריד (מרצ):

אני שמח שסיעת ש"ס מתייצבת לימין – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

היא מתייצבת לימין בעלי הזקנים ולא – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

יצחק וקנין (ש"ס):

חבר הכנסת שריד, אני ציפיתי לתגובה הזאת, אבל בכוונה הדגשתי את הרצל, כי ידעתי שאתה מדבר לפני.

חברי חברי הכנסת, בשבוע שעבר ראיתי את אלי כהן, מאמנה של "בית"ר ירושלים", באמצע מסיבת האליפות מסיר את שפמו, שאותו גידל וטיפח במשך 23 שנים. דבר זה מראה, שאכן יש אנשים שבסיטואציות מסוימות כן יסכימו להסיר את זקנם ושפמם.

אם כן, מה פשוט יותר מלהסביר לציבור את הקושי הרב במימון המסכות ככלל, ולעוטי הזקן בפרט, ואז בנקודת החלוקה ימלא האדם טופס שבו הוא מצהיר, כי אכן הוא מוכן או לא מוכן להסיר את הזקן, ועל סמך הצהרתו יקבל מסכה, ובמקום לכפות את הציבור יש לשם שינוי להתחשב בו ולשאול את דעתו.

אני בטוח שיימצא ציבור לא קטן של עוטי זקן שיסכימו במצב של מלחמה להסיר את זקנם, אך ודאי שיימצאו גם רבים שלא יסכימו, וגם את רצונם יש לכבד ויש לחלק להם מסכות בהתאם.

על כן אני קורא לשר האוצר ולשר הביטחון לשבת בדחיפות ולמצוא את הדרך הנכונה על מנת להסדיר חלוקה שווה וצודקת של חלוקת המסכות הן לחילונים והן לדתיים. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק וקנין. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת עוזי ברעם. אם הוא לא יהיה באולם – חבר הכנסת שמואל הלפרט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, למדינת ישראל יש כשרון נדיר שלא לתת מענה על בעיות אלא לדחותן ולדחותן, ורק כאשר העניין נהיה דחוף, או חמור, לאלתר פתרונות במחיר יקר ובפאניקה.

כך, לפחות, אנחנו עושים באשר להצטיידות האוכלוסייה האזרחית בערכות מגן, ובעיקר במסכות נגד לוחמה ביולוגית וכימית. הממשלה טרם דנה בהמלצות שגיבש צוות שעסק בכך – זה על-פי העיתונות, ואנחנו כבר יותר משש שנים לאחר מלחמת המפרץ.

אנחנו יודעים כי המסכות שבידי האזרחים אינן טובות דיין. אנחנו יודעים שאין פתרון ל-150,000 בעלי זקן חילונים. אנחנו יודעים, שלא כל האוכלוסייה טיפלה ברענן הערכות שבידיה חרף ההזמנות של מפקדת העורף, וכי יש 1.9 מיליון אזרחים שלא עשו את הנדרש. מעל לכול אנחנו יודעים, שיש התפתחויות חמורות באשר לכמויות הטילים ולסוגי הנשק שבידי אויבינו.

אנחנו יודעים כל זאת ומחכים לרגע האחרון, בתקווה שהוא לא יבוא, או שיימצא פתרון מאולתר, אבל אנחנו שוכחים שמשך ההתרעה עלול להיות קצר, קצר ביותר, או שלא תהיה התרעה כלל.

ואם תהיה התרעה, עלול האיום להימשך זמן רב, ולא יהיה אפשר לפנות את הערים הגדולות מיושביהן. אם נעשה זאת – נוכרע כלכלית עוד בטרם נורה הטיל הראשון.

במערכות הביטחון של מדינות המערב חוששים מפני כלי נשק להשמדה המונית ומכינים תוכניות לפינוי האוכלוסייה האזרחית בעת חירום מהערים הגדולות אל הכפרים והעיירות בשטחים הרריים, ששם האוכלוסייה מפוזרת וגם נזקו של הנשק הכימי קטן יותר, ולא אסביר למה, כי הוא גולש למטה וכן הלאה. אבל אצלנו נישאר עוד מעט בלי שטחים הרריים, כי הם נמסרים ב"פעילות" לבעלי הברית של משגרי הטילים, וגם דרך פעולה כזאת תיחסם בפנינו.

מדינת ישראל חיה ומתמודדת עם בעיות של טרור מאז הקמתה. גם הטילים הכימיים הם נשק של טרור, שתכליתו להפחיד ולאיים על אוכלוסיית העורף וגם להסב לה אבדות רבות במחיר זול לתוקף.

התשובה שלנו צריכה להיות "טרור כנגד טרור", או "טרור מול טרור", אבל לא רק במלים ובהצהרות, אלא במעשים. שיתוקו של צה"ל במלחמת המפרץ ואי-הפעלתו נגד משגרי הטילים אז ונגד עירק בכלל, הם הם הגורמים שעודדו את אויבינו לפנות אל נשק הטרור הזה. מכה הולמת ומוחצת שלנו, חרף לחצים שיהיו עלינו ביום הדין, תפסיק ותגדע את התיאבון לשגר טילים לעבר מדינת ישראל. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת עוזי ברעם – איננו באולם. חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה. אחרון הדוברים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, כנסת נכבדה, קשה מאוד להבין וקשה לרדת לסוף דעתם של האחראים לביטחון הציבור המוכנים להפקיר את חייהם של מאות אלפי בעלי זקנים אם תפרוץ, חלילה, התקפה כימית על ישראל. לפי המידע, החשש ללוחמה כימית לא-קונבנציונלית, לצערנו, הוא בסבירות גבוהה. מדינות ערב, ובמיוחד סוריה ואירן, מצטיידות בנשק כימי לא-קונבנציונלי.

לאור המצב קיבל בג"ץ את עתירתו של חבר הכנסת שריד וחייב את משרד האוצר להקציב מייד את התקציבים הדרושים לייצור מסכות אב"כ לכלל האוכלוסייה. בפועל לא מייצרים מסכות מפוח לבעלי זקנים, ומדובר במאות אלפים.

אדוני היושב-ראש, אומנם השלמנו בלית ברירה עם כך שאנו אזרחים מסוג ב', אבל שגם בעניינים שיש בהם סכנת נפשות תהיה התעלמות מוחלטת מהציבור הדתי, עד כדי הפקרת חייהם – על זה לא חשבנו מעולם.

אדוני השר, ברצוני לשאול: ממה נפשך – אם הממשלה סבורה שאין סכנה, אין צורך לייצר בכלל מסכות אב"כ ולבזבז מיליונים. אם יש סכנה, זו שערורייה שמפקירים ציבור של מאות אלפי בעלי זקנים ומסכנים את חייהם, במיוחד כאשר הטיעון הוא תקציבי.

ואני רוצה לשאול את כל יפי הנפש, את כלי התקשורת שהסעירו את המדינה בגלל שרפת דגל על-ידי נער: איפה הם עכשיו? איפה כל התקשורת כשהולכים להפקיר רבבות בעלי זקנים?

רחבעם זאבי (מולדת):

מה הקשר בין שני הדברים?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

יש קשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה הקשר?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הקשר הוא: איפה התקשורת כאשר מפקירים חייהם של מאות אלפים? אני הרי גינתי את שרפת הדגל, שמעת כאן בכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אלה שני דברים שונים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

כל אותם יפי נפש שכל כך אכפת להם משרפת דגל, שזה דבר חמור, איפה הם כאשר מסכנים חייהם של מאות אלפי אנשים, אם תפרוץ, חלילה, מלחמה?

אדוני שר הביטחון, סיפור המסכות לבעלי הזקנים אינו חדש. ההיסטוריה חוזרת, בעיית מסכות לבעלי זקנים לא נולדה היום. גם במלחמת המפרץ לא דאגו לצייד את בעלי הזקנים במסכות מתאימות, ורק בנס לא קרה אסון לבעלי הזקנים.

אני פונה אליך, אדוני שר הביטחון, שתקציב מייד את הסכומים הדרושים לרכישת מסכות מצוידות במפוח לבעלי זקנים ותפסיק את הסחבת הבלתי-מובנת הנמשכת תקופה ארוכה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל הלפרט. אני מזמין את שר הביטחון להשיב על כל ההצעות לסדר-היום. בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בדקתי פעם נוספת היום עם מזכיר הממשלה מתי יהיה הדיון בנושא התקציב לערכות המגן, והובטח לי שעוד החודש יהיה דיון ויסוכם לגבי התקציב הנדרש, בסביבות 50 מיליון שקל, גם הוא במשורה, כדי לתת מענה למיגון האוכלוסייה.

אני מצטער על המצב שהגענו אליו. כתוצאה מבעיות תקציב, מקיצוץ התקציב, לא ניתן התקציב הנדרש, ובעיני החיוני, לערכות המגן. החל מהשבוע הראשון בתפקידי, משהובא הנושא לממשלה, טענתי שבתחום הזה אסור לקצץ, בוודאי לא בסכום הכולל, וכחצה חלופית הצעתי לחזור למה שהיה בעבר ולהטיל מס דרך הביטוח הלאומי, אשר יהווה קרן שבאמצעותה ניתן, בצורה שוטפת, לתת את המיגון הנדרש לאוכלוסייה. אבל נקלענו למצב, שהתקציב הוא לא תקציב של משרד הביטחון, הוא תקציב שניתן למשרד האוצר לצרכים מוגדרים.

ההצעות מתייחסות לשלושה נושאים: הפסקת אספקת ערכות המגן לבעלי זקנים; סגירת מפעל "שלאון"; יעילות מסכות האב"כ. תשובתי בנושאים אלה היא: בהתאם לפסק-הדין של בית-המשפט העליון מיום 29 בינואר 1997 הכין פיקוד העורף, בשיתוף פעולה עם הפרקליטות הצבאית ומשרד הביטחון, תקנות חדשות לחלוקת ערכות לכל בעלי הזקנים במדינה. ועדת המשנה לענייני חקיקה של ועדת החוץ והביטחון החליטה בישיבתה מיום 28 במאי 1997, כי התקנות החדשות יאושרו בצמוד להעברת התקציב. המצב כיום הינו: לבעלי ערכות מפוח המגיעים לתחנות התמיכה מונפקות ערכות חדשות עם מפוח. לבעלי זקן חדשים, דתיים וחילונים – אין הפרדה כמובן – המגיעים ללא ערכות מפוח לתחנות התמיכה מונפקות ערכות ללא מפוח. פרטיהם נרשמים, וזאת במטרה להשלים להם מפוח מייד עם הגעת הפריטים החסרים כיום, הן מפוחים והן סוללות. רכש הפריטים החסרים מותנה בהעברת התקציב לנושא ערכות המגן בפיקוד העורף.

שאל י הלום (מפד"ל):

אדוני השר, דווח לנו שאם יעבירו 50 מיליון שקל לא יעשו מפוחים. הנקודה היא שמפקד פיקוד העורף החליט שבזה הוא מקצץ. הוא רצה 76 מיליון, קיבל 50 מיליון, ולכן הוא מקצץ לבעלי זקנים. כלומר, זה לא דבר שיינתן ברגע שיהיה התקציב.

שר הביטחון י' מרדכי:

לא זה מה שאמרת. אמרתי שפרטיהם נרשמים, וזאת במטרה להשלים מפוח מייד עם הגעת הפריטים החסרים.

שאל י הלום (מפד"ל):

אבל אדוני אומר שהפריטים החסרים יגיעו כאשר יהיה תקציב, והתקציב הוא 50 מיליון. במפורש יש דיווח. באותה ועדת משנה לחקיקה, שהיינו בה, נאמר על-ידי אנשים שעוסקים בעניין, שמפקד העורף החליט שאם מועברים 50 מיליון אין מפוחים.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, אם יותר לי להוסיף: אם יהיו רק 50 מיליון שקל – ואני מביע את דעתי בעניין הזה – לבעלי זקנים לא יהיו מסכות. או, לחלופין, אם ירצו לתת לבעלי זקנים, לא ייתנו לאחרים. למשל, יש בעיה של תינוקות. נניח שההורים, כדי לקבל את המסכה, היו רוצים לגדל לתינוקות שלהם זקנים, אבל זה יהיה בלתי אפשרי. לכן זה או-או: או שלא יהיו לבעלי זקנים או שלא יהיו לתינוקות. 50 מיליון שקלים לא יספיקו, זה הכול.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני לא יודע אם בישיבה יוחלט על 40 או 50 או 70 מיליון. אנחנו דרשנו את מלוא הכסף. יתירה מכך, גם בקיצוץ האחרון שהיה חזרתי והצעתי – כדי שלא לחזור כל פעם לאותה מתכונת של קיצוץ בתקציב, כשהולכים יחסית למקומות שנוח לקצץ בהם ומעמידים את נושא מיגון האוכלוסייה במצב לא נוח – להטיל מס דרך הביטוח הלאומי, שהמס הזה ייגבה בצורה שוטפת, כפי שהיה בעבר, והכסף הזה יופנה במלואו לפיקוד העורף לקביעת סטנדרד מיגון רציף ושוטף לכל האוכלוסייה בישראל. אינני יודע מה הסכום שיינתן. בהתאם לסכום שיינתן נוכל, עם פיקוד העורף, לקבוע את סדר העדיפויות, במה נכון להשקיע: אם להשאיר את נושא המפוחים והסוללות להשלמה בהמשך או למגן רק חלק מהאוכלוסייה וכו'. ברור שאם הסכום לא יהיה הסכום הנדרש, נצטרך לקבוע סדר עדיפויות, מה נכון לעשות.

בנושא סגירת מפעל "שלאון": מפעל "שלאון" מספק ערכות מגן לפי דרישת פיקוד העורף. לצערי, עקב חוסר תקציב בשנת 1997, פיקוד העורף לא יצא בדרישה לייצור ערכות מגן במפעל. חבר הכנסת בויס יודע את דעתי בעניין הזה, שביקשתי, לרבות בפגישה שהיתה בנוכחותך, שלא יקוצץ מלוא הסכום ויתאפשר, לפחות חלקית, לקיים את מפעל "שלאון" כדי שבעת הצורך הוא יוכל להכפיל ולשלש את היכולות שלו. גם כאן אנחנו מחכים שתהיינה החלטות בקשר לתקציב. ואני אומר: יתירה מכך, גם חוסר החלטה כשלעצמו גורם נזק, כי יש שלב ביניים ואי-אפשר בשלב הביניים הזה להחליט החלטות ענייניות, לא במפעל ולא בפיקוד העורף.

אשר לנושא יעילות מסכות אב"כ: מסכות אב"כ המונפקות לאזרחי המדינה עומדות בכל דרישות התקן המחמירות ונותנות מיגון מיטבי, לרבות בפני חומר לחימה כימי עמיד. אלה הנתונים שניתנו על-ידי הגורמים המוסמכים לכך, ואני מניח – – –

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, מבקרת המדינה, בדוח שלפני האחרון, כנראה לא יודעת את זה. היא כתבה בדיוק את ההיפך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציין את זה בפניך אחרי שהדברים נבדקו על-ידי הגורמים המוסמכים לכך, והקביעה של הגורמים המוסמכים היא בדיוק כפי שקראתי.

הי"ר ש' וייס:

אדוני השר, מה הצעתך הפרלמנטרית בקשר לזה?

שר הביטחון י' מרדכי:

הצעתי היא להחזיר את זה לוועדת החוץ והביטחון ולהמתין עד אשר תהיה החלטה בממשלה, ולאחר מכן, אם ההחלטה לא תיתן מענה – – –

הי"ר ש' וייס:

אז נעביר את זה לוועדת חוץ וביטחון.

שר הביטחון י' מרדכי:

נכון.

הי"ר ש' וייס:

ולגבי מועד הדיון שם, תחליטו בוועדה.

יוסי שריד (מרצ):

יש לי הצעה אחרת. אני מציע להשאיר את זה כנושא לדיון במליאה. אם העניין יסתדר, אז אין טעם לדון בכך לא בוועדה ולא במליאה; ואם העניין לא יסתדר, נדון במליאה.

הי"ר ש' וייס:

גם זה רעיון, שזה יהיה כאילו תלוי ועומד באוויר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון, ותמיד אפשר להחזיר את זה למליאה אם עד סוף החודש לא יינתן הפתרון.

היו"ר ש' וייס:

ממילא ההצעה המקורית שלך היא לקיים דיון במליאה, חבר הכנסת שריד. אנחנו פשוט נקיים הצבעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

על-פי התקנון, לא נוכל להחזיר את זה למליאה במשך חצי שנה.

יוסי שריד (מרצ):

זו לא הצעת חוק.

היו"ר ש' וייס:

רק הצעות חוק, חבר הכנסת זאבי.

יוסי שריד (מרצ):

אבל אני חושב שיותר טוב שזה יעמוד – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב, אנחנו נקיים מייד בירור נוסף.

יש לנו מצב כזה: השר מציע להעביר את כל ההצעות לוועדת חוץ וביטחון, חבר הכנסת שריד עומד על דעתו שזה יהיה במליאה. מה דעתו של חבר הכנסת שאול יהלום, מוכן להעביר לוועדה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

אם השר, כפי שהוא אמר כאן – – –

היו"ר ש' וייס:

זה לא בהתניות. תגיד כן או לא.

שאלו יהלום (מפד"ל):

– – – לוועדה, אני מסכים להצעת השר.

היו"ר ש' וייס:

לוועדה.

חבר הכנסת זאב בויס מוכן לוועדה? – מוכן. חבר הכנסת יוסי שריד רוצה דיון במליאה. חבר הכנסת יצחק וקנין, מסכים לוועדה?

יצחק וקנין (ש"ס):

מסכים.

היו"ר ש' וייס:

מסכים. חבר הכנסת רחבעם זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכים להצעת השר.

היו"ר ש' וייס:

וחבר הכנסת הלפרט?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ועדה.

היו"ר ש' וייס:

ועדה. עכשיו יש שתי הצעות אחרות.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה נוספת.

היו"ר ש' וייס:

אולי תנהל משא-ומתן שקט עם שר הביטחון, כי בינתיים אני נותן את רשות הדיבור לבעלי הצעות אחרות.

יוסי שריד (מרצ):

אני מציע שהצעה אחת תעבור למליאה – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, כבר העירו לי שזה לא טוב. פעם אחת עשיתי חלוקה כזאת וקיבלתי הערה מסגנית יושב-ראש הכנסת, שושנה כרם, שמתמצאת מאוד בעניין.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שאול יהלום. דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לנצל את פרק הזמן העומד לרשותי כדי להתייחס לדברים שנאמרו קודם לכן על-ידי שר הביטחון, ואני רוצה לומר שאז, כאשר פנה אלי, הוא אמר שהאחריות, גם המוסרית, מחייבת להצטרף למאבק וכאילו למלחמה. אני רוצה לומר בהזדמנות הזו, שמלחמה מעולם לא היתה מוסרית, ואני סבור שהמאבק והאחריות המוסרית שלנו, האוכלוסייה הערבית, מתבטאים במאבק למען השלום. מה שהאזור זקוק לו זה לא עוד מלחמות ולא עוד כיבושים, אלא עוד מאבקים אמיתיים, כנים, למען הגשמת הדברים הצודקים, וכך נבטיח לדורות הבאים שימשיכו לחיות, ולא ליהרג.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה.

קריאה:

הי"ר ש' וייס:

לא, זה קשור. הוא אומר, שאם זה יהיה כך, לא יצטרכו ערכות מגן.

חבר הכנסת גפני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה. יש לך דקה, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

לא אנחנו מאיימים בטילים כימיים; על שום מדינה. מאיימים עלינו.

אדוני שר הביטחון, אני הייתי סגן שר בממשלת שמיר, ערב מלחמת המפרץ, והיה אותו ויכוח על מסכות לבעלי זקנים, ומשרד האוצר אמר: אין לי כסף, ושר הביטחון בא ואמר: אני לא יכול לעשות אפליה ואני לא יכול לשחק בחיי אדם. ונמצא התקציב, וערב מלחמת המפרץ חילקו מסכות לבעלי זקנים.

יש לי ויכוחים עם חבר הכנסת יוסי שריד על הבג"צים שלו ועל כל הדברים האלה, שברוב המקרים הם קנטרניים. במקרה הזה הוא צודק. לא יכול להיות מצב כזה בשום פנים ואופן. הרי חיי אדם בעם היהודי הם הדבר הקדוש ביותר, וצריך לכופף את משרד האוצר, ואתה, שר הביטחון, מוכשר מאוד, והיכולת שלך הוכחה כגבוהה מאוד. חיי אדם הם לא משחק של פקידי אוצר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

כן, חברים, אנחנו נעבור בכל זאת להצבעה. אני חושב שלקטע הזה של הפרוטוקול יקראו: הפרוטוקולים של זקני ציון. עכשיו אנחנו עוברים להצבעה, חברים.

חבר הכנסת יוסי שריד, אתה בכל זאת משתכנע שהנושא יידון בוועדה. הצעת השר – ועדת החוץ והביטחון.

יוסי שריד (מרצ):

לא, אדוני היושב-ראש, מליאה.

היו"ר ש' וייס:

נצביע בנפרד על ההצעה שלך. אנחנו מצביעים על כלל ההצעות, זולת ההצעה של חבר הכנסת יוסי שריד וזולת ההצעה של חבר הכנסת עוזי ברעם, שבמקרה לא היה כאן היום. ההצבעה הזאת היא על העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום, ז' בויס, י' וקנין, ר' זאבי וש' הלפרט לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא שהעלו המציעים עבר לוועדה.

עכשיו אנחנו מצביעים על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יוסי שריד, וההצעה היא לקיים דיון במליאה. אם לא תתקבל ההצעה לקיים דיון במליאה, נצטרך להצביע שוב על העברת ההצעה לסדר-היום לוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד בסדר-היום נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

נקיים עוד הצבעה אם לצרף את ההצעה הזאת להצעות שעברו לוועדה. אנחנו מצביעים על העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יוסי שריד לוועדת החוץ והביטחון. אם גם הצעה זו לא תתקבל, סימן שההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים. גם ההצעה של חבר הכנסת יוסי שריד תועבר לוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

עדויות בנושא הטבעתה של הצוללת "דקר"

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא שלנו היום. אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין שיעלה לפנינו הצעה וחופה לסדר-היום, מס' 2437, בנושא: עדויות בנושא הטבעתה של הצוללת "דקר". שלוש דקות. בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי הכנסת, ימים קשים עוברים על משפחות השבויים והנעדרים – הן במעמקי הים והן ביבשה. הן נאחזות במידע שמוזרם בדרך כלל על-ידי כלי התקשורת או על-ידי משרד הביטחון, וכמובן, 29 שנים לאחר שצוללת "דקר" נעלמה, בתקופה שבה התקיימה המלחמה בין מצרים לישראל, אנחנו עדיין מתפללים ומקווים, שבאמצעות הטכנולוגיה בעידן החדש, עידן המחשבים, ואולי עידן הלוויינים, יצליחו לאתר את הצוללת "דקר", אם בכלל נשאר משהו מהגוף המתכתי הזה.

הצוללת "דקר" נעלמה דקות אחדות לאחר חצות, בליל 24 בינואר 1968, חודשים ספורים לאחר מלחמת ששת הימים, זמן קצר לאחר טיבוע המשחתת "אילת", בתקופה שהים התיכון היה מלא אוניות האזנה סובייטיות. בצוללת היו 69 אנשי צוות, שכללו 11 קצינים שעליהם פיקד רס"ן יעקב רענן.

ביום שני, ב-29 בינואר, בשעה 10:00, עתיד היה להתקיים באחד מבסיסי חיל הים טקס קבלת פנים לשנייה מתוך שלוש הצוללות החדשות שרכש חיל הים. ההזמנות למשפחות הצוללנים ולאנשי חיל הים נשלחו כבר ב-25 בינואר. בשעה 20:00 נתקבל במפקדת חיל הים מברק מוצפן מהצוללת. השידור הבא אמור היה להתבצע ב-08:00, בבוקר שלמחרת, ולא התקיים. ניסיונות לקשר לא הצליחו, ועם ערב הבינו במפקדת חיל הים שמשהו רע מאוד קרה במעמקי הים.

נערך חיפוש כללי – 50 כלי שיט ו-120 גיחות אוויריות על פני 367,000 קמ"ר, באוויר ובים. לאחר כשנה מצא תושב ח'אן-יונס את מצוף הצוללת, שצף מול חופי מצרים.

אדוני שר הביטחון, יש עדויות על גבי עדויות, ועדות חקירה שמשדד הביטחון הקימן. נערכו חיפושים גם בים האגיא ומול חופי מצרים. במרס 1987 הסתיימו העדויות או הממצאים לגבי הצוללת "דקר". ב-24 באפריל 1996, חברה פרטית, "אוקיאנה", פתחה במבצע פרטי לאיתור הצוללת באמצעות סונאר, בעקבות גילוי חפץ מתכתי מול חופי סיני. העדויות הוליכו אולי לכיוון של הצוללת "דקר", אך הסריקות לא העלו דבר.

הטייס הבריטי העביר מידע וסיפר שראה מעל לים התיכון כתם שמן וגם כובעים של מלחים. בעדויות נאמר שאלה אולי הכובעים של המלחים שטבעו עם הצוללת "דקר".

היו עדויות של תת-אדמירל סמיר שלאבי, שנתן את הפקודה להטביע את הצוללת "דקר" בזמן המלחמה, והרמטכ"ל המצרי אף אישר זאת.

מפקד המודיעין הצבאי וראש אגף המודיעין אישרו שהם נתנו את הפקודה, בהוראתו של גמאל עבד אל-נאצר, להטביע את הצוללת 17 קילומטר מחופי צפון סיני.

אדוני שר הביטחון, אלה נתונים שאתה יודע אותם וכולנו יודעים אותם. השאלה הנשאלת היא, עד מתי, ומה עלינו לעשות ואיפה כדאי אולי להתאמץ. אני יודע שלמדינת ישראל יש תוכנית חיפושים, ואני יודע שאולי בגלל הטכנולוגיה הקיימת היום, בגלל הקשרים בין ישראל למצרים, אסור לנו להרפות מהנושא אפילו יום אחד, עד שנביא לקבורה את 68 חללי הצוללת שאולי נמצאים במעמקי הים.

אני מקווה שאולי עוד השנה נצליח להגיד "קדיש" על הקברים שלהם, כי היום אין להורים מקום שאליו יוכלו לבוא לבכות ולהסתכל על משהו שנשאר מאותם ימים קשים ועגומים של מלחמת ששת הימים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ד"ר. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ממשלת ישראל ועם ישראל מחויבים לעשות כל מאמץ אפשרי כדי לאתר את נעדרי צה"ל ולהביאם לקבר ישראל. זו חובה מוסרית וערכית של מי ששלח את הבנים למשימותיהם והם לא חזרו. וכך משדד הביטחון רואה את עצמו מחויב לעסוק בנושא הזה בצורה שוטפת ולנקוט את כל האמצעים האפשריים כדי לאתר את נעדרי.

הכתבה שפורסמה בשבועון המצרי "אוקטובר" הובאה לעיון מפקד חיל הים. התיאור והמחבר אינם מוכרים מהעבר. פרטים דומים פורסמו על-ידי קצינים מצרים אחרים, ולא נמצאה עדות נוספת שעליה ניתן לבסס את החיפוש אחר הצוללת.

אני רוצה לציין, שבשנה האחרונה נעשו מבצעים רבים, והמבצע האחרון הסתיים, כמדומני, לפני פחות משבועיים. בסריקה תת-קרקעית של אזורים נרחבים סמוך לחופים המצריים, חופי סיני, מצאו בתחתית הים שרידים של אונייה עתיקת יומין שטבעה שם, ולצערי הרב לא נמצאו שרידים ל"דקר", והחיפושים אחריה נמשכים אחת לתקופה מסוימת.

שלישו הצבאי של הנשיא יוצא למצרים בשבוע הבא בנושא הנעדרים אשר נעדרו על אדמת מצרים, והוא התבקש על-ידי צה"ל לקבל פרטים נוספים על האירוע המתואר בכתבה. באופן עקרוני אני רוצה לציין, שלאחר פניות נשיא המדינה אל הנשיא מובארק וכן פניותי אני, יש שיתוף פעולה וניסיונות לחפש את נעדרינו על אדמת מצרים, אם אלה שטבעו בים, אם אלה שנפלו במלחמה באוויר ואם אלה שלחמו על הקרקע.

מובן שצה"ל ומערכת הביטחון ימשיכו כל העת במאמצים לאתר את נסיבות היעלמותה של הצוללת "דקר", ויעשו שימוש בכל פיסת מידע כדי לקדם הנושא. הייתי אומר עוד, שאנחנו משתמשים בכל האמצעים הטכנולוגיים, או ברוב האמצעים הטכנולוגיים וברוב היכולות המדעיות, כדי לנסות להגיע למקום היעלמה של הצוללת "דקר".

רק לאחרונה אישרתי תוכניות נוספות להמשך החיפושים. בדעתי להיפגש בשבועות הקרובים עם ועד משפחות נעדרי "דקר", ואתם לראות אם יש דבר נוסף שניתן לעשותו למען מציאת שריד לחברינו. לוחמי "דקר" אשר נעלמו וטרם מצאנו את עקבותיהם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. מה הצעת השר מבחינת ההליכים הפרלמנטריים?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, ששם בלאו הכי מוצגות על-פי דרישה התוכניות על מה שנעשה בכל ימות השנה כדי למצוא את הנעדרים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, חבר הכנסת דיין מסתפק בהודעה שלך.

שר הביטחון י' מרדכי:

— — — אם הוא מסתפק, אדרבה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין מסתפק בתשובת השר, וכך תמשיך הוועדה בשלה, ואנחנו נמשיך בשלנו. אנחנו כמובן מאחלים למשפחות שכבר כל כך הרבה שנים דואבות, שבאיזה שלב, מהר ככל האפשר, תהיה להם ידיעה יותר מובהקת על גורל יקיריהם.

הצעות לסדר-היום

מכתב הפרופסורים מהאוניברסיטה העברית והדברים כלפי ראש הממשלה

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, הנושא הבא: מכתב הפרופסורים מהאוניברסיטה העברית והדברים כלפי ראש הממשלה. יש לפנינו סדרה של הצעות – הצעות לסדר-היום מס' 2396, 2414, 2419, 2426, 2431 ו-2450. הנושא הוכר כדחוף. שלוש דקות לכל דובר. חבר הכנסת צבי ויינברג, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אני הבנתי שלרשותי עשר דקות.

היו"ר ש' וייס:

לא. זו הצעה דחופה, ועומדות לרשותך שלוש דקות. עשר דקות – בהצעה רגילה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אצטרך להשמיט שני-שלישים מהדברים שהכינותי.

הי"ר ש' וייס:

מה לעשות? קורה לא אחת בחיים שאת הדברים הכי טובים אנחנו משמיטים. כפרופסור לפרופסור אתן לך עוד דקה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להתריע על כך שבמכתבם של הפרופסורים לנשיא האוניברסיטה העברית נעשה שימוש בפרסטיז'ה של האוניברסיטה כדי לקדם מטרות פוליטיות הפוגעות בשלטון החוק, באירוע שהוא אקדמי, א-פוליטי.

אין ביטוי יותר מובהק בדמוקרטיה שלנו ממעמדו של מי שנבחר למשרתו בבחירות אישיות על-ידי רוב העם, ומתוך כך מהווה סמל לשלטון החוק. הצעד של 23 פרופסורים מבקש לערער על מעמדו החוקי ועל כבודו של ראש הממשלה, ואפילו להטיח בו עלבון.

הדבר הזה חמור ביותר, מה עוד, שיוזם המכתב הוא פרופסור למשפטים, שלעתים תכופות מתבטא בדבר חשיבותו של שלטון החוק. נראה שכאשר מדובר במי שיוזם המכתב אינו מסכים עמו, הוא אינו מהסס לבגוד בערכים שעליהם הוא מצהיר. גם מרצים נוספים, הנמנים עם חותמי המכתב, התבטאו לא אחת בעבר בצורה קיצונית נגד אלה שלא נמצאו בצד הפוליטי "הנכון" לפי השקפתם.

לדאבוני, הפנאטיות הפוליטית בארץ אינה פוסחת אפילו על אנשים מלומדים המתיימרים לייצג בתפקידם ובחייהם הפרטיים ערכים כמו סובלנות, שיקול דעת והגינות.

אני מצטט את פרופסור ירון אזרחי בעיתון "הארץ" מיום 30 במאי 1997: "מוסד האוניברסיטה הוא מוסד הבנוי על ערכים חופשיים ואמות מידה מקצועיות". דבריו אלה סותרים את התנהגותו בפועל. כשמדובר על "ערכים חופשיים", זה לא כולל הפקרות. ערכים ציבוריים כוללים בין השאר את הערך של "כבוד", ועל אחת כמה וכמה של מתן כבוד למוסד שמסמל את לב-לבה של הדמוקרטיה. אין שום דבר מקצועי בהטחת עלבון בראש הממשלה.

אני מוכרח לומר, שכמה מחותמי המכתב היו בין אלה שפרסמו בעבר מאמרים בעיתונים כמו "הארץ" אשר פגעו לא אחת בכבודו של ראש הממשלה, לא רק על-ידי תוכנם של המאמרים, אלא במיוחד על-ידי הסגנון הפוגע, הפרוע, הבלתי-הוגן שבו השתמשו; סגנון אשר לא פגשתי בעיתונות העולמית הרצינית שאני קורא יותר מ-30 שנה.

אחד המרצים אמר: "אם הוא רוצה מלחמת אליטות, ניתן לו מלחמת אליטות". הסרת כל עכבות סגנוניות על-ידי אנשים המתיימרים לכבד שיח הוגן, חופשי, במה שנוגע לחילוקי דעות עם אלה שאינם מסכימים לדעתם מצביעה על כך שרוח בולשביקית עדיין מרחפת מעל אליטות מסוימות במדינת ישראל.

כאשר היועץ המשפטי לממשלה הגיע למסקנה שאין להעמיד את ראש הממשלה לדין – – –

היו"ר ש' וייס:

זה כבר כולל "סובסידיה", אנא בטובך.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

כאשר היועץ המשפטי לממשלה הגיע למסקנה שאין להעמיד את ראש הממשלה לדין, באים הפרופסורים וכותבים: "דבק בו חשד כבד בפלילים". לא רק שאמירה כזו הינה בלתי הוגנת, אלא שהיא – –

אברהם שוחט (העבודה):

נכון, כך כתוב. תקרא מה שהוא אומר.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

– – מהווה עוד ערעור על עקרון החוק. פסילת אדם על סמך חשד היא דבר חמור הנוגד את עקרון החוק.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

עוד דקה.

ערעור כזה על החלטתו של היועץ המשפטי מהווה גם פגיעה חמורה ביוקרתו ובמעמדו של היועץ, שהינו, לכל הדעות, אדם אמין, הוגן ונקי מכל משוא פנים.

הי"ר ש' וייס:

מוכרחים לסיים.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

משפט אחרון.

יתר על כן, במכתבם המתנשא מצטרפים הפרופסורים לאלה שתקפו את החלטתו של היועץ המשפטי מטעמים פסולים אחרים.

במאמר המערכת של עיתון "הארץ" מיום 1 ביוני 1997 – –

הי"ר ש' וייס:

nonchance הכנסת ויינברג, אני האחרון שרוצה להציק לך – אנחנו כבר בחמש דקות. איך אומרים: – מעט המחזיק את המרובה בלטינית שלנו. multa sed multum.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

עוד שנייה.

– – מזכיר העורך למרצים: "נתניהו הוא ראש הממשלה של המדינה כולה – – מתוקף משרתו הוא מייצג את כלל הציבור, והוא זכאי לכבוד הגלום בתפקידו" תודה רבה, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ויינברג. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, ואחריו – חבר הכנסת דוד אזולאי. חבר הכנסת בן-צור גם יוכל לספר לנו איך היה שם, נכון?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני הייתי מגיב כלפי כל ראש ממשלה, ולא משנה מאיזו מפלגה. הייתי מגיב והייתי טוען שמעשה של הפרופסורים הוא מעשה איזולת ופגיעה בדמוקרטיה.

כל אדם, כל אזרח במדינה הזאת רשאי ומותר לו, ואפילו חובה עליו, אם הוא רוצה, להגיב או לתקוף את מי שהוא רוצה. אבל מעשיהם של 23 הפרופסורים, שעוטים את גלימת הפרופסורים וניצלו את המעמד שלהם באוניברסיטה, עצם ההתארגנות הזאת – זה מה שמכעיס. ההתארגנות היא הפסול שבמעשיהם. הם יכולים להגיב איש איש כרצונו, אבל להתארגן ולהחרים את ראש הממשלה – –

אברהם שוחט (העבודה):

הם לא החרים, הם מחו.

נעמי חזן (מרצ):

הם לא החרים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

סליחה, חבר הכנסת שוחט. בידי מצויים קטעי עיתונות.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל קח את המכתב.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זה מצוטט.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הכול יובהר. כיוון שחבר הכנסת שוחט מחזיק את המקור, הוא יכול בנקל להביא אותו. עוד מעט אני אאפשר לו.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה מרשה לי? זה לא על חשבון הזמן שלי.

הי"ר ש' וייס:

לא, זה זמן פציעות. קדימה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לכן אני בא ואומר, זכותם להגיב, ולא משנה מאיזו מפלגה ראש הממשלה. יש פרופסורים שהתארגנו, עשו מעשה כזה.

הי"ר ש' וייס:

איזה מעשה? של מחאה, נכון?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

שהם מחרימים ראש ממשלה.

הי"ר ש' וייס:

הם לא אמרו שהם מחרימים. אני חושב שיש פה טעות.

נעמי חזן (מרצ):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתם לא נותנים לדבר.

הי"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, יש כאן פגם מסוים. את סגנית היושב-ראש, במקומי היית מעירה לעצמך. חברים, שלב השאלה הזוהי נגמר. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אני אאפשר לך, זה לא על חשבונך.

חברים, עכשיו חבר הכנסת שמריהו בן-צור ימשיך. אני בטוח שלפי ההכרזה שלו בתחילת נאומו הוא עוד מעט יעבור לתקוף את הפרופסורים לחוסן מדיני. בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

יש בתוכנו אנשים, אני מודע לזה; אני מתאר לי שיש חברי הכנסת ואזרחים במדינה הזאת שלא מוכנים לקבל שיש שינוי במדיניות ויש ראש ממשלה אחר. יש אנשים כאלה. אני באמת מתפלא. ראו, מורי ורבותי חברי הכנסת, כיצד ייתכן – באותו יום שהתפרסם המכתב, עוברת הכתבת של "קול ישראל" ומראיינת סטודנטים מכל גוני הקשת הפוליטית באוניברסיטה. לא היה סטודנט אחד שהצדיק את המעשה. וחלק גדול מהם ממחנה השמאל. לא היה סטודנט אחד שהצדיק את המעשה של הפרופסור. איפה הסובלנות שהם צריכים לסמל?

ומשפט אחרון. חברי ועדת החינוך של הכנסת הוזמנו לטקס. באתי לטקס הזה לכבוד האוניברסיטה, שיש לי הזכות להיות הבוגר שלה; זכיתי להיות בוגר של האוניברסיטה העברית בירושלים. באתי בגלל הזמנה של הנשיא, שאני מאוד מוקיר ומעריך. אני חושב ששיתופם של חברי הכנסת היה מכובד. ובפינה בטקס, חבר הכנסת שוחט, בפינה בטקס המכובד, המרשים, עמדה לה גברת זקנה בת 4,500 שנה והזילה דמעה על כך שביישו אותה. ומדי פעם הזכירו אותה. שמה השפה העברית. בשפה האנגלית, שפת הכסף, השתמשו, ומן העברית התעלמו. הזלתי גם אני דמעה אתה. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בן-צור. חבר הכנסת דוד אזולאי. אחריו – חבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

דוד אזולאי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, רק לפני כשבוע ימים רעשה וגעשה כל הארץ על הפגיעה בכבוד הדגל של מדינת ישראל, שהוא דבר דומם ולא חש את הפגיעה בו. והנה אנו דנים כאן היום בפגיעה בסמל חי ומהלך של מדינת ישראל, הלוא הוא ראש הממשלה ביבי נתניהו, שנבחר על-ידי רוב העם ומייצג את עם ישראל בעוז ובגאון בכל העולם.

ואני שואל, איך יכולה קבוצת פרופסורים מלומדים ואינטלקטואלים לרמוס בשחצנות את כבודו של אדם נבחר העם?

וכך הם כותבים: מר בנימין נתניהו סיכן ומסכן מוסדות ועקרונות היקרים לכל חברה נאורה. האם הפרופסורים החתומים על המכתב לא מסכנים את הדמוקרטיה בהשתלחות שלוחת רסן כלפי ראש הממשלה?

והם כותבים עוד: ראוייה מדינת ישראל לראש ממשלה שלא דבק בו חשד כבד בפלילים. וזה אף שהפרקליטות ניקתה אותו באופן רשמי מכל אשמה פלילית – – –

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת אזולאי, במכתב שלה כתוב, שיש עליו חשד כבד. כך כתוב במכתב הסיכום. פשוט תקרא את החומר.

דוד אזולאי (ש"ס):

אני קראתי את המכתב. בכל אופן, אני חושב שלא יאה לפרופסורים לבוא ולקבוע בניגוד לכלל המוסרי שיצא מהקתדרה המשפטית: אדם חף מפשע כל עוד לא הוכחה אשמתו.

אברהם שוחט (העבודה):

הם כתבו שהוא נאשם, הם לא כתבו שהוא אשם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

– – – הם פוגעים ביועץ המשפטי, הם פוגעים במוסד הזה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

למה?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

כי הם לא מקבלים את ההחלטה שלו. אם ההחלטה היתה הפוכה – – –

אברהם שוחט (העבודה):

מה כתוב בהחלטה? – שיש עליו חשד כבד.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

ובכל זאת ההחלטה היא שלא להעמיד אותו לדין. אז שיכבדו – – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הגל הזה תם וחוזרים לחבר הכנסת אזולאי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

מה הטענה שלך, נגד המכתב או נגד העיתון?

נעמי חזן (מרצ):

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת שוחט.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

זו הזדמנות להביע את הדעות הפוליטיות שלהם.

דוד אזולאי (ש"ס):

את מכתבם מסיימים הפרופסורים: ראש הממשלה אינו פועל כנאמנו של הציבור. אני שואל, האם הם נאמנים או מייצגים את מוסדות האקדמיה? בטוחני שלא. למעשה, גם הנשיא וגם התלמידים כבר אישרו שלא. יזכרו הפרופסורים החתומים על המנשר הבוטה כלפי ראש הממשלה: מי שפוגע בראש ממשלה, שהוא סמל הדמוקרטיה, ידע שהוא פוגע גם בשלטון החוק.

יש לזכור כי מתן כבוד לזולת לא בהכרח מהווה הסכמה עם דעה. הפסוק אומר: "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן". פירושו של דבר, לתת כבוד לזקן גם אם אני לא מכיר, גם אם אני לא מסכים אתו.

הפרופסורים, שאינם מזדהים ומסכימים עם דרכו של ביבי נתניהו, מחויבים לנהוג בו כבוד, בראש ובראשונה כאדם וכראש הממשלה נבחר האומה. גם אם הם רוצים לחלוק עליו, יש לעשות זאת בדרך-ארץ ולא באמצעות כותרות.

תנסו לדמיין מה היה קורה בתקשורת ובאליטות לו היו רבנים, חס וחלילה, מחרימים מפגש כלשהו עם הנשיא או עם ראש הממשלה, כמה היו משמיצים, כמה דיו היה נשפך.

קבוצת הפרופסורים פגעה בראש ובראשונה בעצמה בהתנהגות זו.

אסיים, אדוני היושב-ראש, בדברי חז"ל, שמהם אנו יונקים: "דרך ארץ קדמה לתורה". אם נוהגים על-פי כלל זה, תישמר הדמוקרטיה גם כשיש ויכוח. ונאמץ לעצמנו את הפסוק: "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך". בטוחני שאותם פרופסורים לא היו רוצים שתלמידיהם ינהגו בהם בצורה מבישה, כפי שהם נהגו בראש הממשלה.

אני רוצה לסיים בכלל גדול בתורה: "ואהבת לרעך כמוך".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אזולאי. חבר הכנסת אברהם שוחט. לאחר מכן – חברת הכנסת נעמי חזן.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בזמן הקצר העומד לרשותי אני אתייחס לא רק למכתב הפרופסורים אלא גם להודעתו של ראש הממשלה ביום חמישי בבוקר באמצעי התקשורת, שהוא לא יבוא לטקס; לאחר מכן הוא שינה את עמדתו, לשמחתי הרבה, ואני רוצה לספר לחברי הכנסת למה הוא החליט שהוא לא יבוא ולמה הוא שינה את דעתו והוא כן בא.

מלה אחת בעניין מכתב הפרופסורים. מכתב הפרופסורים הוא לגיטימי; הוא לא מדבר על החרמה של ראש הממשלה. מי שקרא את המכתב ככתבו וכלשונו – יש בו ביקורת חריפה על ראש הממשלה, על התייחסותו למשטרה, על התייחסותו לפרקליטות, על התייחסותו לתקשורת. המכתב הוא לגיטימי. אנחנו לא מצפים שפרופסורים במדינת ישראל לא יביעו את דעתם אפילו במכתב משותף. זה נעשה באלף נושאים. מותר לעשות את זה. אין כאן החרמה של ראש הממשלה. הם טענו שראש הממשלה אינו מביא כבוד למדינת ישראל במעשיו, וזו זכותם.

אבל אני רוצה לספר לך, ידידי חבר הכנסת זאב בויס, ולשאר חברי הכנסת, מה קרה. ביום חמישי בבוקר נסעתי מוקדם לתל-אביב ושמעתי "און רקורד" את ראש הממשלה אומר: אני לא מגיע לשם, וזה לא בגלל מכתב הפרופסורים. כך הוא אמר. אני אומר את זה כי חלק היה בעיתונות ואת השאר אימתתי בדרכים כאלה ואחרות.

ובכן, מה קרה? התקשרו מנשיאות האוניברסיטה לראש הממשלה ביום חמישי בבוקר ואמרו: הייתכן? לפני ארבעה חודשים קבענו שאתה בא לטקס הזה, שבדרך כלל ראשי ממשלות מכבדים אותו, יש אנשים נכבדים שמקבלים תואר כבוד – – –

יצחק כהן (ש"ס):

יש תורמים.

אברהם שוחט (העבודה):

רק ביום רביעי האחרון, זאת אומרת יום לפני הודעתך, ישבו מוסדות האוניברסיטה עם אנשי הביטחון לארגן את כל הדברים. והנה אנחנו שומעים ברדיו ביום חמישי בבוקר שאתה לא מגיע. מה הסיפור? ואתה אומר שזה לא בגלל המכתב. אומר ראש הממשלה: רבותי, אני לא בא מסיבה של התקפות מתוך האוניברסיטה עלי. והוא אומר: מי זאת סגנית הרקטור שלכם שתקפה אותי? אומר נשיא האוניברסיטה לראש הממשלה: אדוני ראש הממשלה, לא רק שאין לנו סגנית רקטור, אין אצלנו גם סגן רקטור, לא ממין זכר ולא ממין נקבה. והוא שואל את ראש הממשלה: ראש הממשלה, אולי תואיל להגיד לי מה שמה של סגנית הרקטור? ראש הממשלה אומר לנשיא האוניברסיטה: תן לי, אני אבדוק את העניין ואחזור אליך. והוא חוזר אליו כעבור חצי שעה ואומר: סגנית הרקטור שלך זו פרופסור נילי כהן. אומר לו נשיא האוניברסיטה: אדוני ראש הממשלה, עם כל הכבוד הראוי, פרופסור נילי כהן היא סגנית הרקטור באוניברסיטת תל-אביב, לא באוניברסיטת ירושלים. אומר לו ראש הממשלה: אבל אולי היא עובדת אצלך בבית-הספר לרפואה? אומר לו נשיא האוניברסיטה: קצת קשה לה לעבוד בבית-הספר לרפואה כי היא משפטנית, היא לא רופאה.

הי"ר ש' וייס:

רפואה משפטית.

אברהם שוחט (העבודה):

לא.

כלומר, ראש הממשלה הוא ממש בן-אדם שהכול מבוסס אצלו על עובדות ונתונים. אין סגנית רקטור בירושלים, אין סגן רקטור בירושלים, אין מי שעובד בבית-הספר לרפואה – הכול בלון, עורבא פרח, מזינים אותו בשטויות, וההחלטה שהוא מקבל על סמך השטויות האלה לא לבוא לטקס, היא חמורה מכול.

רבותי חברי הכנסת, נשיא האוניברסיטה, פרופסור מאגנס, היה ב"ברית שלום". הוא תקף את מנהיגי היישוב, הוא חשב שהם שוגים במדיניותם, אבל הוא היה נשיא האוניברסיטה, הוא אמר את דעותיו והם באו לאוניברסיטה. הם לא החרימו את האוניברסיטה. נראה שראש הממשלה חושב – – –

בנימין אלון (מולדת):

אברהם שוחט (העבודה):

אל תפריע לי.

נראה שראש הממשלה חושב שיש דברים שהם הרבה יותר קדושים בשבילנו מהאוניברסיטה: מנהרה כזו או אחרת, קבוצת כדורגל כזו או אחרת.

בנימין אלון (מולדת):

בן-גוריון – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אל תפריע לי. מה הדיבור הזה על החרמת האוניברסיטה?

עכשיו אספר לכם את סוף-סופו של הסיפור: פרופסור נילי כהן התמנתה בחודש שעבר לרקטור אוניברסיטת תל-אביב. זאת אומרת, היא כבר לא סגנית רקטור שתקפה אותי. אני רוצה לדעת, אם בעקבות זאת ראש הממשלה מחריים את אוניברסיטת תל-אביב. אני רוצה לדעת אם הוא מגיע בכלל לאוניברסיטת תל-אביב. הוא חשב שאותה סגנית רקטור היא מאוניברסיטת ירושלים, ובעקבות זאת הוא חשב להחריים את אוניברסיטת ירושלים. האם עתה, כאשר היא מונתה לרקטור אוניברסיטת תל-אביב ומעמדה רם, הוא מתכוון להחריים את כל אוניברסיטת תל-אביב?

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אתה הופך את העניין מיסודו. העניין הוא: האם הפרופסורים היו צריכים להביע את השקפתם בהזדמנות זו? אני אומר לך שלא.

אברהם שוחט (העבודה):

אני הופך את זה, כדי שאתה ועם ישראל ידעו איזה ראש ממשלה יש לנו, מה השיקולים שלו, איך הוא מקבל את ההחלטות שלו, כמה עומק יש בהן, מה מידת האינפורמציה הנכונה ומה מידת התבונה. זה מה שיש לנו כראש ממשלה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בייגה שוחט. חברת הכנסת נעמי חזן. מה קרה, חבר הכנסת בני אלון?

בנימין אלון (מולדת):

מהמחוז של כבודו כבר היה מפא"יניק אחד שיצא לו להיות רקטור האוניברסיטה.

הי"ר ש' וייס:

תדע לך שזה היה פולקלור לא הוגן שהטילו עליו. במקרה בדקתי ושאלתי. אילו בדיחות אלה. לאיש ההוא היתה רגישות רבה למשכילים, ובניו דוקטורים.

אנחנו ממשיכים. עכשיו חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת שאול עמור.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, נתחיל בעובדות: כמה דוברים טענו מעל דוכן הכנסת, ש-23 פרופסורים הכריזו שהם מחרימים את טקס הענקת תוארי הכבוד בשל העובדה שאינם מכבדים את ראש הממשלה.

כדי לדייק – ואסור, חבר הכנסת בן-צור, להאמין לכל דבר, כדאי לקבל את הטקסטים – כתוב בצורה מפורשת במכתב הפרופסורים המופנה לנשיא האוניברסיטה העברית, לא לראש הממשלה אלא לנשיא האוניברסיטה העברית – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

ולכל עם ישראל.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, לנשיא האוניברסיטה העברית. אדוני היושב-ראש, אני מבקשת את עזרתך.

היו"ר ש' וייס:

אבל זה מה שעשית קודם לכן. מייד אאפשר לך לדבר, אתן לך זמן. חברים יקרים, בואו נמשיך.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אתה מורה בישראל, העובדות צריכות להיות חשובות לך, אולי תקשיב.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-צור, אתה תירגע. חברת הכנסת נעמי חזן, יש לי בקשה, בואו נתחיל בטונים רגועים.

נעמי חזן (מרצ):

התחלתי בטונים נמוכים.

היו"ר ש' וייס:

בואו נתחיל בטונים אקדמיים. זהו נושא מעניין, ונדמה לי שפה בפעם הראשונה מבררים אותו באמת. כדאי לעשות זאת בנחת. פעם ראשונה שיש פה דיון קצת אחר מאשר היה קודם. אני מתכוון לכל צדדיו, גם שלכם וגם של אחרים.

נעמי חזן (מרצ):

אקרא את המשפט הרלוונטי. אם היה לי זמן, הייתי קוראת את כל המכתב. אני חושבת שהמכתב צריך להיכנס לפרוטוקול הכנסת. המשפט הרלוונטי לענייננו ולדיוק העובדתי הוא, שהפרופסורים אומרים שלא ידירו את רגליהם מהטקס: "רק מתוך רחשי כבוד למקבלי התארים והפרסים לא נדיר רגלינו מן הטקס". הפרופסורים לא חרימו. הפרופסורים מחו בפני נשיא האוניברסיטה, והם ממשיכים: "אין לפרש את נוכחותנו כביטוי של כבוד לראש הממשלה". הם גם מסבירים מדוע.

לכן עומדים בפנינו כמה דברים שכדאי לדבר עליהם ברצינות: הדבר הראשון הוא חופש הביטוי וחופש המחאה. 23 פרופסורים אינם מכבדים את ראש הממשלה, והם מסבירים שהוא מסכן את העקרונות הבסיסיים של החברה הישראלית.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

נעמי חזן (מרצ):

חופש הביטוי קיים, חופש הביטוי דורש גם חופש הקשבה. אם אינך מסכים, תיכנס לוויכוח. חבר הכנסת דוד אזולאי עשה זאת. הוא התפלמס עם הפרופסורים ולא הסכים אתם, אבל הוא לא ערער לשנייה – ובצדק, ואני מברכת אותו על כך – על זכותם המלאה להביע את עמדתם. חובתכם להקשיב, ואם לא להסכים – להתווכח.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אף אחד לא מערער על זכותם. כל אחד יכול לדבר, לא זו השאלה.

נעמי חזן (מרצ):

מי שרוצה להגן על העקרונות הבסיסיים של הדמוקרטיה בישראל, שלא יסתום פיות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-צור, אתה קיבלת ממני ארבע, חמש או שש דקות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא זו השאלה.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת חזן, תני להם להתקוטט קצת. זהו, הגל הזה נגמר. גלים-גלים, כמו בפרלמנט הבריטי. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אתה חבר נשיאות, אתה צריך לעזור לי. נעשה זאת כמו בפרלמנט הבריטי – גלים-גלים. נתתי לכם גל של דיאלוג אינטימי, עכשיו חוזרים אלייך.

נעמי חזן (מרצ):

חופש הביטוי הוא חירות בסיסית בחברה דמוקרטית, והוא דורש גם חופש הקשבה. הבסיס לדמוקרטיה הוא הביקורת האזרחית. אין מעשה המסמל את הדמוקרטיה במדינת ישראל יותר משיגור מכתבם הביקורתי של הפרופסורים אל נשיא האוניברסיטה.

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, חופש ההתארגנות הוא גם חופש בסיסי במשטר דמוקרטי. לכן, אל תנסה אפילו לדקה ליטול את חופש ההתארגנות, לא מפרופסורים, לא מפועלים, לא מדתיים ולא מחילונים, וגם לא ממורים או מתלמידים. על כך נדבר בעוד רגע. ניסיתם לעשות פוליטיזציה מכוערת.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

את שומעת את האמת צוחקת אתך.

נעמי חזן (מרצ):

בהופעה פוליטית בקמפוס הר-הצופים. כחברי כנסת, אני חושבת שזה לא מביא כבוד לראש הממשלה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

כל ראש ממשלה היה מחרים את הטקס.

נעמי חזן (מרצ):

לא ידעתי שראש הממשלה צריך לא רק את ההגנה של השב"כ אלא גם של חברי הכנסת מהליכוד.

אברהם שוחט (העבודה):

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בויס. חבר הכנסת שוחט. חבר הכנסת סעד, אני מבקש ממך סעד. אנחנו רוצים לנוע קדימה.

נעמי חזן (מרצ):

הדיון הזה הוא דיון עקרוני, כי הוא עוסק בחופש הביטוי, בחופש ההקשבה ובחופש ההתארגנות, וחשוב שכנסת ישראל תאמר זאת. תודה רבה אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. יסיים את הסדרה הזאת חברנו חבר הכנסת שאול עמור. בבקשה. לאחר מכן יתייחס סגן שר החינוך לסדרת ההצעות.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, נעלה היום את ירושלים, בירת ישראל הנצחית, על ראש שמחתנו. שנית, הייתי אומר לחברי הטוב, חבר הכנסת בייגה שוחט, שהוא באמת ידיד ועמית שלי, שאני פשוט די מזועזע מהדיון היום. לי לא היה היום ספק, שכל הכנסת תהיה מאוחדת סביב עניין

הפגיעה הקשה מאוד בשני דברים, מעבר לפגיעה בראש הממשלה – בנושא כבוד האדם ובנושא סובלנות, בעיקר כאשר בייגה קיבל לא מזמן, ובצדק, את פרס הסובלנות בכנסת. מדובר בשני הנושאים האלה.

תאר לעצמך, בייגה, ואתה יודע בדיוק את הגישה הממלכתית שלי, שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה מקבל – והמכתב אומנם היה מופנה אל נשיא האוניברסיטה – יחס מבזה כזה, כפי שעשתה האקדמיה במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע מה עשו הפרופסורים לחוסן מדיני לרבין? סליחה שאני מתפרץ כיושב-ראש. הרי זה דבר נורא. כל שבוע תקפו אותו, ואני חושב שזו היתה זכותם.

נעמי חזן (מרצ):

זו היתה זכותם.

היו"ר ש' וייס:

זכותם.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

קריאות:

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

חברים, כשאני מדבר אני משתדל שלא להפריע לאיש ולכבד כל אחד, ואתם יודעים זאת.

הי"ר ש' וייס:

נכון.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

לכן, אני מבקש, תנו לי לומר את מה שאני חושב. גם אם היו פרופסורים מפאנל פוליטי אחר ועסקו בדבר מגונה – גם את זה אני מגנה.

הי"ר ש' וייס:

לא, לא, זכותם.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

קודם כול, האוניברסיטה הזאת היא לא רכוש פרטי של הפרופסורים האלה. למדנו מהמקורות שלנו, ונדמה לי שבפרקי אבות כתוב דבר מאוד חשוב, בעיקר על רקע זה שהמדינה הזאת סובלת מחוסר סובלנות נורא. כתוב שנוח לו לאדם להפיל את עצמו לכבשן האש ולא להלבין את פני חברו. עצם המעשה הזה כלפי ראש הממשלה או כלפי כל אזרח במדינה הזאת הוא הלבנת פני חברך ברבים. זה דבר אחד.

דבר שני: אותם פרופסורים, שכל הזמן מטיפים לדמוקרטיה ולחופש הביטוי, מותר להם להביע את דעתם. אבל הניסיון הזה, בעקיפין, שראש ממשלה לא יגיע לאוניברסיטה העברית – בעקיפין אני אומר – זה פשוט ניסיון לסתום לו את הפה, לא לאפשר לו לבוא ולהביע את דבריו בפני סטודנטים ובפני כל מי שאתה רוצה. ואתם פרופסורים, שרוממות הדמוקרטיה בפיהם – אנחנו רואים שפה היה להם ניסיון של סתימת פה ושל יחס משפיל, שלא יעלה על הדעת.

אני חושב שנחום ברנע לא חשוד כמישהו ממחנה הימין. אפילו עיתון "הארץ" גינה את הדבר הזה. כמעט כל העיתונות הישראלית – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

וזה עיתון "הארץ". זה לא עיתון "הצפה".

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

אני הייתי בטוח שאתה, בייגה, וחברי, כולנו נגנה את הדבר הזה, ולא משנה אם זה ימין או שמאל.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זזה עיתון "הארץ".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-צור, אתה בסערת נפש.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

עיתון "הארץ" כותב, שהעם בחר בראש ממשלה ויש לקבל את ההכרעה הדמוקרטית הזאת. לא יעלה על הדעת שיהיה ניסיון כזה או אחר מצד פרופסורים אלה או אחרים לא לקבל את ההכרעה הדמוקרטית הזאת. אין ויכוח בינינו בקטע הזה.

נעמי חזן (מרצ):

— — — הם אומרים

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, יש לי הרגשה, תוך כדי הוויכוח הזה, שאנחנו צריכים לעבור בצוותא איזה סמינר להבהרת העניינים האלה, כי לדעתי חילוקי הדעות פה הם עוד לפני עצם ההתנסחויות, על גבולות הדמוקרטיה. זה בעצם הוויכוח, וזה ויכוח חשוב מאוד.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

ברשות היושב-ראש, על מה כתבו הפרופסורים האלה? הם כתבו על שני דברים. הם כתבו על נושא התערבות הממשלה או סתימת הפה לרשות השידור; הדבר השני – נושא הפרקליטות. כך הם כתבו במכתב. מה הקשר בין שני הנושאים האלה לבין כבוד לראש הממשלה שיבוא ויאמר את דברו?

נעמי חזן (מרצ):

הם לא התנגדו שהוא יבוא.

הי"ר ש' וייס:

בואו ננסה לברר זאת ונעבור לנושא הבא.

אברהם שוחט (העבודה):

הם תקפו את ראש הממשלה, שלדעתם פועל בצורה קשה וברוטלית כלפי המשטרה, הפרקליטות, התקשורת וכו'. הם לא אמרו שאסור לו לבוא לטקס.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הם רק אמרו את זה יום לפני הטקס.

הי"ר ש' וייס:

חברים, לא נצא מזה. לא נצא, אנחנו חוזרים לנקודת המוצא.

אברהם שוחט (העבודה):

— — — אתה לא שומע

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שוחט, אין סיכוי שנצא מזה. חבר הכנסת בויס, חבר הכנסת שוחט, חברת הכנסת נעמי חזן, לא נצא מזה, אז לפחות נגמור את זה.

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

ברשותכם, אני רוצה לסיים בשני משפטים, אדוני היושב-ראש. באמת, אנחנו הולכים להליכים ולהרבה מאוד קיטובים בעם בנושא הדתי, החברתי, העדתי ומה שאתם רוצים. כפי שאני תובע מרבנים וממחנכים, גם הפרופסורים הם בעיני מחנכים והם לא רק מלמדים, ובתקופה הקשה הזאת

הם צריכים להיות גשר בעם הזה לנוכח הפילוג, הפירוד, הקנאה והשנאה. ויפה שעה אחת קודם – שהם יקומו, ולדעתי הם יגלו בכך גדולה, ויתנצלו בפני ראש הממשלה על המעשה הזה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאול עמור. אדוני סגן שר החינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, להלן תגובת נשיא האוניברסיטה העברית בירושלים, פרופסור חנוך גוטפרינד, על הודעת ראש הממשלה שלא יבוא לטקס הענקת תוארי דוקטור לשם כבוד: "ראש הממשלה הזמן על-ידי הנהלת האוניברסיטה להשתתף בטקס פתיחת המושב השנתי של חבר הנאמנים של האוניברסיטה, שבו מוענקים תוארי דוקטור לשם כבוד ופרסים לאישי ציבור ומדע מכל העולם. הזמנו את ראש הממשלה כי חשבנו שהוא אורח ראוי ורצוי בטקס זה, כפי שבעבר התכבדנו בהשתתפותם של ראשי הממשלות בטקס זה ובטקסים אחרים. אני מאוד מצטער על החלטת ראש הממשלה ומקווה שאיננה סופית. באוניברסיטה העברית יש למעלה מ-1,000 אנשי סגל אקדמי, אלפים רבים של עובדים וסטודנטים, והיא איננה אחראית לדעותיהם ולתגובותיהם של בודדים מתוכה".

הודעה של הרגע האחרון אומרת: בעקבות שיחה טלפונית שהתקיימה בין ראש הממשלה לנשיא האוניברסיטה העברית, שבה הסביר פרופסור גוטפרינד את עמדתו בעניין וביקש כי ישקול מחדש את החלטתו, הודיע ראש הממשלה כי הוא נענה להזמנת האוניברסיטה והוא ישתתף בטקס הענקת תוארי הכבוד ביום ראשון הקרוב.

אני רוצה להוסיף כמה מלים משלי. הבעת דעה היא לגיטימית. אני מקבל את עמדתכם, גם את עמדתך, חברת הכנסת חזן. הבעת דעה היא לגיטימית, ולכן זכותם של הפרופסורים להביע את עמדתם. אלא שקבוצת הפרופסורים הזאת הינה קבוצה קטנה, ועל כך עמד נשיא האוניברסיטה, המייצגת מיעוט פוליטי זניח ורעשני מאוד, היודע להשתמש בתקשורת בצורה מתוחכמת ביותר. אני לא מבין, מה זה צריך להביע, התמימות הזאת? המכתב היה מיועד לנשיא האוניברסיטה.

נעמי חזן (מרצ):

בוודאי, הוא היה מיועד לנשיא האוניברסיטה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אהה, הוא היה מיועד. הוא במקרה התגנב למרכז העמוד הראשון של "ידיעות אחרונות" באותו בוקר.

אברהם שוחט (העבודה):

לא במקרה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכן אני אומר שזאת קבוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע. חבר הכנסת אושעיה, כולנו אנשי ציבור יודעים את הפטנט שכאשר חבר כנסת או שר שולח מכתב למישהו, הוא, כמובן, שולח אותו לעיתונות. זה חלק מהעניין.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש לשאול שאלה – – –

היו"ר ש' וייס:

אחר כך אולי. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני שמח שגם נשיא האוניברסיטה העברית, הפרופסור גוטפרינד, מצא לנכון לומר ולהעיר כי דעתם אינה מייצגת את עמדת האוניברסיטה.

נושא הדיון, חבר הכנסת שוחט, איננו ראש הממשלה ואיננה דרך קבלת ההחלטות של לשכת ראש הממשלה. מכתב הפרופסורים הוא נושא הדיון – – –

קריאות:

אברהם שוחט (העבודה):

אני הגשתי הצעה --- במפורש --- על ביטול חזרתו בו ---

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לומר ולהדגיש שוב, כיוון שהוזכרו פה לא אחת, נדמה לי פעמיים או שלוש, תגובות של פורום הפרופסורים לחוסן מדיני ---

הי"ר ש' וייס:

נכון, גם על-ידי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

--- בממשלה הקודמת ---

הי"ר ש' וייס:

גם הנוכחית, דרך אגב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

גם בנוכחית. אני שמח שהוא הוזכר, ואני רוצה להדגיש פעם נוספת את תשובתו של נשיא האוניברסיטה, שההדגשה שלו היתה על המספר, על מיעוט החותמים על המסמך ---

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מאיפה אתה יודע מה הם חושבים?

הי"ר ש' וייס:

הוא לא אמר. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לא להתרגש.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

קראתי את תגובתו.

קריאות:

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

דעתם של 23 פרופסורים אינה מייצגת את עמדת האוניברסיטה ---

אברהם שוחט (העבודה):

זה נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

--- נשיא האוניברסיטה אמר זאת.

קריאות:

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

--- אם מדובר ב-23 ---

הי"ר ש' וייס:

לא להפריע.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ואם מדובר ב-23, אני רוצה להזכיר, כיוון שהוזכרו הפרופסורים לחוסן מדיני, שעל המכתבים שלהם בכנסת הקודמת ואל הממשלה הקודמת היו חתומים 500 ו-600 פרופסורים לחוסן מדיני – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אז למה ראש הממשלה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עד כאן ייצוג ועד כאן עמדה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

חברים יקרים, תודה. מה הצעתך, אדוני סגן השר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מציע להסתפק בדיון שהתקיים פה.

הי"ר ש' וייס:

גם אני. חברים, העניין מוצה.

אברהם שוחט (העבודה):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שוחט, באמת הנושא מוצה. בסוף הגענו בדיוק לנקודת ההתחלה, ולכן ברור לי, שגם בוועדת הכנסת זה יהיה כך. אין לי ספק, אין פה כלל גשר בין הדעות בקטע הזה. מה דעתכם שנסתפק בהודעת סגן השר? זה רעיון נהדר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

הצעה אחרת.

הי"ר ש' וייס:

אין לך עוד. אם יסתפקו – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדה.

הי"ר ש' וייס:

ברצינות? אתה רוצה למחזר את זה עוד פעם?

קריאות:

הי"ר ש' וייס:

יש פה רישומים. תוכל להירשם, יש לך עוד נישה, אולי. אני ארשום גם את חבר הכנסת אלכס לובוצקי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מסתפק.

הי"ר ש' וייס:

אם אתה מסתפק, אז לחבר הכנסת אלכס לובוצקי לא תהיה נישה. תאמינו לי שכדאי להסתפק. חבר הכנסת שוחט, אולי תסתפק?

אברהם שוחט (העבודה):

מסתפק.

הי"ר ש' וייס:

רבותי, חבר הכנסת שוחט מסתפק בהודעת סגן השר. חבר הכנסת צבי ויינברג איננו, לכן ממילא איננו מטפלים בנושא. חבר הכנסת שמריהו בן-צור בוודאי מסתפק בהודעת סגן השר, נכון? חבר הכנסת דוד אזולאי מסתפק בהודעת סגן השר. גם חברת הכנסת נעמי חזן תסתפק – – –

אברהם שוחט (העבודה):

אני מסתפק בהודעת סגן השר, אבל אני בספק – – –

הי"ר ש' וייס:

נסתפק אז נסתפק. הדיון מוצה. גם חבר הכנסת שאול עמור מסתפק בהודעת סגן השר. רבותי, פתרנו את העניין. תארו לעצמכם אותו דיון עוד פעם בוועדה. חבר הכנסת אלכס לובוצקי, באיזה תקן אתה רוצה – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

היו"ר ש' וייס:

פרופסור. אז מה יהיה? לא בשם הכנסת, בשם הפרופסור – דקה וגמרנו. חבר הכנסת לובוצקי תוותר, כי כל אחד רוצה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני רק רוצה לומר משפט אחד, שראוי שייאמר, ואני אומר את זה לחברי הפרופסורים מכל החוגים תרתי משמע, גם מהחוגים המדעיים וגם מכל החוגים הפוליטיים. כדאי מאוד לשמור את האוניברסיטאות בישראל מחוץ לוויכוח הפוליטי. ישראל מצטיינת ברמתה האקדמית, והעניין יכול להביא אותנו לאסון, אם אנשים יחליטו על קידום של פרופסור אחר לפי דעותיו הפוליטיות.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

הנושא נגמר. רבותי, גמרנו. עשיתי שגיאה שנתתי לכם. לא רק שסיימנו באותה נקודה שהתחלנו, אלא שהלכנו לאחור. לדבר על כך שפרופסורים לא יעסקו בפוליטיקה זאת הליכה לאחור, לדעתי. תודה רבה.

קריאות:

הצעות לסדר-היום

שביתת הסגל האקדמי הזוטר

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים הלאה. שביתת הסגל האקדמי הזוטר – – –

קריאות:

הי"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן. רבותי. חברת הכנסת נעמי חזן, תאמיני לי שאי-אפשר עכשיו להתחיל מההתחלה. אנחנו נוגעים בשאלות יסוד של תרבות. אוניברסיטה בלי פוליטיקה, באמת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הי"ר ש' וייס:

חברים יקרים, תודה רבה. שביתת הסגל האקדמי הזוטר – הצעות לסדר-היום מס' 2457 ו-2399. אנחנו חוזרים לפרקטיקה. חבר הכנסת ראובן ריבלין – שלוש דקות. לאחר מכן – חברת הכנסת ענת מאור שלוש דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, ברגע זה שמענו מהפרופסור לובוצקי, חבר הכנסת הנכבד, שישראל מצטיינת ברמתה האקדמית. באוניברסיטאות של ישראל אנחנו למדים ולומדים על נאורות, על היחס לדמוקרטיה, יחסי עבודה, משפטים וחוק, וכמובן חינוך לאזרחות טובה. האוניברסיטאות בישראל הן כור ההיתוך לאוצרותינו האנושיים.

באותן אוניברסיטאות, רבותי חברי הכנסת, קיים סגל, הסגל הזוטר האקדמי, שלמעשה נמצא בתנאי עבודות בתוך האוניברסיטאות עצמן. הסגל שובת כבר חמישה שבועות. בינואר האחרון הוא שבת וסיים את השביתה אך ורק מתוך הבטחה שעל האוניברסיטאות להיכנס למשא-ומתן מיידי, אך מסתבר שאנשי הסגל הזוטר, לצערנו הרב, הולכו שולל.

לפני כשבועיים ניסתה ועדת החינוך והתרבות של הכנסת לקדם משא-ומתן יעיל, אך ללא הועיל. מגדל השן האקדמי תלוי באותם עבדים – – –

הי"ר ש' וייס:

אני מבקש מציר קריית-גת-ערד לאפשר לנו את ההמשך. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מגדל השן האקדמי, אדוני היושב-ראש, תלוי באותם עבדים. היום אנחנו מכנים אותם, אוי ואבוי, תאילנדים, חסרי תנאים סוציאליים המקבלים את שכרם מתחת לשולחן באוניברסיטאות. 5,000 אסיסטנטים, מורים, מתרגלים, חברי הסגל הזוטר שובתים, וכך שנת הלימודים של עשרות אלפי סטודנטים באוניברסיטאות השונות – בסכנה.

אדוני היושב-ראש, הגיע הזמן להתערבות הות"ת, להתערבות משרד האוצר, אדוני סגן השר, להתערבות משרד החינוך, התרבות והספורט, על מנת לכפות הסכם סביר על ראשי האוניברסיטאות המתכחשים לזכויות אלפי חברי הסגל הזוטר.

עד עתה לא הושמעו שום הצעות רציניות על-ידי ראשי האוניברסיטאות. רק הבוקר קיבל הסגל הזוטר באוניברסיטה העברית הצעה מוזרה להסדר. הם יגיעו אתם להסדר, שתנאיו עדיין לא פתורים בדיוק, תמורת פיטורי כ-20% מחברי הסגל הזוטר.

אני מוכרח לומר, שלפני שבועיים ישבה על המדוכה ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בראשותו של חבר הכנסת הנכבד, עמנואל זיסמן, ובישיבת ועדה זו הגענו, אנחנו חברי הכנסת, עם ראשי האוניברסיטאות, לכל הנקודות היסודיות שבמחלוקת, ואשר ניתן לגשר ביניהן, ואף הוכן סיכום של הישיבה.

עוד שנייה אחת, אדוני – – –

הי"ר ש' וייס:

עוד דקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מסתבר שהאוניברסיטאות אולי מוכנות להעסיק את הסגל הזוטר באופן מסודר ופורמלי, דהיינו תוך כדי מתן משכורות חודשיות במקום המצב הקיים, שבו מפוטרים כל חברי הסגל לאחר שמונה חודשי עבודה, ולאחר מכן מתחדשת עבודתם; כל זאת כדי שלא ליצור מסגרת נורמטיבית של יחסי עובד ומעביד כמקובל במוסדות האקדמיים ובמשק בכלל.

הגיע הזמן, כאמור, לתת לאוצר, במיוחד לות"ת, להתערב במשבר ולכפות על ראשי האוניברסיטאות לנהל משא-ומתן רציני עם השובתים.

האוניברסיטאות מבקשות לנהל את המשא-ומתן בנפרד, כל אחת, על מנת לגרום ל"הפרד ומשול" בין אלפי העובדים שיש להם אינטרס משותף. הפרדה זו אינה לגיטימית, והיא נועדה לשבור את רוחם.

לאחרונה, שוד ושבר, החליטה אוניברסיטת תל-אביב להעניק תעודת "עובר" לכל הסטודנטים, על מנת שגם הם לא יקומו ויקראו חמס על כך שהזוטרים שובתים. דהיינו, גם סטודנטים שלא עמדו בבחינה או כאלה שהצליחו בבחינה מעל ומעבר, לא יוכלו להמשיך ולהתקדם בלימודיהם. אדוני הפרופסור היושב-ראש יודע כמה סטודנטים ממשיכים ללמוד רק בעזרת אותן סטיפנדיות שהם מקבלים על-פי הצטיינותם, כי הם בני עניים. לעשות כך, אין זו דרך אקדמית. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רובי ריבלין. אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת ענת מאור.

בהזדמנות חגיגית זו, ביום ירושלים, אני מברך את ילדי דימונה שהגיעו אלינו לביקור. אנחנו מקבלים אתכם כאן בהרבה ברכה ואהבה.

בבקשה, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה לברך את ילדי דימונה – כתושבת הדרום. ברוכים הבאים.

הי"ר ש' וייס:

ואת סגן ראש העיר מר ביטון.

ענת מאור (מרצ):

בקשר לסעיף הקודם, אני רוצה לברך את הפרופסורים על אומץ לבם ועל האזרחות הטובה והנבונה שהם גילו בנושא של הזכות לדמוקרטיה, כבוד וערכים במדינה.

אני רוצה לעבור לנושא של הסגל הזוטר. חבר הכנסת רובי ריבלין, אני שמחה מאוד על השותפות של כולנו במאבק, ואני רוצה לציין שהוא נמשך זה שלוש שנים.

הי"ר ש' וייס:

הברכה היא כמובן בשם כל הכנסת, ותודה לחבר הכנסת זאב בוים שהעביר לנו את השדר.

ענת מאור (מרצ):

אנחנו נמצאים במצב אומלל. חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת לשעבר בני טמקין ואנוכי היינו באוניברסיטאות בקשר למאבק הזה לפני שלוש שנים. מה קרה? היתה שביתה של כל הסגל האקדמי, וכל הכנסת התייצבה מאחוריהם בלי שום מחלוקת פוליטית. היתה שביתה ממושכת, בת כמה שבועות. אנחנו אמרנו, שלא יכול להיות, שסגל אקדמי בישראל, שמתיימר בדין להשכלה, לדעת, למחקר, לא יקבל תשלום נאות.

לאחר הצלחת המאבק, בעזרת ועדת החינוך והתרבות דאז ובעזרת הכנסת, הבכירים באוניברסיטאות לקחו את מירב העוגה והתוספות לעצמם זנחו את הסגל הזוטר. זה קרה הן בסגל הרפואי והן בסגל האקדמי. הדבר מדיר שינה מעיני כמו במאבקים לטובת כלל העובדים, כמו אלה של המורות והמורים, האחיות, הפיזיותרפיסטים והעובדים הסוציאליים. ובשני הסקטורים האלה הבכירים לקחו והזוטרים לא קיבלו דבר.

מיהו הסגל הזוטר? הרי אלה אנשים צעירים בתחילת דרכם, הזקוקים לקידום, הזקוקים לאמצעים כדי לשלם משכנתה וחובות נוספים. הם לא קיבלו. אני פונה לסגל הבכיר, שמתעלם מהמשא-ומתן אתם לאורך שנים, להפסיק את העוולה הזאת ולתת פתרון לבעיה.

הי"ר ש' וייס:

אולי באותה הזדמנות נפנה באמצעות חברת הכנסת נעמי חזן ונעלה את הרעיון שיפסיקו לקרוא להם סגל זוטר. זה נראה לי קצת משפיל. מדובר בבעלי תואר. ובדוקטורנטים. בכלל, מה זה זוטר? מה כל ההייררכיה הזאת? זה מקומם אותי בכל פעם מחדש.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. לפני שבועיים אמרתי להם בפגישה: אתם הסגל הצעיר ולא הסגל הזוטר. אתם צעירים, אבל מאוד בכירים בתרומה שאתם תורמים ובמשמעות שאתם נותנים למעשיכם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו שאלנו את השאלה הזאת ואמרו לנו, שמאחר שיש ביניהם גם כאלה שאינם צעירים, לכן לא קוראים להם בשם זה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אבל גם בצבא לא נוהגים להגיד: קצין זוטר. אני סומך על האוניברסיטה שתמצא את הביטוי הנכון. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

שתי הדרישות שעליהן נאבקים כעת – קודם כול שאדם יתוגמל 12 חודשים בשנה. הרי החופש הוא לא חופש מהעבודה. מי בודק את הבחינות? מי מכין את השיעורים? כמו שכל מורה וכל מרצה מתוגמל 12 חודשים, לא יכול להיות שמרצה צעיר או פחות בכיר, אבל לא זוטר, לא יתוגמל בהתאם.

דבר שני – לא לפטר אותם כל שנה. זה לא שוק עבדים, כמו שאמר פה חבר הכנסת ריבלין.

עכשיו הם קיבלו מכתב – ועל כך הזעיקו אותנו – שבו נאמר: הכרנו בצדקת תביעותיכם, אבל אתם תוותרו מרצון על 20% מכוח העבודה. זה כוח עבודה שיש בו צורך ממשי.

גם שבירת השביתה היא פטנט חדש. סגל בכיר באחת האוניברסיטאות, ואני שומעת שכך זה גם בשתיים-שלוש אוניברסיטאות נוספות, מאיים על הסגל הזוטר שהוא ייתן לסטודנטים ציון "עובר" ואז כל האפקטיביות של השביתה הולכת ונעלמת. את הסגנון של לשבור ולפגוע אנחנו מכירים. זה חלק ממערכת היחסים העכורה שמתחילה להיכנס למערכות השונות.

אני רוצה לציין, כיושבת-ראש ועדת המשנה לקידום נשים בעבודה ובכלכלה, הסגל הצעיר מורכב בעיקר מנשים, בעוד הסגל הבינוני והבכיר מורכב בעיקר מגברים. פרופסור רחל אלתרמן ומרצות אחרות מהטכניון ומהאוניברסיטאות הסבו את תשומת הלב לכך – ופרופסור נעמי חזן יודעת זאת וגם היא העלתה את הנושא – שנשים הן הראשונות להיפגע מהמצב הזה. כך גם בין העובדות והעובדים הסוציאליים, שבהם ידובר בהמשך הישיבה, כך גם בקרב הפסיכולוגים.

היו"ר ש' וייס:

אשר על כן?

ענת מאור (מרצ):

אשר על כן אני פונה אל ראש הממשלה, אי-אפשר לעשות קמפיין ולהגן על נשים ולהגיד להן שילכו להיות עובדות סוציאליות, ובאותה עת לצמצם בכוח אדם ולפטר עובדים סוציאליים. הציניות הזאת חייבת להיפסק גם בגלל הסטודנטים וגם בגלל הנשים, שהן המרכיב העיקרי גם בסגל הזוטר וגם בסקטורים אחרים שנפגעים מאוד במערך העבודה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת ענת מאור. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני מצטרף לקריאתך, חבר הכנסת פרופסור שבח וייס, לשינוי ההגדרה של "סגל זוטר" ולמציאת הגדרה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

יש הגדרות אחרות: מדריכים, עוזרי הוראה, עוזרי מחקר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אסיסטנטים, מורים, מתרגלים.

היו"ר ש' וייס:

נחפש בצוותא איזה רעיון. תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הבעיה היא, שאין הגדרה אחת לכולם, אלא זה בנוי מכמה גורמים, מכמה גופים.

המכשול העיקרי להסדר מעמד הסגל הזוטר הוא בכך שחברו יחדיו כמה קבוצות שלכל אחת מהן מעמד שונה – אסיסטנטים, מדריכים, עוזרי הוראה ומורים מן החוץ. אם נציגי השובתים יסכימו לדון בכל קבוצה לפי מעמדה ולפי תנאיה, אפשר יהיה להגיע לסיכומים חיוביים, אלא שהדבר לא מתקיים.

אסיסטנטים ומדריכים הם סטודנטים בעלי תואר שני הרשומים כתלמידי מחקר – דוקטורנטים. הם רשאים להעביר תרגילים ולהדריך במעבדות. הם נמצאים במסלול מחקרי מובהק, ומהם תבוא העתודה האקדמית שתשתלב באוניברסיטה שבה הם לומדים ומלמדים או במוסד אחר להשכלה גבוהה. ראוי על כן, שתנאי העסקתם ישקפו את העובדה, שאצל רובם יש רציפות בהעסקתם, ועל כן הם זכאים ל-12 חודשי משכורת ולתנאים סוציאליים כמקובל.

עוזרי ההוראה הם סטודנטים בעלי תואר ראשון הלומדים לתואר שני –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

או שלישי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – אין להם רשות הוראה בכיתה, והם יכולים רק לסייע למורה מחוץ לכיתה, כמו בדיקת תרגילים, הכנת מעבדות, הדרכה ביבליוגרפית אישית, או שהם מועסקים בעבודות ספרייה וכיוצא באלה.

בדרך כלל אין רציפות בהעסקתם, שהיא תכופות זמנית ולפי שעות. אין במעמדם שום רמז לעתידים האקדמי. רק שיעור קטן מהם ימשיך בלימודיו לתואר שלישי. תנאי העסקתם צריך שייגזרו ממעמדם זה.

שלישית, מורים מן החוץ נשכרים כדי להשלים מחסור זמני בכוח הוראה, והם רשאים ללמד לפי מעמדם האקדמי. נקבע להם תשלום לפי יחידות הוראה. בחישוב השכר ליחידת הוראה כבר הובא בחשבון פיצוי על כל המטלות שיש על מורה מן החוץ, כמו בדיקת בחינות ועבודות, ולמעשה מדובר באנשי סגל חיצוניים שהאוניברסיטה איננה מקום עבודתם העיקרי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ואם כן? בכמה מקרים זה מקום העבודה היחיד?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מתוך 1,300 יש 900 קבועים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הם עובדים רק בזה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מתנהל משא-ומתן ישיר וענייני בכל אחד מהמוסדות – באוניברסיטת ירושלים ובבר-אילן, בתיווך ובסיוע בית-הדין לעבודה; באוניברסיטת תל-אביב – ישירות בין הסגל הזוטר להנהלה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. קודם כול תאפשרו לסגן השר להשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכן, ודאי שלא המליאה – –

היו"ר ש' וייס:

רק הוועדה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – היא המקום לדון בסוגיות הטכניות והנקודתיות הללו. לכן אני מציע להעביר את הנושא לדיון חוזר בוועדת החינוך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נדמה לי שתהיה לכך הסכמה. לפני שאני נותן רשות להצעות אחרות – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אדוני היושב-ראש, אני מציע — — —

הי"ר ש' וייס:

אתה הצעת במליאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ברור. אבל אהיה מוכן לקבל את הצעתו של השר, אם אנחנו נתנה — כפי שהציע בעבר יושב-ראש הכנסת לשעבר, המכהן ברגע זה גם כיושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס — — —

הי"ר ש' וייס:

כן, מה הוא הציע?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו נעביר את הנושא לוועדה, ואם בוועדה לא ימצא פתרון והאוניברסיטאות יעמדו במריון, יעבור הנושא לדיון במליאה.

הי"ר ש' וייס:

לא, אין לנו פרוצדורה כזאת. לא יכולתי להציע את זה. עם זאת — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — נקבע דיון במליאה, והוועדה יכולה — — —

הי"ר ש' וייס:

בסדר. יש לי שאלה, אדוני סגן השר, האם הוועדה כבר דנה ממילא בנושא הזה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זה שבועיים.

הי"ר ש' וייס:

בסדר. זה מה שהצעתי אז. עכשיו אני זוכר, כי אני לא יכולתי להציע בניגוד לתקנון; גם אם הייתי מעז, שושנה כרם לא היתה מרשה לי.

אם כך, מוסכם – אנחנו מחזיקים את הנושא במליאה כאילו באוויר, ובוועדה ממשיכים לטפל, ואם יהיה צורך, אז בהידברות עם יושב-ראש הכנסת נחזיר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מאה אחוז. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ש' וייס:

נדמה לי שזה סידור נכון.

יש הצעות אחרות. חברת הכנסת נעמי חזן – בקצרה, אם אפשר – להצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין.

נעמי חזן (מרצ):

אתייחס להצעתו של חבר הכנסת רובי ריבלין, מטעמים ברורים, כי איננו חבר סיעתי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את שני חברי הכנסת – את חבר הכנסת רובי ריבלין ואת חברת הכנסת מאור שהעלו את ההצעה לדיון ראשוני במליאה. אנחנו עסקנו בנושא הזה בוועדת החינוך. מקור הבעיה הוא ב-1984 – כשהופסק הסדר ההעסקה של אסיסטנטים ומדריכים, שהיה קיים שנים רבות, והתהווה בעצם צירוף מאוד מוזר של תנאי העסקה לשמונה חודשים בשנה עם מלגה משלימה, בעיקר לתלמידי דוקטורט. כתוצאה מכך נוצרו, במיוחד בחודש האחרון, שתי בעיות מרכזיות. בעיה עקרונית שנתנו עליה את הדעת כבר בעבר – לא ייתכן שיש מצב של אי-

העסקה ואי-קיום תנאי עובד-מעביד בין האסיסטנטים והמדריכים לבין האוניברסיטאות. צריך להסדיר את העניין על בסיס של 12 חודשי עבודה עם זכויות סוציאליות וזכויות מצטברות. זו הבעיה העקרונית.

הבעיה השנייה, אדוני – זה ממש חשוב, אני בטוחה שגם אתה תהיה שותף לזה.

הי"ר ש' וייס:

לא כל כך טוב שאנחנו הפרופסורים כאן גם משמשים קצת – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הי"ר ש' וייס:

כן, זה בוועדה. בואי נסתפק בזה.

נעמי חזן (מרצ):

יש נקודה שנייה שהיא חמורה ואקוטית ומיידית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בחרו אתכם לפרופסורים.

הי"ר ש' וייס:

זה לא טוב. אותי בחרו כחבר מפלגה. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

רקטור אוניברסיטת תל-אביב הוציא אתמול מכתב, שבו הוא פוסל ומבטל את כל העבודה של האסיסטנטים והמדריכים על-ידי מתן ציון "עובר" לסטודנטים. הדבר הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

זה כבר נאמר, נעמי.

נעמי חזן (מרצ):

– – – שבירת זכות השביתה בצורה בוטה, ועל כן יש מקום לדיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

בוועדה.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, להסרה מסדר-היום מטעמים טכנים, אבל לדיון במליאה. אדוני.

היו"ר ש' וייס:

כמחאה נגד הרקטור אנחנו נסיר את הנושא מסדר-היום.

חברת הכנסת גוז'נסקי תתייחס בהצעה אחרת להצעת חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, לכאורה יצא מדברך שהבעיה היא רק טכנית, של משא-ומתן – אלה אומרים ככה ואלה אומרים ככה. אילו זו היתה רק בעיה טכנית, אני חושבת שאנשים חכמים כאלה משני הצדדים לא היו צריכים לשבת כל כך הרבה ימים, שעות ושבועות. אדוני סגן השר, הבעיה היא בתפיסה, בהשקפת עולם. הכנסת הזאת חוקקה חוק שכר מינימום. הכנסת הזאת חוקקה את חוק שעות העבודה והמנוחה ועוד זכויות רבות מאוד של עובדים. בין היתר היא קבעה שאדם לא יכול להשתכר פחות מסכום מסוים. אם אתה לוקח עובדים שעובדים, הרי אין ויכוח על זה שהם עובדים, ואתה קורא להם בשם אחר, נותן להם מלגה שלא מקנה זכויות סוציאליות, אתה

שובר אל"ף-בי"ת של זכויות עובדים במדינת ישראל. וזה שמישהו רוצה לקבל תואר אקדמי, עוד לא עושה אותו אדם נחות עם זכויות נחותות. מגיעות להם הזכויות הרגילות. תודה.

הי"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, תודה רבה.

חברים, נדמה לי שאנחנו בכל זאת כנראה נאשר את הדיון במליאה על-פי מה ששוחחנו קודם. כן חברים, מי תומך ברעיון להעלות את הנושא לדיון במליאת הכנסת?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

סליחה, רק רגע, חבל, אני חושש שאם הוא יהיה במליאה, זה יגיע מהר מדי. ועדת החינוך דנה בנושא.

הי"ר ש' וייס:

לא, זה לא יהיה. רבותי, בוועדת החינוך הדיון ממילא נמשך.

ענת מאור (מרצ):

הי"ר ש' וייס:

אני צריך לברר אם בוועדת החינוך נמשך הדיון?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כן, בוודאי.

הי"ר ש' וייס:

לכן אנחנו מחזיקים את זה כרשת ביטחון. זה נכנס לפרוטוקול, ולכן יושב-ראש הכנסת יחליט בהתאם לזה מה שהוא יראה לנכון.

חברים, הצבענו. הנושא הוא שביתת הסגל האקדמי הזוטר. נדמה לי שאושר.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאת הכנסת. תודה רבה חברים.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת – החלטת ועדת האתיקה מיום כ' באייר התשנ"ז, 27 במאי 1997, בדבר פרסום פנייה לבדיקה או לחקירה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, שימו לב להחלטה הזאת, היא מאוד מעניינת. אני יודע שמדי פעם בפעם לא שמים לב. ההחלטה היא של ועדת האתיקה.

ענת מאור (מרצ):

--- שינוי מהחלטה קודמת אחרי ערעור ---

היו"ר ש' וייס:

כן, אני יודע, אבל זו החלטה כבדה מאוד. אני חושב שחלק גדול מחברי הכנסת מאבד חלק גדול מהפרנסה שלו פה על-ידי ההחלטה הזאת; פרנסה פרלמנטרית, אני מתכוון. קדימה, בבקשה.

הצעה לסדר-היום

חפיחת בקברים עתיקים

היו"ר ש' וייס:

חפירות בקברים עתיקים – הצעה לסדר-היום מס' 2452, של חבר הכנסת משה גפני. שלוש דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, ביום חמישי האחרון, בלילה, הגיעו כ-100 ארכיאולוגים, בראשותו של אמיר דרורי, לרנתיס באזור מודיעין וחפרו באופן מחפיר כמה קברים ופיזרו את העצמות. והמעשה היה מעשה חמור מאין כמותו. ואני שואל את הכנסת ואותך, אדוני סגן השר: מדוע?

היה סיכום, שאין צורך בחפירה שם; על כל פנים, שלא יחפרו עד שתתקבל החלטה מוסמכת שצריך לחפור. זאת היתה הוראה של השר לתשתיות לאומיות שאחראי לאזור הזה מבחינת העבודה – כביש חוצה-ישראל – וביקשו שלא לחפור. לא היתה הזמנת ביצוע של רשות העתיקות.

אין לזה שום קשר למחקר האקדמי בנושא של החפירות הארכיאולוגיות, כיוון שהנחיות היועץ המשפטי לממשלה קובעות, שעצמות אדם אינן עתיקה, ולכן, על-פי החוק חייבים להביא עצמות אדם לקבורה על-ידי משרד הדתות.

אינני מבין מדוע היה צריך את מעשה הוונדלי הזה באישון לילה, בראשותו של אמיר דרורי שהיה במקום בלילה; מדוע? אין מזמין, אף אחד לא הזמין את העבודה הזאת.

אין פה כל מחקר אקדמי, מכיוון שאת העצמות לא לוקחים למחקר. בשביל מה עשו את זה? למה פגעו פגיעה קשה ביותר בציבורים שלמים בישראל ובעולם? תקופה מסוימת היה שקט – כאשר רוצים להביא את הדברים להסדר. אף אחד איננו מעוניין במלחמות יהודים, אף אחד איננו מעוניין במאבקים מיותרים. מדוע יש צורך בכל העניין הזה?

גם בכברי חפרו השבוע. חפרו, מצאו עצמות אדם, שמו אותן בארגזים כדי להביא אותן לקבורה. העלו טרקטור על הארגזים, על העצמות, והפכו אותן לשפך עפר. מי מאתנו היה מעוניין, ללא שום צורך, ללא שום סיבה, רק ברבריות לשמה, שיפגעו כך בעצמות קרוביו, אבותיו? מדוע? למה זה צריך לקרות?

אני מדבר על קברים גם של ערבים, גם של מוסלמים, גם של דרוזים וגם של יהודים. הרי אני מדבר על המקרים הספציפיים הללו, למה היה צורך?

פניתי לשר החינוך וביקשתי את פיטוריו של אמיר דרורי. אני חושב שהוא איננו יכול להמשיך בתפקידו. אדוני סגן השר, אני סבור, שאת רשות העתיקות, שהיא רשות עצמאית, צריך להעביר למשרד הפנים. אין מקומה במשרד החינוך. התשובות שמשרד החינוך משיב, ואני מניח שרשות העתיקות עצמה היא זו שמביאה את גרסתה – אני הייתי בשטח, לא עיינתי בניירות, ואני יודע שהדברים שהם אומרים אינם נכונים. עובדתית, במו-עיני ראיתי. ולמה לא תסכימו להעביר את רשות העתיקות למשרד הפנים?

הי"ר ש' וייס:

ומה יהיה כשיום יבוא ונניח יהיה שר פנים חילוני מאוד? אז בכל העניין שלך אתה תעלה חרס.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. אני אומר למה אני מציע את משרד הפנים. הרי מה קרה ברנתיס? ברנתיס מדובר על מקום שבו יש אזור תכנוני של כבישים, של תשתיות, כל מה שכרוך בעניין הזה, ומשרד הפנים הוא הגורם הממשלתי הבכיר שצריך לאשר את התוכניות, צריך לתת את האישורים, צריך לתאם בין הגורמים. למה משרד החינוך? משרד החינוך צריך לעסוק בחינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

למה לא משרד השיכון? למה לא משרד התשתיות?

משה גפני (יהדות התורה):

לא. משרד התשתיות עוסק בתשתיות. אבל משרד הפנים הוא הגוף העליון מבחינת הממשלה שעוסק בכל העניין התכנוני הזה. לפי דעתי, אם משרד החינוך איננו יכול להתמודד עם הבעיה הזאת, צריך פשוט להעביר זאת למשרד הפנים והתכנון יהיה שונה. הדברים יתבצעו אחרת.

אדוני סגן השר, האמן לי, אני אומר לך זאת בלב כואב, ואני אומר לך את זה באופן אמיתי. היה שקט, ומחר שוב עושים עצרת גדולה עם כל גדולי התורה, עם כל הרבנים, על הפגיעה הזאת שלא היה בה שום צורך, מלבד ניסיון ברברי לפגוע בעצמות.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גפני.

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, תשובתך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב-הראש, חברי הכנסת, רשות העתיקות ביצעה ומבצעת חפירות הצלה ארכיאולוגיות לאורך תוואי כביש חוצה-ישראל, בין היתר בצומת קולה – ולא בצומת רנתיס, כפי שאתה טענת, חבר הכנסת גפני.

חפירות ההצלה הארכיאולוגיות נעשות בהתאם להוראות החוק, פסיקת בג"ץ והחלטות היועץ המשפטי לממשלה.

חפירות ההצלה נערכות כתוצאה מצורכי פיתוח ולבקשת המפתח או היזם.

לגופו של עניין, עצמות אדם שנחשפו בחפירות ההצלה בצומת קולה נמסרו לקבורה לנציג משרד הדתות באתר בתאריך 28 במאי 1997. בידי העתק תעודת מסירת העצמות לקבורה, שנחתם על-ידי נציג משרד הדתות בעת מסירתן, ואני מוכן להעבירו אליך.

בחפירות נחשפו גם עתיקות שונות, שפוננו מהאתר המיועד להריסה בפעולת הפיתוח.

תוצאות החפירה והממצאים שעלו בה יפורסמו על-ידי הארכיאולוג החופר, כנדרש בחוק.

לפני שאומר שאין לי התנגדות שהנושא יידון בוועדת החינוך, אני רוצה לומר שגם אני כמשיב וכנציג משרד החינוך אינני רוצה, אינני שואף ואינני מייחל להפגנות ולמלחמות. אני מציע לקיים דיון שקט. אני מסכים ומקבל את זכותכם להפגין מחר עם אלפים וכו'. בהפגנה הזאת לא ייסגר העניין. בהפגנה מוציאים קיטור.

אני מציע, ואני מוכן ליזום את זה, פגישה משותפת – אני עוד לא נכחתי בפגישה מעין זו, ואני עוד לא יזמתי יוזמה כזאת – עם רשות העתיקות, על מנת לראות איך מגיעים לעמק השווה, איך מגיעים לפשרה ולא להתנגשות ולמלחמה.

אני בעד העברת הנושא לוועדת החינוך. תודה.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, אתה מסכים?

משה גפני (יהדות התורה):

אני מציע דיון במליאה.

הי"ר ש' וייס:

יש לנו כל כך הרבה נושאים במליאה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש – – –

הי"ר ש' וייס:

טוב. זכותך שלא להסכים. נעשה הצבעה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא רוצה ללכת נגד סגן השר, שכוונתו טובה, אבל העניין חוזר שוב ושוב. הרי מה אני טוען? אני טוען שלא היה צריך לחפור שם.

הי"ר ש' וייס:

אבל כבר טענת את זה. זה ברור.

משה גפני (יהדות התורה):

--- מה זה, גנבים בלילה?

הי"ר ש' וייס:

בסדר.

לחבר הכנסת סעד יש הצעה אחרת. כלומר, אתה בעצם תוכל להציע להסיר. חבר הכנסת גפני מציע לדון בנושא במליאה, סגן השר מציע להעביר לוועדה. אתה יכול להציע להסיר מסדר-היום.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בעניין השמירה על בתי-הקברות הגישה צריכה להיות אחידה, ולא מתקבל על הדעת ---

הי"ר ש' וייס:

דרך אגב, חבר הכנסת גפני ציין את זה בדבריו. הוא דיבר על בתי-קברות מוסלמיים וכן הלאה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כן. יש בית-קברות כשר ובית-קברות טרף, אם הוא שייך לערבים ואם הוא שייך למוסלמים.

רק השבוע קיבלתי מכתב מעמותה מוסלמית בעניין חילול בית-קברות ומסגד בסידיני-עלי בהרצלייה. קיבלתי הרבה מכתבים על חילול בתי-קברות, אם זה בע'בסיה, אם זה בבירוה, אם זה בטבריה, אם זה לפני שנה בחיפה.

לכן אני אומר, שבעניין הזה צריכה להיות עמדה אחידה, איך לשמור על בתי-קברות, על מקומות קדושים לכל הדתות. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת סעד.

משה גפני (יהדות התורה):

אני אמרתי את זה בדברי.

הי"ר ש' וייס:

כן. אני הזכרתי לו את זה.

ובכן חברים, אנחנו עוברים להצבעה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יש לי בשורה בשבילך, כבוד היושב-ראש. אנחנו כבר יזמנו פגישה משותפת עם רשות העתיקות.

הי"ר ש' וייס:

בסדר גמור. עם זאת, נעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות. בסדר? אני מודיע, ועדת החינוך והתרבות. זה ממש מתבקש על-פי התקנון.

משה גפני (יהדות התורה):

או במליאה.

הי"ר ש' וייס:

או במליאה.

סליחה, אני בכל זאת רוצה לחסוך הצבעה. אם התשובה שלכם היא כן, יש רוב להצבעה חיובית, הנושא יועבר לוועדת החינוך והתרבות.

קריאה:

הי"ר ש' וייס:

לא, מה פתאום? יש לי כל הזמן ויכוח גם עם יושב-ראש הכנסת. אין דבר כזה – הוסר מסדר-היום. אף אחד פה לא רוצה להסיר. רוצים להעביר לוועדת החינוך והתרבות. נא להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא של חבר הכנסת גפני – חפירות בקברים עתיקים – יועבר לטיפול של ועדת החינוך והתרבות.

הצעה לסדר-היום

דברי השר אדלשטיין על תפקודה של הממשלה

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להזמין עכשיו את חבר הכנסת חיים רמון שיעלה את הצעתו לסדר-היום, מס' 2331, בנושא: דברי השר אדלשטיין על תפקודה של הממשלה. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אולי חבר הכנסת רמון יסביר לנו לפני כן מה קרה אתמול בפריימריס של העבודה?

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהוא פירש את זה בכל תחנות הרדיו. אני למשל פתחתי אתמול בלילה את תחנת רדיו מיקרונזיה, ושמעתי את חיים רמון מסביר מה שקרה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם חבר הכנסת גפני מאוד רוצה, בשעה 17:00 אני אופיע באחד הערוצים, נדמה לי בערוץ-2, אצל רפי רשף, ושם אני מוכן לדבר ישירות אליך. אבל אם היושב-ראש ייתן לי, על חשבון זמנכם, אני מוכן לעשות את זה גם כאן.

היו"ר ש' וייס:

תיכף נשקול בדבר.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא שדבריו של השר אדלשטיין הם משל. במקרה, דווקא הוא תמצת את פעולתה של הממשלה בצורה היפה ביותר, הקצרה ביותר, המדויקת ביותר, מכל אדם אחר בפוליטיקה הישראלית, ולכן בחרתי בו. איך אמר השר אדלשטיין – –

היו"ר ש' וייס:

זה מתואם?

חיים רמון (העבודה):

– – המצב נורא. בממשלה יש בלגן בלתי רגיל.

אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, שזה לא בסדר. אחרי שאתה אומר דבר כזה, מה האופוזיציה יכולה לעשות? וזה לא הוגן. יש ממשלה, יש קואליציה, היא צריכה להגן על הממשלה גם כשקשה לה, ויש אופוזיציה שצריכה לתקוף.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אני התחשבת' בפריימריס בעבודה.

חיים רמון (העבודה):

הבנתי. עכשיו אני מבין. זאת אומרת, אתה תחדל מעכשיו?

אבל אני אומר לכם, שאני הלכתי ואספתי, ואני לא רוצה להלאות אתכם בקובץ של דברים של חברי קואליציה, של שרים בממשלה, שנאמרו לפרסום – תיכף אגע באלה שמדברים שלא לפרסום – בריש גלי, ואני אומר לכם שלא היתה ממשלה בתולדות מדינת ישראל, ואני חושב אפילו לא בתולדות העמים, שחבריה, בממשלה ובקואליציה, מביעים לה יום-יום, שעה-שעה, אי-אמון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אז למה הם נשארים בה?

חיים רמון (העבודה):

או, בדיוק את זה רציתי לברר. חבר הכנסת גדעון עזרא, בדיוק לכך כיוונתי את ההצעה לסדר-היום.

שיטת הבחירות הישירה, שאני תומך בה גם היום, קבעה, שאי-אפשר להגיש אי-אמון בממשלה או אי-אמון בקואליציה, אלא רק בראש הממשלה. אבל מה לעשות? ראש הממשלה חי בעולם משלו. הוא רואה הכול בוורוד. הימים הטובים ביותר מבחינת מצבה של המדינה אלה הימים שבהם ראש הממשלה מגיע לוועדת החוץ והביטחון. אני נכנס אדם מודאג, אני חושב שראש הממשלה, לאור המצב, גם הוא יהיה מודאג, ואני מוצא ראש ממשלה זחוח דעת, מסביר שהכול נפלא, ואם זה לא נפלא כרגע, בעוד דקה זה יהיה נפלא. אני נסחף, ואני רוצה, כי מי איננו רוצה להיסחף לפנטזיה הזאת? אבל מה? כמו סם זה נגמר, אחרי חצי שעה אתה יוצא ואומר: רגע, מה קורה פה? הוא חי בעולם שלו.

שמעתי שמחפשים את המועמד הישראלי לאסטרונואוט השני שיצא לחלל. אני מצאתי אותו, כאן בבית הזה, בכיסא הזה. קשה לי לבוא אליו בטענות. הוא נמצא בבועה, מנותק מהבעיות הקשות שכולנו ערים להן. כל רגע הוא אומר: בתוך זמן קצר יהיה טוב. אתה יודע את זה, חבר הכנסת גדעון עזרא, מה קורה בוועדת החוץ והביטחון. אתה עובר על פרוטוקול אחרי פרוטוקול, ועשיתי זאת בוועדת החוץ והביטחון. בכל ישיבה הוא אומר: כן, בפעם הבאה או-טו-טו יהיה טוב.

ואני אומר לכם, אני מאוד מודאג שהולך להיות רע, ורע מאוד. אם זה יימשך כך נגיע לרגע הקשה מכול, שבו תהיה התפרצות אלימה. אבל אני באופוזיציה. אולי אני, בישיבתי בצד הזה רואה את הדברים שהם בסדר, אולי לא ורודים, אבל רואה אותם שחורים. אז הראייה מפה אולי קצת מעוותת, אבל אני בא וקורא מפי אדם שאני מכבד ומעריך, שר בישראל – אני מכבד את הביוגרפיה שלו, באמת מכבד, על ההישגים, אני שמח שיושב נציג של העלייה בממשלה, שני נציגים, אחד הדברים המעטים הטובים בממשלה הזאת, והוא איש רציני – שהמצב בממשלה נורא. והוא מדבר עברית מאוד מדויקת. יש חברים, גם ב"ישראל בעלייה", שהעברית שלהם לא כל כך מדויקת, אבל על יולי אדלשטיין השר אי-אפשר להגיד זאת. העברית שלו טובה משלי, ואם הוא אומר שהמצב נורא, הרי הוא בחר וברר את המלה הכי מדויקת שיש בעברית – נורא. לא קשה, לא בעייתי – נורא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא אמר: בלגן.

חיים רמון (העבודה):

ואחר כך הוא אמר: יש בלגן בלתי רגיל. זה מראה עד כמה יולי אדלשטיין נקלט. בלגן בלתי רגיל. לא בלגן רגיל, שיש בכל מדינה – בלתי רגיל. זאת אומרת, יוצא מהכלל. ועדות בעל דין כמאה עדים.

ומעיד ארנס, האיש שהביא את ראש הממשלה, ויוצא סגן השר מגן ומעיד ואומר את מה שאומר, ואני קורא את חבר הכנסת אריה דרעי בעיתון "יום הששי" – אני לא רוצה לצטט – האומר שיש הפקרות בקואליציה ואין דין ואין דיין וכו' וכו'.

אלה הם עוד בסדר, תיכף אני אבוא אתם חשבון, אבל לפחות הם אומרים זאת בפומבי. אבל אני מדבר עם שרים בממשלה. תאמין לי, השר יולי אדלשטיין, מה שאתה אומר, אלה הן מחמאות לממשלה לעומת מה שהם אומרים. והם דואגים, יש להם דאגה נוראה, והם לא יודעים, הם אומרים, לאן להוליך את הבושה ואת הדאגה הנוראה למה שקורה.

והם יושבים שם, ואת זה אני לא מבין, כי לאמירה של שר יש משמעות. אי-אפשר להגיד שהמצב נורא ולהמשיך לשבת סביב השולחן הזה. אי-אפשר, זה לא הולך יחד. אני יודע שאתה התכוונת לכך וחבריי מהקואליציה מתכוונים לכך, ולכן זה לא הולך מבחינת האחריות שלכם. זה חוסר אחריות להמשיך ולקיים ממשלה שמתנהלת באופן נורא, עם בלגן בלתי רגיל, בראשות ראש ממשלה שאיננו ראוי ואיננו מתאים, ומוליך אותנו, אם לא יקרה דבר בלתי רגיל, להתנגשות אלימה, שניתן למנוע אותה. היא לא קורית רק בגלל הצד שלנו. גם בצד השני, לצערנו, לא יושבים ל"ו, אבל אפשר למנוע

אותה. ואתה יכול למנוע אותה, השר אדלשטיין, וסגן השר לשעבר מגן יכול למנוע אותה, וחבר הכנסת אריה דרעי יכול למנוע אותה, ואפילו פרופסור ארנס יכול למנוע, ושמיר יכול למנוע, וודאי וודאי שכל אותם שרים שאמרת את מה שאמרת עליהם והם מדברים וחברי הקואליציה המדברים כפי שאמרת.

בזה שאתם לא מונעים, האחריות שלכם היא עוד יותר כבדה מאחריותו של ראש הממשלה, כי הוא לא מבין, הוא לא יודע. הוא חושב שהוא בסדר, הוא כעיוור. מה נבוא בטענות אל העיוור? אבל אתם רואים, עיניכם פקוחות, ואתם רואים ואתם אומרים, לכן אתם אחראים הרבה יותר ממנו למה שיקרה.

לכן אני אומר לכם, תבואו אליו ותאמרו לו, שבשעה הזאת ובזמן הזה הוא איננו ראוי להוליך את עם ישראל. נלך לבחירות. תגידו לו: צריך להביא להכרעה מחודשת בעם. אני לא יודע מה תהיינה תוצאות הבחירות. אני מקווה שהעם יתפכח, אבל אני כבר לא בטוח בכלום. אם העם יבחר שוב – אני מקווה שלא, אני כמעט בטוח שלא, אבל יכול להיות שאני טועה; אם העם יבחר באיש לא על-פי הבטחותיו, לא על-פי מחויבותו כאילו לעשות שלום בטוח, ואין שלום, לא בטוח ולא בטיח – הוא יבחר באדם שהעם יודע מה הוא לא יודע לעשות ואיך הוא יודע לא לעשות ולאן הוא מוביל. זה מותר. מותר לעם להחליט בדיוק מה הוא רוצה, ואין מצווה שחזקה עלי יותר ממצוות הדמוקרטיה.

אבל זה תפקידכם, להביא לרגע הזה. זה תפקידך, השר יולי אדלשטיין. ואמרת: אתה כמשל, כי פשוט תמצתת בצורה הטובה ביותר, החכמה ביותר, את מה שרוב החברים שלך היושבים סביב שולחן הממשלה ובקואליציה חושבים; לא האופוזיציה. ואתם רואים זאת לפחות לכאורה בראייה יותר אובייקטיבית מאתנו.

לכן אני מבקש ממך ומסיעתך, ישראל בעלייה, לקום ולעשות מעשה. אל תהיו שותפים, אל תהיו חלק מהדרך שבה מוביל ראש הממשלה למבוי סתום, כי עליכם תהיה אחריות הרבה יותר כבדה מאשר על כל אדם אחר.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון. אדוני השר, כאן נזרק לך אתגר שאתה צריך לעמוד בו. השר יולי אדלשטיין ישיב.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, חבר הכנסת רמון, קודם כול, צריך לומר ולא להסתיר, שמאוד מחמיא לי, שבעיצומן של הבחירות המקדימות במפלגתך, אתה עוקב בדריכות אחר כל התבטאות שלי. זו גם מחמאה לעיתון "הארץ". אני באמת מקווה שתמשיך לעקוב גם הלאה. מי יודע, אולי יכתבו בעתיד דוקטורט השואתי על כל ההתבטאויות של כל השרים.

חיים רמון (העבודה):

אני עוקב אחרי התבטאויותיך גם בעיתונות הרוסית.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

תודה, אני מקווה שאתה מתכוון לכך.

חיים רמון (העבודה):

בעיתונות הכתובה ברוסית.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

לצערי הרב, אם אתה עוקב בתשומת לב רבה ובדריכות כזו אחר העיתונות, אתה יודע שמטבעה להביא מלה או שתיים ככותרת או ככותרת משנה, ובכך לתמצת.

הדברים שעלי לומר הם: ביקורת שנשמעה מפי לא בפעם הראשונה, היא ביקורת בונה וכו'. אני מקווה שלא ביטוי לא יוצלח זה או אחר ייכנס לרקורד שלי, אלא אולי דברים שראיתי בראייה נכונה לפעמים. אני מקווה שלגבי חלק מן הדברים המציאות הוכיחה את נכונות דברי. לדוגמה, גישתי למשא-ומתן על הסדר הקבע: זו היתה דרישה של סיעת ישראל בעלייה במשא-ומתן קואליציוני להקמת הממשלה הנוכחית, ולקח תשעה חודשים לחברי ממשלה אחרים לאמץ את הגישה הזאת. אני מקווה, שחלק מן הדברים שנשמעו היום כביקורת גורפת, יאומצו גם הם.

כידוע לך, חבר הכנסת רמון, קיבלנו ירושה קשה מאוד בשני תחומים – גם בתחום המדיני וגם בתחום הכלכלי, ואנחנו מתמודדים אתה לפעמים יותר טוב ולפעמים פחות טוב; לפעמים כממשלה ולפעמים כל אחד במשרדו. אני לא רוצה להיכנס עתה לרקורד של כל אחד, אבל נראה שבזמן שכיהנת בו כשר הבריאות, לא היה שר קליטה מטעם ישראל בעלייה, ואף אחד לא העיר לך על כל מיני נושאים שהיו קשורים למבחנים לרופאים עולים חדשים וכן הלאה. לא עשית שום דבר מרוע לב, אני בטוח.

חיים רמון (העבודה):

עשיתי רק טוב.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אבל עם הבעיות שנוצרו אז בעקבות כך, אנחנו מתמודדים גם היום. התלונות שאנו מקבלים מרופאים עולים הן המשך לאותה פעולה שלא באה מרוע לב, חלילה, אבל בדיעבד כבר הוכח שהיתה לא נכונה.

לכן יש משימות רבות שעלינו לבצע, כל אחד בתחום משרדו. נבחרתי ברוב של קולות העולים החדשים, ואני פועל בתחום קליטת העלייה. כולי תקווה שבעקבות פעילותה של ועדת שרנסקי-מרידור, כפי שהיא כונתה, תאומצנה על-ידי הממשלה כמה החלטות נכונות שתשפרנה את התפקוד היומיומי.

סופה לדבר (העבודה):

יש כבר החלטות?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

יש החלטות.

סופה לדבר (העבודה):

או שיש ועדת שרים לקליטת עלייה, אבל אין עוד שום החלטה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

יש החלטות של ועדת שרנסקי-מרידור אשר נשלחו לראש הממשלה ולכל השרים. אני מצטער מאוד על שחברת הכנסת לנדבר, בשונה מחבר הכנסת רמון, לא עוקבת אחר העיתונות בצורה כל כך קפדנית.

סופה לדבר (העבודה):

אל תיתן לי ציונים, אני עוקבת אחריך.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

דבר אחד אני יכול להבטיח לחבר הכנסת רמון: אם אי-פעם יזדמן לי לשבת בממשלה אחרת – אני לא יודע אם תהיה יותר או פחות קרובה ללבך – אני מבטיח, שבכל מקום שבו אצטרך ואמצא לנכון להשמיע ביקורת, אשמיע אותה באותה מידה; נקווה שבלי ביטויים חריפים מדי, אבל בצורה קונסטרוקטיבית. נשמיע ביקורת בונה כשצריך, על מנת שכולנו נצליח.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, מה הצעתך מבחינה פרלמנטרית? יש לנו בעיה להעביר את ההצעה לוועדה, כי הנושא פרוס. זו יכולה להיות ועדה למדע וטכנולוגיה, אם מדובר באסטרונאוטים.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אם חבר הכנסת רמון מסתפק בהודעתי, שאשמיע ביקורת גם בעתיד, הייתי מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שזה הסידור הנכון.

רפאל אלול (העבודה):

הצעה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר הצעה אחרת. זה תלוי בסיעה שלך. נתנו לחיים רמון את כל ההצעות הרגילות, לא נשארו לך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני חבר הכנסת רמון, אתה מסכים לסידור?

חיים רמון (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

הנה, הגשר הראשון בין האופוזיציה לממשלה. היתה גם תלונה לגבי העברית, לגבי המלה "בלגן".

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

הצעה אחרת.

הי"ר ש' וייס:

אתה לא יכול להציע הצעה אחרת, כיוון שהיתה הסכמה שמסתפקים בהודעה. בשבוע הבא אולי לא יסתפקו.

הצעות לסדר-היום

פיטורי העובדים הסוציאליים מהרשויות המקומיות

הי"ר ש' וייס:

אנו עוברים להמשך סדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 2399, 2405, 2409, 2421, 2430, 2444 ו-2456: פיטורי העובדים הסוציאליים מהרשויות המקומיות. אתם יודעים, חברי הכנסת, שהיתה שביטה ארוכה, ויש מערכה בין השלטון המקומי לממשלה. כל שבוע אנחנו לוקחים פלח מן הסכסוך הזה, וזה יפרנס אותנו חודשיים, שלושה חודשים.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – שלוש דקות. לאחר מכן – חבר הכנסת פנחסי. אחריו – חבר הכנסת שאקי, חבר הכנסת עמנואל זיסמן וחבר הכנסת רפאל אלול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הפנים, שביטת ראשי הרשויות המקומיות הופכת להיות כדור שלג, שאינני רואה עדיין כיצד הוא ייעצר. השביטה הזאת פוגעת בתושבים, אבל מעל הכול, היא מעידה על אטימות של הממשלה לנוכח הקשיים האדירים שבפניהם ניצבים ראשי הרשויות המקומיות, הנדרשים לספק לתושבים שירותים שונים ומגוונים, ליצור להם תנאי סביבה נאותים, מערכות חינוך הולמות, לדאוג לגנים, לדאוג לירק, לדאוג לכל מה שקשור בחיי היום-יום, אבל האמצעים ניתנים במשורה, בלי לקיים החלטות של ועדות מכובדות ביותר שמינו ממשלות בעבר, בלי לכבד החלטות והתחייבויות של שרי פנים בעבר ובהווה, כאשר הכול נתקע בדיונים, בקירות ובדלתות האטומות והסגורות של משרד האוצר.

מה שקורה כרגע הוא, שראשי הרשויות המקומיות החיים בתחושה שדחקו אותם לפינה ולא מציעים להם שום דבר – היו כמה הצעות מאוד מעליבות. שקלו או שוקלים לפגוע בעובדים הסוציאליים, בטענה שבעצם השירות הסוציאלי הוא שירות ממלכתי. אלא שעל-פי המסורת הישראלית, משרד העבודה והרווחה מממן שלושה-רבעים מעלות החזקתם של העובדים הסוציאליים בלשכות האלה, והעיריות מתבקשות להוסיף רבע. בפועל, עיריות רבות שהתקציב הזה לא מכסה לדעתן את מה שנחוץ לתושבים, מוסיפות הרבה יותר מאשר אותו רבע. אבל יש גבול לכל דבר.

לכן אני חושבת שהמחאה והזעם של ראשי הרשויות המקומיות הם דבר נכון, במיוחד כאשר מדובר בראשי הרשויות המקומיות הערביות המקופחות כפליים. אבל זעם על קיפוח, זעם על ידו הקפוצה של האוצר, עדיין אינם הצדקה לפגיעה חמורה כמו פיטורי עובדים סוציאליים.

אני חושבת, שהצעד הזה הוא צעד לא חכם, לא שקול, מצד ראשי הרשויות המקומיות. אנחנו תומכים במאבק הזה, אנחנו רוצים שהמאבק הזה יצליח, אבל אני לא חושבת שהדרך היא פיטורים של עובדים ברשויות המקומיות, אם עובדים סוציאליים ואם עובדים אחרים. זכויות של עובדים לא יכולות להיות מעשה של מסחר או מעשה של מיקוח בין ראשי רשויות לבין שר האוצר. לכן אני חושבת, שטוב יעשו ראשי הרשויות אם לא ייגעו בעובדים הסוציאליים. תודה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת רפאל פנחסי – לא כאן. חבר הכנסת אבנר חי שאקי – לא כאן. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

אני רואה שחבר הכנסת שאקי הגיע בדיוק עכשיו. אני קראתי בשמך, חבר הכנסת זיסמן, אבל חבר הכנסת שאקי בדיוק הגיע. לאחר חבר הכנסת שאקי – חבר הכנסת זיסמן.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פנחסי רשום בסוף התור.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הי"ר ש' וייס:

לא, חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת רפי אלול רשום אצלי בסוף התור.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת שאקי היה מורה שלי, ולכבוד לי שהוא ידבר לפני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תודה, תודה.

היו"ר ש' וייס:

הוא היה גם מורה שלי – משפט בין-לאומי פרטי, בין-דתי, בין-עדתי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

חן-חן, אדוני היושב-ראש.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת פנחסי הגיע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני הגעתי.

היו"ר ש' וייס:

כל הכבוד. לא, חבר הכנסת שאקי, לא יורדים מהדוכן. אין מורידים בקודש.

רפאל פנחסי (ש"ס):

on וחלילה.

היו"ר ש' וייס:

מייד הכול יסתדר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תודה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שלפנינו הוא פרק, תת-פרק במאבק הגדול שמנהלות הרשויות המקומיות נגד הממשלה, נגד האוצר. אינני רוצה להיכנס לסוגיה עצמה, ודאי שיש טענות לכאן ולכאן, אבל כשמדובר בשירותים סוציאליים, שירותים חברתיים, אינני יכול להעלות על הדעת, חלילה, שיפוטרו אלפי עובדים סוציאליים, כדי לקמץ בהוצאות.

זה מזכיר לי אותו קברניט אומלל של אונייה, שכאשר הסתבר לו שהיא מחשבת להישבר, חלילה, או עומדת לטבוע בשל כובדה ועומסה, הוא זורק את התפילין לים ובכך הוא משוכנע שהוא פתר את הבעיה. על-ידי פיטורים של עובדים סוציאליים רוצים להקל על תקציב הרשויות המקומיות? אלה דברים לא רציניים.

רבותי, מה זה שירותים חברתיים? אלה השירותים לאוכלוסיות החלשות ביותר בחברה הישראלית: זו העזרה לעיוור; זו העזרה לילדים הזקוקים לפנימיות; זו העזרה לחלק מעירות הפיתוח שזקוקות לאותה עזרה, שהאוכלוסייה שלהן איננה נהנית מאותם תנאים שבעיר. אלה האוכלוסיות הסובלות ממכת האבטלה. היעלה על הדעת, שנוסף על כל הצרות הללו, גם השירותים החברתיים המינימליים לא יינתנו להם, חלילה?

העובדים הסוציאליים הם חבורה נהדרת ומסורה, שהיתה לי הזדמנות להכיר אותה מקרוב פעמים רבות בעבר, ואני חייב לומר כאן לשבחה, שזאת חבורה שהכנסתה נמוכה ועבודתה גדולה וחשובה. השירותים החברתיים אמורים לפתור את בעיותיהם של חסרי האמצעים, וכשמדובר על צמצום הפערים החברתיים במדינה, אדוני היושב-ראש, לא יעלה על הדעת שהתיקון לפערים הוא הרחבתם. זה מה שהדבר יגרום. אם, חלילה, יקצצו בתקציבי השירותים החברתיים, פירושם של דבר שהמערכת הזאת כולה תקרוס. האומנם קריסה על גבי קריסה – זה מה שיפתור את הבעיות?

אני פונה מכאן לידידי שר האוצר ואומר לו: שום פתרון של שום בעיה אסור לו שיעשה על גבם של החלשים, על גבם של מעוטי היכולת, על גבן של המשפחות ברוכות הילדים, על גבן של עיירות הפיתוח, על גבם של עולים חדשים, על גבם של קשישים, של עיוורים, של ילדים הנמצאים במצוקה, של נשים מוכות ועוד כהנה וכהנה. גאוותי כאזרח ישראל על השירותים הללו, מפני שזה מציב אותנו במקום מכובד ברשימת המדינות הנאורות, המדינות שבהן יש מאמץ מתמיד לצמצם פערים, לחסל עוני, להילחם בעוני, לקרב את החברות בישראל, לבל תהיינה ישראל ראשונה וישראל שנייה וישראל שלישית.

לכן, אף-על-פי שקראתי היום בעיתון אחד שכאילו בינתיים הודיע יושב-ראש מרכז השלטון המקומי, כי בינתיים, לפי שעה הם אינם מתחילים בפיטורים – ואני מברך אותו על כך ומחזק את ידיו על כך –

הי"ר ש' וייס:

אז אולי נפסיק את הדיון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא, הוא אמר "בינתיים", וה"בינתיים" יכול להיות יום, יכול להיות שבוע ויכול להיות שבועיים. ולכן הקריאה מכאן מופנית אל שר האוצר: אנא, זמן את האנשים, זמן אותם בהקדם. תמנע את התרחבות המאבק הזה. המאבק הוא צודק. ודאי שיש דרישות לאוצר, ודאי שיש דרישות לגבי דיווח וקימוץ, ואסור לעבור על התקציב המאושר. יש סנקציות בעניין זה, ואפשר לתבוע אותם. אבל מכאן ועד פיטורים של 5,000 או 4,000 או אפילו של 500 או 200 עובדים סוציאליים – זה לא העובדים בלבד. כמובן, גם הם בני אדם – – –

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, אתה כבר עברת על הזמן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש.

אני חושב שהנושא הוא חברתי טהור. השירותים החברתיים הם מעניינה של כל האוכלוסייה. מדינת ישראל מסוגלת להתמודד. היא צריכה לחפש מהיכן לקחת את הנדרש. לשם כך קיים הבית הזה, כדי לייעץ לה. בוודאי רבים מתוכנו ישמחו לייעץ לשר האוצר מהיכן לקחת את הנדרש, אבל לא על גבה של האוכלוסייה החלשה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה לחבר הכנסת שאקי.

עכשיו תסתדרו ביניכם, חברי הכנסת פנחסי וזיסמן. מי רוצה לעלות עכשיו לדוכן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מוותר לחבר הכנסת פנחסי. הוא יותר צעיר ממני.

הי"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת פנחסי.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אליכם. תראו, יש נושאים שבהם אני יודע שהמגבלה של שלוש דקות קצת חונקת, אבל בנושא כזה, ששישה חברי כנסת מעלים אותו, ובעצם כל אחד אומר אותו דבר, אפשר למצות את הדברים בדקה, דקה ורבע.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה תראה שאני לא אגיע – – –

הי"ר ש' וייס:

זו תהיה הפתעה מרתקת.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אם שר הפנים ישב ליד שולחן הממשלה, אני אנאם עד שלוש דקות. אם הוא לא ישב ליד שולחן הממשלה – – –

הי"ר ש' וייס:

אדוני שר הפנים, יש כאן קריאת תיגר. מזמינים אותך לעבור לשבת ליד שולחן הממשלה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

הוא מתגעגע להיות חבר הכנסת.

שר הפנים א' סויסה:

הוא התלוצץ, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

דווקא חשבתי שמתוך איזו ממלכתיות הוא הציע שהשר ישב ליד שולחן הממשלה – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה באמת ראוי ורצוי שהשר ישב ליד שולחן הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

– – מה עוד שבמידה מסוימת הוא גרם לכך שתשב ליד שולחן הממשלה.

בבקשה, חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני שמח שאתה מתיישב ליד שולחן הממשלה, ואז אולי החברים שלנו לא יפריעו ותוכל לשמוע גם בקשות שלנו ביתר הקשבה.

אני חושב שהנושא הזה של הפיטורים של אלפי עובדות סוציאליות שהשלטון המקומי הכריז עליו – יש פה אקט של הרתעה ויצירת רעש ציבורי יותר מאשר מעשה בפועל. אינני מאמין שראשי הרשויות המקומיות ילכו ויפטרו אלפי עובדות סוציאליות, שהן למעשה המשענת של השכבות החלשות והמסכנות, וקודמי כבר הסבירו באילו שכבות הן מטפלות.

אני חושב לגעת דווקא בפן אחר בהזדמנות זו – אני מבין שאדוני הוא גם ממלא-מקום שר העבודה והרווחה. קשה לי לפנות אליך בעניין זה, כי זה לא תחום משרד הפנים, אבל פה במקרה זה משתלב. מדובר ברשויות מקומיות שמאיימות בפיטורי עובדים סוציאליים, ששכרם משולם דרך משרד העבודה והרווחה. אני גם פניתי בנושא הזה לשר העבודה והרווחה, ידידי הרב אלי ישי. לצערי, בעיריית בני-ברק יש ועדה קרואה, שמשום-מה אדוני השר מתמהמה ועדיין – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא חוזר לזה – כמו קרתגו.

שר הפנים א' סויסה:

התפלאתי שהוא לא פתח בזה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היושב-ראש אמר, בצדק, שכל חברי הכנסת חוזרים על אותו פזמון. לכן צריך לעשות קצת שינוי. משום כך אני רוצה לדבר דווקא בנושא זה, בנושא הוועדה הקרואה.

נסים דהן (ש"ס):

ואף-על-פי-כן נוע תנוע.

היו"ר ש' וייס:

בדיוק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

קיבלתי פנייה של מנהלת השירות, שבה נאמר שהוועדה הקרואה קיצצה בתקציבים של החזקת ילדים במעונות-יום ובפנימיות, בגלל חוסר מכסה. אף שהשר אלי ישי, לקראת סוף שנת 1996, הוסיף תקציב לעיריית בני-ברק, בהכירו את הייחודיות של העיר וביודעו שיש שם משפחות ברוכות ילדים, הוועדה הקרואה מתנה את האישור, את ההגדלה, בכך שגם ב-1997, מראש, השר ייתן. ובאים העובדים הסוציאליים ואומרים: אנחנו לא יכולים להכין היום את סידור העבודה לקראת התקציב העתידי, לקראת סוף השנה.

לכן אני פונה לשר, שבהזדמנות זו ייתן את דעתו על כך, ואכן תצא הוראה לגבי אותם עובדים סוציאליים, שעובדים במסירות, שעושים עבודה נאמנה ומטפלים בשכבות הכי חלשות והכי זקוקות, ואכן, אותם ילדים שזקוקים למעונות-יום או לפנימיות, משפחותיהם יוכלו לשלוח אותם לשם.

מאחר שאני כבר שומע את צלצול השעון – –

הי"ר ש' וייס:

מה לעשות? "למי צלצלו הפעמונים".

רפאל פנחסי (ש"ס):

— אני מסיים, זה המשפט האחרון.

אני מקווה, שאכן שר האוצר יענה לדרישות של הרשויות המקומיות, והוא, עם שר הפנים, ימצאו את התקציבים המתאימים, כדי שהרשויות המקומיות לא יצטרכו לאיים או לפטר, חלילה, ולו עובדת סוציאלית אחת. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחסי. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ולאחר מכן יסיים את הסדרה הזאת חבר הכנסת אלול. חבר הכנסת זיסמן הבטיח לנו תרומה סגולית לדין.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

עוד לפני שהזכרת את השם זיסמן, אני כבר עומד פה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מרכז השלטון המקומי והרשויות המקומיות הם גורם מרכזי ביותר בהספקת שירותים מוניציפליים וממלכתיים בתחום החינוך, הרווחה, הבריאות, איכות הסביבה וקליטת העלייה. בכנסת הקודמת, גם בשנה האחרונה, התייצבנו ואנחנו מתייצבים, ללא הבדל השתייכות מפלגתית, מאחורי כל יוזמה שיש בה כדי לחזק את השלטון המקומי, את מעמדו ואת סמכויותיו.

אנחנו נקדם בברכה כל יוזמה וכל הצעה שיבואו משר הפנים מר סויסה להסדרת מערכת היחסים בין השלטון המרכזי לבין השלטון המקומי, לאור התפיסה שאנחנו דוגלים בה, שמערכת השלטון המקומי ומערכת השלטון המרכזי משמשות יחד מערכת שלטונית מרכזית אחת בתחומים מסוימים. לכן אני תומך ברוב התביעות של השובתים ותומך בשביתה. אני יודע שגם השר לא רק תומך, אלא אף הצהיר הצהרה מרחיקה לכת, שמישהו רוצה לעשות בעקבותיה דברים שלא מקובלים עלי.

24 שנים הייתי משרת כזה בעיריית ירושלים, ואני אומר שאין להעלות על הדעת, שאתה שובת, שאתה פוגע בשירותי החירום ופוגע במוקדים ששם צריך לנקות, ונוסף על זה גם משבית את מערכת החינוך. ומה שהם רוצים לעשות זה חמור ביותר, לפי דעתי. לכן אני פונה אל השר ואל הממשלה

ואומר: האחריות לשירותי הרווחה חייבת להיות בידי הרשויות המקומיות. הממשלה צריכה לספק מדיניות, משאבים ובקרה.

הניסיון להשתמש בעובדים הסוציאליים פשוט לא נראה לי. אם מפטרים את העובדים הסוציאליים, אז בבקשה: ישתחררו הרשויות גם מהחינוך, מנושא הבריאות ומכל שאר הנושאים. ובמה הם יעסקו? בחילופי נוער? גם את הביוב ימסרו, גם את המים הם ימסרו? אז במה הם יעסקו?

לכן אני תומך בתביעות הצודקות של מרכז השלטון המקומי ושל הרשויות המקומיות. אני מחזק את ידי שר הפנים, שמנסה להסדיר את זה. אני רק אומר שאסור להם לסטות, והם סוטים. על-ידי השבתת מערכת החינוך והרצון לפטר עובדים סוציאליים, הם סוטים והם גורמים לתוצאה הפוכה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת אלול, תרומתך לדין הזה.

אנחנו מארחים כאן ביצע שלנו כמה ראשי ערים ואת יושב-ראש מרכז השלטון המקומי. אני רואה שבזמן האחרון התפתח בינינו רומן.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש מרכז השלטון המקומי וראשי רשויות – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

כאשר אני דיברתי הם לא היו נוכחים באולם – – –

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע מה? אני מוכן לכבודך לרדת – – –

היו"ר ש' וייס:

יש כאן טעות. אני קראתי בשמך, חבר הכנסת פנחסי, ובאותו רגע לא היית באולם. הם היו, והם יצאו. כי הם כל כך התאכזבו. עכשיו הם חזרו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הם ידעו כנראה מי מתכוון לדבר.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כולנו ראינו השבוע כותרת מדאיגה האומרת, כי 5,000 עובדים סוציאליים יקבלו מכתבי פיטורין. אולי לא אחדש כאן דבר לכולכם אם אומר, שחלק מהם כבר קיבל מכתבי פיטורין כאלה.

כואב לי הלב כאשר אני מדבר כאן נגד הממשלה, כאשר אני יודע שמולי עומד דווקא שר הפנים, שהוא צמוד למאבק של ראשי הרשויות והוא חי את המאבק הזה. לצערי הרב, הממשלה לא עוזרת לו.

הממשלה ביחס שלה למצוקות של הרשויות המקומיות גורמת למאבק נוסף – גם של העובדים הסוציאליים, הפסיכולוגים ועוד. אני מוטרד מזה, אדוני השר. אולי חבריך בממשלה, לא כמוך, אולי הם מוטרדים, אבל הם מנותקים מהציבור.

אני חושב שלא אחדש לך דבר, אדוני השר, אם אומר, שעיקר המעמסה החברתית והמשימות החברתיות נופל על הרשויות המקומיות. ואם לא נותנים לרשויות המקומיות את הכלים להתמודד עם זה, נגלה ביום בהיר אחד שראשי הרשויות נמצאים בעיצומה של אינתיפאדה חברתית. האינתיפאדה הזאת, אדוני השר, לא תהיה עדתית. האזרחים מרגישים שאין להם כתובת והם ניצבים מול קיר אטום. הדבר היחיד שאותו הם יכולים לעשות היום הוא ללכת אל ראשי הרשויות. אבל גם אם את זה נסתום להם, לא תהיה להם ברירה והם ייאלצו לסמוך על הזמן.

אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, שכאשר מי מאתנו צריך עובד סוציאלי – וראש הממשלה בוודאי לא הולך לעובד סוציאלי – די שירים טלפון ויקבל אותו. אני משמש יושב-ראש הוועדה לתלונות הציבור בכנסת, ואני יכול לספר שאנחנו מקבלים מאות מכתבים מאנשים במצוקה, שהכתובת היחידה שלהם, אדוני השר, היא זו של ראשי הרשויות ושל אותו עובד סוציאלי שמלווה כל אחד יום-יום ושעה-שעה ומטפל בו.

אני מניח שתהיה כאן הסכמה מקיר לקיר, בלא קשר לסיעה זו או אחרת בכנסת, אם אומר שכדאי להציע לראשי הרשויות המקומיות – ואני כבר הצעתי זאת באוהל המחאה – שבקטע של שירותים חברתיים הדברים מסודרים. יש מספרים, והם בדוקים, אגב, ויודעים מה הגירעון. כי ראשי הרשויות קיבלו את אישור הממשלה על כל משרה. לפחות את זה אפשר שלא לעצור. את זה אפשר לכמת, ואנחנו יודעים בדיוק כמה עובדים יש.

אני חושש, אדוני היושב-ראש, שהשטח האפור הזה, כשלפעמים אזרח לא יודע לאן לפנות – האם אל הרשות המקומית, אל העובד הסוציאלי או אל הממשלה, שהוא אינו יכול להגיע אליה – זה מאוד בעייתי עבור האזרח. אני מציע לכולנו, שנפתח את האוזניים, נפתח את הלב, ואסור לחשוב – – –

היו"ר ש' וייס:

ונפתח את הכיס.

רפאל אלול (העבודה):

גם זה נכון.

היו"ר ש' וייס:

זה בעצם העיקר עכשיו.

רפאל אלול (העבודה):

אסור לחשוב שפיטורי העובדים הסוציאליים יעברו למישהו בשקט. אף אחד מהתושבים לא יוותר. אנשים יקימו "קוזה קאמורה", כי הם נזקקים להם. אני מפציר ברגע האחרון, אדוני השר, בממשלה, בשר האוצר ובכל אחד מחברי הממשלה, להפשיל שרולים ולהתייצב מול מצוקתם של העובדים הסוציאליים. הנפת הדגל החברתי לא יכולה להסתכם באמירות חסרות כיסוי. אם לא תיפתר בעיית העובדים הסוציאליים, יהיה זה כתם שחור על החברה ועל האזרחים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת אלול. אדוני שר הפנים, בדואט השבועי הקבוע שלנו: ממשלה – שלטון מקומי, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אני סומך עליו שידע להתגונן.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי וידידי ראשי הרשויות המקומיות הנמצאים כאן ואלה שלא נמצאים כאן, האמת היא, שאחרי ששמעתי את חברי הכנסת הדוברים כאן, נוכחתי לדעת שהם חיזקו את מה שאני אומר כמעט שנה בממשלה ובכל פורום – שבעצם, כל תפקידיהם של משרדי הממשלה והנושאים שהם מטפלים בהם מתנקזים לתוך השלטון המקומי. למעשה, כל רשות מקומית היא ממשלה קטנה. היא מטפלת בנושא הבריאות, בנושא התחבורה, בנושא הפנים, בנושא החינוך והרווחה. כל מה שלא תרצו מטופל ברשות המקומית.

עובדה היא שאני נמצא כאן עכשיו לא כשר הפנים, אלא כממלא-מקום שר העבודה והרווחה, ובנושא הזה הכול דיברו כאן רק על הרשויות המקומיות, על המשבר של הרשויות המקומיות. הגוף הזה של השלטון המקומי נמצא היום במשבר כלכלי ובמשבר כספי מהכבדים ומהקשים שידע מאז הקמתו.

היקף הגירעונות מסתכם בכ-4 מיליארדי שקל. נוסף על כך, על צווארם של ראשי הרשויות המקומיות משתרג לו חוב של פירעון מלוות, שניטלו לא תמיד מרצונם, לפעמים אפילו בכפיית ראשי הרשויות, של כ-11 מיליארד שקל. חברו את הסכומים ותראו לאן אנחנו מגיעים.

אם בעבר היו הקשיים רק נחלת רשויות חלשות, היום אנחנו כבר רואים רשויות נטולות מענק שנמצאות במאבק הזה, שאינן יכולות לשלם את משכורות עובדיהן; אנחנו כבר רואים מועצות אזוריות שתמיד נחשבו לגופים חזקים – וכל אלה לא יכולים לשלם את השכר, את המגיע לספקים, ולא יכולים לפרוע את חובותיהם.

למרות המשבר בשלטון המקומי, אני חושב שראוי לציין את המאמץ הרב שמשקיעות הרשויות המקומיות על מנת להמשיך ולספק שירותים לכל תושבי המדינה, הן שירותים מוניציפליים והן שירותים ממלכתיים. הם עושים את זה בצורה יפה, מול החזית הקשה של בעיות החברה בישראל, בעיות רווחה, קליטה, התמודדות מול האבטלה, המלחמה בעוני, קיום מערכות חינוך, קידום תשתיות וקידום תשתיות פיסיות בכל היישובים. אנחנו יודעים מה היקף הפיתוח שיש היום בכל הארץ.

אני לא אסתיר מכם, כי לחלק מהרשויות, אלה שנמצאות בקשיים – חלק מהאשמה גם עליהן. אבל הן אולי הפרט שאינו מעיד על הכלל, והכלל נוהג באחריות וממלא את תפקידו, כמו שהוא צריך למלא.

לצערי, הממשלה מטילה מדי פעם – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי, אולי תעבור קצת לגבעת-שמואל. אי-אפשר כל הזמן בני-ברק. זה לא "פייר".

שר הפנים א' סויסה:

אני מציע לקיים במליאה דיון בנושא עיריית בני-ברק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זו הערייה היחידה שיש לה ועדה קרואה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי, אני אתלונן בהנהלת ש"ס שאתה מפריע לשר הפנים. אי-אפשר כך.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, נכון הדבר כי לחלק מהרשויות יש חלק בקשיים שאליהם הן נקלעו. אבל חשוב לציין ולהבהיר, כי חלק הארי של הגירעון נובע מאי-מימון מלא של שירותי החינוך והרווחה על-ידי הממשלה. הוא נובע גם מהטלת מטלות על הרשויות המקומיות. המטלות האלה חלקן מתבטא בהסכמי שכר וחלקן בחיקוקים, וזאת כמובן בלי להבטיח את המימון למטלות האלה. כמובן, גם משרדי הממשלה לא מזדרזים להעביר כספים שהם חייבים להעבירם לשלטון המקומי ותמיד הם מעבירים אותם באיחור. ומה יעשה אותו ראש רשות ולא יחטא – הוא יפסיק את השירות לרווחה, יפסיק את השירות לחינוך? הוא כמובן מגשר על-פני הסכומים האלה, ואז הוא אוטומטית יוצר גירעון בתקציבו.

כפי שאמרתי, הרשויות המקומיות, בעקבות הפיתוח הגדול והמואץ בשנים האחרונות בכל הארץ, מחויבות על-ידי הממשלה ליטול הלוואות למימון נושאים מסוימים, למשל ביוב. רשויות מקומיות מחויבות ליטול הלוואות להסדרת מערכת הביוב, לפיתוח שלא הן יזמו אותו. נכון שבסופו של דבר הן ייהנו מהפיתוח הזה, אבל בינתיים הן מממנות את פירעון המלוות הזה, ומדובר בהיקפים של עשרות מיליוני שקלים. כמובן, יש עוד הרבה מטלות שהשלטון המרכזי לא מוצא לנכון לממן אותן.

הנושא שעליו דנים כאן היום, נושא הרווחה, נושא העובדים הסוציאליים, הוא אחד הגורמים המרכזיים לגירעון ולמשבר בשלטון המקומי. היקף ההוצאה הכולל של הרשויות המקומיות בתחום הרווחה עמד בשנת 1996 על 1.8 מיליארד שקלים. והרשויות המקומיות על-פי הסכם אמורות לממן 25% מתקציבן, ו-75% מההוצאה אמורים להיות מכוסים על-ידי הממשלה. אבל בפועל, כשאנחנו בודקים את הדברים, הממשלה מימנה 56% בלבד, במקום 75%, והרשויות המקומיות נאלצו להשלים את

המימון ל-100%, דהיינו 44%. עודף המימון של כל הרשויות המקומיות הסתכם בכ-342 מיליון שקלים, וזה סכום של שנה אחת. 342 מיליון שקלים מהשנה שעברה עד השנה – אתם יכולים לתאר לכם כמה הוצאות מימון דורש הנושא הזה, וכאן תחברו לזה את המטלות הנוספות שהממשלה מטילה על השלטון המקומי ותגיעו להיקף של הגירעון שמולו ניצב כל השלטון המקומי.

היתה החלטה שאנחנו נמצאים כאן ודנים בה, החלטת מרכז השלטון המקומי בנושא העובדים הסוציאליים, והיא בעצם חלק מהמאבק שהשלטון המקומי מנהל זה חודש ימים, ולצד זה לוקח כל כך הרבה זמן, ולא תמיד בהבנה מלאה של כל אותם גורמים שאמורים לתת את הפתרונות. אני חושב שזה ביזיון למדינת ישראל שראשי רשויות עוזבים את מקומותיהם, את משפחותיהם, את בתיהם, את עבודתם, ויושבים כאן ולנים כאן ומבלים כאן כמעט חודש שלם, והנושא עדיין לא הסתיים.

אינני יכול לומר שהטיפול בנושאים לא מתקדם. הוא מתקדם, אבל להערכתי הוא מתקדם באטיות ואף פחות מזה. נשאר לנו עוד נושא אחד שאנחנו צריכים לסכמו. אתמול היתה לי פגישה עם שר האוצר, ולצד הנושא עוד לא מסוכם, ואינני יודע מתי הוא יסוכם. כבר הייתי רוצה לראות את כל ראשי הרשויות האלה במקומם ובביתם.

בכל אופן, השלטון המקומי הזה מתמודד היום על קבלת פתרון ארוך טווח ויסודי לכל הבעיות ביחסי השלטון המקומי עם השלטון המרכזי. ועדת-אפרתי, שעליה דיברתי מעל הדוכן הזה כבר הרבה פעמים, היא אחד מהכיוונים של הפתרונות האלה.

בצר לרשויות המקומיות הן החליטו להעביר את הטיפול בנושא הרווחה לשלטון המרכזי, כדי שהוא ינהל את העניינים, אולי בצורה יותר טובה, בצורה יותר יעילה. כפי שמסרו לי בשם יושב-ראש מרכז השלטון המקומי, הוא מתחייב לדאוג לכך שכל הרשויות המקומיות יעבירו את ההשתתפות שלהן בהיקף של 25% בהתאם להסכם, וכך הם יחסכו כ-340 מיליון מהגירעונות שלהם.

כפי שאמרנו כאן, אני מכיר את הבעיה ואני חש אותה. חשתי אותה על בשרי, ואני לא צריך ללכת לאוניברסיטה ללמוד מהי המצוקה האמיתית של כל השכבות החלשות. שמחתי לשמוע שמרכז השלטון המקומי חזר בו מאותה החלטה. הוא הקפיא את ביצוע ההחלטה. אני מאוד מקווה שהוא גם לא יממש אותה. אני הייתי מצפה שהממשלה תעמוד בהסכמים ותממן את ההוצאות האלה.

אחת מהמלצות דוח הביניים של ועדת-אפרתי מטפלת בדיוק בנושא הזה, בנושא השתתפות המשרדים הייעודיים בהוצאות השלטון המקומי, ואני מדבר על משרד החינוך ומשרד העבודה הרווחה. הוחלט להקים שתי ועדות משנה במסגרת ועדת-אפרתי שימשיכו לטפל בנושא הזה של השינויים המבניים ומערכת היחסים בין השלטון המקומי לשלטון המרכזי בשני המשרדים האלה.

אתמול סיכמתי עם שר האוצר, שאכן אנחנו נמשיך וניתן את הגיבוי לוועדת-אפרתי להמשיך לטפל בנושאים האלה. אני מאוד מקווה שהם יוכלו להביא לנו הצעות שאליהן נוכל להתייחס.

גברתי היושבת-ראש, האמת היא שחשבתי להציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה, אבל מכיוון שהמשמעות של הנושא הזה היא משמעות כספית, אני מציע שהוא יעבור לוועדת הכספים של

הכנסת ולא לוועדת העבודה והרווחה, שמטבע הדברים לא תמיד יכולה לסייע לנו בנושאים הכספיים. אם מקובל עליכם, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני השר.

יש לנו כמה הצעות אחרות. חבר הכנסת תאופיק חטיב מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פנחסי.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, השלטון המקומי, כפי ששמעתי לפני כמה דקות, חזר בו מן "החזרה" והולך לממש את האיום הראשוני של הפיטורים.

אני עומד פה רק כדי להציע הצעה. אולי במסגרת החלוקה של הרזרבה בוועדת הכספים, על-פי ההסכמים הקואליציוניים, יוכנס גם הנושא של הרשויות המקומיות והשלטון המקומי כמין ג'סטה של איזה הסכם קואליציוני. הרי הם מייצגים את כל המדינה, והסכם קואליציוני אתם אולי יהיה הרבה יותר טוב מהסכם קואליציוני אחר.

הי"ר ל' חזן:

תודה לך. חבר הכנסת אחמד סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאקי.

שבח וייס (העבודה):

זה מעניין. חבר הכנסת סעד עוסק עכשיו בעובדים סוציאליים בשלטון המקומי.

הי"ר ל' חזן:

סעד נתן סעד לאלה שמגישים סעד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, אני רוצה להגיד, שמצוקת העובדות והעובדים הסוציאליים היא חלק מהמצוקה או ממשבר הרשויות המקומיות, משבר בצל מדיניות של אטימות, כשלמשלה ולמשרד האוצר, לצערי הרב, אין אוזן קשבת למצוקה הזאת.

לכן אני חושב, שהכתובת העיקרית שצריך לפנות אליה כדי לפתור את הבעיה הזאת, את המצוקה הזאת, היא משרד האוצר. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

תודה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתך, חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הי"ר ל חזן:

אבל צריך לתת לו ציונים גבוהים על פרלמנטריזם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

דווקא הפעם, לשם שינוי, אני מבקש להסיר כדי לתמוך.

אני סבור שהשלטון המקומי הוא קורבן של מדיניות השלטון המרכזי. מעבירים אליו אחריות, מטילים עליו חובות, דורשים ממנו לקיים את החוקים שאנחנו מחוקקים בכנסת, זאת אומרת שימלא את חובותיו כלפי האזרחים בתחום של שירותי רווחה, חינוך ותחומים אחרים, אבל כשצריך לתת גיבוי תקציבי לאותן משימות שמעבירים אליו, את זה לא עושים.

לכן אני סבור, שהמאבק שלהם הוא צודק, ולא צריך להסתפק רק בהצהרות או במלים. צריך לנקוט יוזמה, גם בעניין החקיקה, כדי לתת את הגיבוי הדרוש ולהעביר את התקציבים הדרושים.

אולם אני מופתע מזה שהם מנצלים את המאבק, וכמו כל אחד שיש לו כוח, הם מחפשים את החוליה החלשה ומנסים לעלות "טרמפ" על גבן של השכבות החלשות שנזקקות לשירותי הרווחה.

אני סבור שהמאבק שלהם צודק, אבל לא צריך להסיט את הוויכוח על-ידי זה שמעבירים את תחום האחריות, כי מי שעשויים להיפגע הם אותם אנשים שמזקקים לשירות של לשכות הרווחה ברשות המקומית.

אפי אושעיה (העבודה):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

קיימת החובה. תמיד הם יישארו הכתובת, תמיד יפנו אליהם. הם לא יגיעו לכנסת, הם לא יגיעו למשרד של שר הרווחה, הם יגיעו תמיד לרשות המקומית.

היו"ר ב' חזן:

תודה. אחרון המסירים – חבר הכנסת חיים אורון, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפי אלול.

חיים אורון (מרצ):

אני תומך בהצעתו של חבר הכנסת אלול, אבל אני פשוט מתחנן בפני שר הפנים שלא להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

הבוקר עסקה ועדת הכספים בנושא דומה מאוד, במשבר בבריאות. אחרי רבע שעה סגר יושב-ראש ועדת הכספים את הישיבה כי התברר שאין עם מי לדבר.

אם אתה רוצה שנקיים את ישיבות ועדת הכספים בשתיקה רועמת, כשהאין-ממשלה תבוא להתווכח על האין-דיון, על האין-תקציב – אני מסכים.

אני חושב שזו שערורייה גדולה. הנושא הזה מתנהל חודשיים, נושא הבריאות מתנהל שלושה חודשים. תתכבדו, אל תברברו בישיבות ממשלה, תבואו לישיבת ממשלה ותגידו לראש הממשלה: תכריע הכרעות. אני אומר לחברי הכנסת: אנחנו באים לישיבות, שר הבריאות מסביר לנו למה שר האוצר לא בסדר, פקידי האוצר לא הופיעו, הופיע פקיד, מכובד ככל שיהיה אבל מאוד זוטר, והסביר למה הם לא בסדר. אותו דבר קורה פה. תופיעו כממשלה בפני הכנסת ותגידו מה התוצאה, ואז כל אחד יחליט על-פי עמדתו.

לכן, אם הנושא יעבור לוועדת הכספים, יש לי הרגשה שהיושב-ראש עוד הפעם יכנס ישיבה, נגיד "אין תשובה" ונסגור אותה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת אורון, אם כן, לאיזו ועדה היית מציע להעביר את הנושא?

חיים אורון (מרצ):

יש לי הצעה טובה. הוקמה ועדה חדשה, בראשותו של חבר הכנסת אלול, לטיפול בקבילות הציבור. אני מציע שנעביר את הנושא לוועדה לקבילות הציבור. כל ראשי הערים יופיעו כציבור, ואולי אז יטפלו בהם.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אורון, ועדת הכנסת תכריע בסוגיה הזאת.

נסים דהן (ש"ס):

אני מציע ועדת מזנון.

הי"ר ל' חזן:

זה רעיון מצוין, כי אני יושבת-ראש, ואז אולי יסתיים העניין.

חבר הכנסת פנחסי, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

כן.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זיסמן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

דוד צוקר (מרצ):

יש פה החמצה, כי טלב אלסאנע הציע משהו אחר, לשים פתקים בכותל.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת צוקר, אני מודה לך.

חבר הכנסת אלול, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

רפאל אלול (העבודה):

איזו ועדה?

היו"ר נ' חזן:

יש פה חילוקי דעות. ועדת הכנסת תכריע בעניין הזה.

ברשותכם, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום בנושא, פיטורי העובדים הסוציאליים מהרשויות המקומיות, לדיון בוועדה שאולי תהיה אפקטיבית. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ר' פנחסי, א"ח שאקי, ע' זיסמן ור' אלול לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר ל חזן:

רוב מוחץ של 13 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, ואני קובעת שההצעות לסדר-היום מועברות לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

שאלות ותשובות

הי"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-יומנו – שאלות לשר לביטחון פנים. אדוני השר, בבקשה.

שכר אסירים בעבודות שיקום

חבר הכנסת מ' שחל שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

נודע לי, כי אסירים אשר עובדים במסגרת שיקומם, בתקופת מאסרם, במפעלים שונים, דרך שירות בתי-הסוהר, משתכרים שכר שהוא נמוך משכר המינימום על-פי החוק.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת המשרד ושב"ס בנוגע לשכר האסירים בשיקום?

2. האם יפעל שב"ס למען שינוי ההסדר, כך שאסירים העובדים בחוץ ישתכרו בהתאם לחוק?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם שירות בתי-הסוהר והנהלת המשרד לביטחון הפנים, ולהלן התייחסותי:

1. בהתאם לרוח החוק והתקנות, האסירים יוצאים לעבודה לא על מנת להתפרנס אלא לצורכי שיקום, על כל הכרוך בכך. לכן, שכר אסירים נקבע על-ידי הנציב, ובקביעת השכר אין הנציב כפוף לדיני העבודה הכלליים.

בהתאם לאמור לעיל, עמדת שירות בתי-הסוהר בנוגע לאסירים בשיקום היתה ועודנה, כי שכרם לא יפחת משכר המינימום במשק התקף באותה עת.

2. בהקשר זה יש לציין, כי בימים אלה נעשית עבודת מטה בשני תחומים: א. הגדלת מספר מקומות התעסוקה לאסירי שב"ס; ב. עבודה בנושא שכר אסירים, מתוך כוונה לבחון ביסודיות את כלל הבעיה ולמצוא דרכים למתן שכר הוגן יותר באופן כללי.

חילול מצבות בבית-העלמין היהודי בלוד

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

מצ"ב העתק כתבה שממנה עולה, כי עשרות מצבות חוללו בבית-העלמין היהודי החדש בלוד.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה הם ממצאי חקירת המשטרה בפרשה?

3. האם נתפסו חשודים במעשה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

בדקתי את הנושא עם מפקד מחוז מרכז של משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

1-2. בתאריך 9 במרס 1997 התלונן נציג המועצה הדתית בעיר לוד, מר משה הלל, בתחנת לוד, בגין חילול בית-העלמין היהודי בעיר. אני מניח שלנקודה הזאת אתה מתכוון ואותה בדקנו.

בתלונה נמסר, כי יום קודם לכן – במהלך השבת – גרמו אלמונים נזק לפריטים הנלווים למצבות בית-העלמין בכך ששברו אגרטלים, פיזרו עציצים ושברו בתי-מנורות. לא נטען שנגרם נזק למצבות עצמן.

כמו כן, הוגשה תלונה של אדם שבנו קבור בבית-העלמין.

בגין שתי התלונות האלה נפתחו שני תיקי חקירה, ואם תרצה אביא לך את מספריהם. בוצעו פעולות חקירה גלויות, שכללו, בין היתר, בדיקות של טכנאי זיהוי וכן פעילות מודיעינית, לדאבוננו עד כה ללא תוצאות.

3. בשלב זה התיקים נגנזו מעילת "עבריין לא נודע", אך החקירה במישור המודיעיני נמשכת. מדובר בעבירות שקיים אינטרס ציבורי בגילוי מבצעהן, והתחנה מתייחסת אליהן בחומרה.

פירושו של דבר, שבעצם לא תפסנו עד לרגע זה את האנשים שביצעו את הדברים. התיקים הונחו בצד, אבל מבחינה מודיעינית אנחנו ממשיכים לעבוד על העניין.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להודות לכבוד השר על תשובתו המהירה יחסית למועד הגשת השאלתא ולשאלו: האם מתבצעות פעולות של תגבור, של שיטור וכדומה, באזור? אלי הגיעו תלונות נוספות, מעבר לאירוע הזה, על כל מיני ניסיונות לפגוע ולחבל בבית-העלמין.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני יכול לומר לך, שמבחינה מודיעינית ממשיכים את המהלך. אבל, חבר הכנסת זנדברג, אם יש בידך איזה מידע נוסף על מה שאנחנו יודעים, אני מציע שתשים לי זאת באוזן. סביר להניח שזה לא יצא מהאוזן השנייה. אולי בכך תעזור לי למצוא את האשמים.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

יש מגבלה של פיטרול באזור.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

יש, יש. כשאני אומר מודיעיניות – אנחנו לא נכנסים לפרטים של איך עושים מודיעין. אתה מניח שאנחנו לא ניכנס לפרטים. אבל אם יש לך מידע נוסף – תלחש לי אותו באוזן, ברשותך, ואולי זה יעזור לנו. תודה.

היו"ר ב' חזן:

תודה. השר לביטחון פנים ישיב על שאלתא מס' 1131 של חבר הכנסת האשם מחאמיד, שגם הוא לא נמצא כרגע.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני מבקש לשמוע את התשובה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

יש תקנון.

היו"ר ב' חזן:

אם השר רוצה להשיב, הוא רשאי. אם לא – הוא לא חייב. לכן, למטרות יעילות עבודת המליאה אני מציעה לחבר הכנסת לבדוק את הפרוטוקול.

ירי בנשק אוטומטי של צה"ל בכפר ג'דידה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

מפנייתה של המועצה המקומית ג'דידה-מכר נודע לי, כי ביום 12 במרס 1997 תקפו תושבים ממשפחת ש' (השם המלא מופיע במקור) תושבים אחרים בכפר, בכלל זה את ביתו של ראש המועצה, ובן המשפחה התוקפת, נ"ש, המשרת בצה"ל, ירה לעברם בנשק אוטומטי של צה"ל כשהיה לבוש מדי צה"ל.

רצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה?

2. אם לא – האם ייחקר ויפורסמו המסקנות?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם מפקד המחוז הצפוני של המשטרה, ונמסר לי כי:

1. ביום 13 במרס 1997, בכביש הפנימי בין ג'דידה לכפר מכר, נחסמה דרכם של שני תושבי כפר ג'דידה. החסימה היתה על רקע בריוני, כאשר קיים סכסוך קודם בין שתי המשפחות. ברכב של M.המשפחה נהג חייל קבע בצה"ל, כאשר לידו היה נשקו האישי מסוג 16-

כתוצאה מיידוי אבנים ומקלות על הרכב, ניזוק הרכב קשות; הנהג ניסה להימלט מהמקום, אך ללא הצלחה. על כן, ירה החייל באוויר והצליח להימלט מהמקום.

בגין אירוע זה נפתח תיק פלילי 869/97 בתחנת עכו.

2. החקירה בתיק טרם הסתיימה, שכן ממתנינים לחוות דעת מהמחלקה לזיהוי פלילי.

משטרת ישראל רואה בתופעות הירי באוויר מנשק צה"לי ו/או פרטי תופעה מסוכנת, שיש לטפל בה בכל האמצעים.

טיפול המשטרה בהמלצת מח"ש להעמיד שוטר לדין

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

המחלקה לחקירות שוטרים המליצה על העמדתו לדין של רפ"ק חביביאן, בעקבות חקירת סדרת תלונות נגדו ונגד פקודיו בגין אלימות נגד אזרחים.

רצוני לשאול:

1. כיצד נוהגת המשטרה באנשיה, כאשר מח"ש ממליצה להעמידם לדין פלילי בדרך כלל?

2. כיצד תנהג הפעם?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי הנושא עם משטרת ישראל, ונמסר לי כי:

1. א. המלצת מח"ש להעמיד שוטר לדין פלילי בגין חשד לביצוע עבירה מועברת בצירוף תיק החקירה לפרקליטות המדינה, להחלטתה אם להגיש נגד השוטר כתב אישום. במקביל מועבר העתק מתיק החקירה וסיכום החקירה אל ראש אגף כוח אדם במשטרת ישראל, לשם שקילת נקיטת צעדים מינהליים נגד השוטר.

ב. על-פי ההוראות המחייבות במשטרה, נבחן חומר החקירה על-ידי מחלקת משמעת באגף כוח-אדם ועל-ידי הייעוץ המשפטי של המשטרה, אשר מגישים המלצותיהם באשר לנקיטת צעדים מינהליים נגד השוטר. לאחר שמתקבלת גם עמדת היחידה שבה משרת השוטר, מועברות ההמלצות כאמור לראש אגף כוח-אדם, אשר מחליט אם לנקוט נגד השוטר צעדים מינהליים, ואם כן – איזה צעד לנקוט.

ג. בהתאם להוראות המחייבות במשטרה, נשקלים בהקשר זה גורמים שונים, ובהם אופי העבירה, נסיבותיה, משקל הראיות ונסיבותיו האישיות של השוטר.

2. א. עם תום החקירה נגד רפ"ק חביביאן בתיק מח"ש 2360/95, ומשהוחלט על הגשת כתב אישום נגדו, נשקלה האפשרות לנקוט נגדו צעד מינהלי של השעיה.

ב. לאחר שיקול מפורט בעניין ולאחר קבלת המלצת הגורמים המקצועיים הממונים על עניין זה, הוחלט שאין מקום להשעות את הקצין בשלב זה, וזאת במיוחד בשל טיבן הבעייתי של הראיות, שאף אם הוא מצדיק הגשת כתב אישום, הוא אינו מצדיק את השעייתו של הקצין.

ג. בתום ההליכים המשפטיים נגד הקצין יישקל שנית הצורך בנקיטת צעדים מינהליים נגדו, בהתחשב בתוצאות המשפט ובתוכן פסק-הדין.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לשר לביטחון פנים.

הצעות לסדר-היום

תקרית הירי שהיתה בשבט הבדואי אבו-כף בין המשטרה לבדואים

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 2391, 2392 ו-2393, בנושא: תקרית הירי שהיתה בשבט הבדואי אבו-כף בין המשטרה לבדואים. ראשון הדוברים – חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת אחמד סעד.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שבוע בדיוק, אולי שעתיים מוקדם יותר, בשעות הצהריים, התרחש אירוע – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

יום ושעתיים לפני – – –

חיים אורון (מרצ):

ביום רביעי שעבר.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

ביום שלישי.

חיים אורון (מרצ):

ביום שלישי שעבר התרחש אירוע חמור מאוד בשבט הבדואי אבו-כף, ליד עומר, כאשר חוליה של פקחים של משרד הפנים, בליווי שוטרים, באה לבצע פעולה מסוימת, שאני לא רוצה כרגע להיכנס לכל פרטיה, כי לא זה הנושא החשוב, לפי דעתי. האירוע הזה הסתיים, לצערי הרב, בשימוש בנשק חם, ובו נפגע נער בן 16 מקליע בראשו, ורק בנס – והיום בנאומים דיברו על נסים, בהקשר ושלא בהקשר – הפגיעה לא היתה חמורה. ילדה בת ארבע נפגעה מכדור בירכה. אדם נוסף נפגע כנראה ממכה של קת אקדח בראשו.

אדוני השר, אני יודע שהנושא נחקר במשטרה. אני לא רוצה להיכנס לפרטיו. ידועה לי גם הרגישות שקיימת סביבו. בכל זאת, מונחת על שולחנך, על שולחן המפכ"ל, השאלה: איך יכול להיות שאירוע שמתרחש מידרדר הידרדרות מהסוג הזה ומביא לשימוש בנשק חם בנושא שהוא בתחום הפיקוח על הבנייה?

פניתי בכתב גם אליך וגם אל המפכ"ל, ואני מקווה שתוצאות החקירה יהיו בהקדם – אולי כבר יש לך מה לומר לנו בעניין – ואם יהיה צורך, יינקטו האמצעים.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת אורון, אפשר לשאול שאלה קצרה?

חיים אורון (מרצ):

ברשות היושבת-ראש.

הי"ר ב' חזן:

כן, אוסיף לך דקה.

נסים דהן (ש"ס):

אני מבין שאדוני טוען שהשתמשו בנשק חם. אם הם היו מרביצים עם אלות, זה היה בסדר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא, אם היו מתים זה היה בסדר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, האמן לי, אני מציע לכולם. אם שמת לב, אמרתי את הדברים מאוד בזהירות. שמעתי גם מאנשים על העניין של המתים. למיטב ידיעתי, לא אמרתי זאת בטון כזה שהתשובה היא – ואני מקווה שזו לא הולכת להיות התשובה – שמה שהיה צריך לעשות באותו מקום זה לפתוח באש. אני חושב שאני יודע מה אני אומר. אבל אני משאיר זאת קצת ב"צריך בדיקה ועיון".

אני רוצה להגיד דבר הרבה יותר מרחיק לכת. לצערי, לא שר המשטרה היה צריך לבוא ולענות על ההצעה הזאת, אלא שר הפנים, אולי שר התשתיות, אני כבר לא יודע מי. לא יכול להיות, פשוט לא יכול להיות, שיש בארץ ציבור, ציבור הבדואים בנגב, שהמפגש היחיד שלו עם השלטון הוא כאשר פקחי הבנייה באים להרוס את בתיו. בתיו? – מישהו שומע אותי ורואה לנגד עיניו בית; "חושה".

אספר לכם סיפור.

הי"ר ל חזן:

זמנך ממש תם. תצטמצם.

חיים אורון (מרצ):

לפני שלושה-ארבעה שבועות ביקרתי באותו שבט. הביאו אותי אל אשה, בת למעלה מ-70, שעברה ניתוח לב פתוח. היא גרה במבנה פח שהוא לא לכבודו של אדם. אני לא רוצה להגיד שחלק מאתנו לא מחזיקים את חיות הבית שלהם שם. היא כבר לא יכולה לדבר, נפוחה מ"קורטיזון". היא עשתה לי תנועה כזאת: מה רוצים ממני? את מה שהיא נמצאת בתוכו הולכים להרוס. ומה תכלית ההריסה הזאת? במקום לגור בפח היא תגור באוהל. אז זה מותר. אף בדואי אחד לא זז מביתו בגלל ההריסות האלה. אלף פעמים הצגתי זאת פה מעל דוכן הכנסת.

מצד שני, הממשלה מקימה מחדש מינהלת בדואים, אבל זה שלושת-רבעי שנה היא לא מתקצבת אותה. אז מה רוצים שיהיה פה? מה רוצים שיתרחש במציאות שהולכת ומחריפה, במתיחות שהולכת וגדלה, עם 50,000 תושבים? זה 40-50 שנה כל ממשלות ישראל, כבוד השר, ולא רק הממשלה שלכם, פשעו כלפיהם. כל פעם יוצאים הפקחים כדי שהם לא יפירו את חוקי הבנייה. כל אנשי המקצוע – ואני אומר זאת באחריות – גם אנשי המקצוע שלך – אומרים: אין תכלית בהריסות הללו.

אני משוחח עם מפקדי המחוז שם זה עשר שנים, כאלה שנעשו מפכ"לים, וכל אחד אמר לי: ג'ומס, חבר הכנסת אורון, אתה צודק, זה בלתי תכליתי, מה אני יכול לעשות? אבל יש לי צווי בית-משפט ואני הולך לשר המשפטים והוא מסביר לי: מה אני יכול לעשות? יש הוראה. אני הולך לפקח, למשרד הפנים, והוא אומר: אני שומר על חוקי הבנייה. לא בבאר-שבע, לא בנתיבות – שם שומרים על חוקי הבנייה. זה לא מזיז בדואי אחד ממקומו. מה שכן – נוצר חיכוך בלתי אפשרי שמידרדר למה שקרה כאן.

הי"ר ל חזן:

תודה. חבר הכנסת סעד, בבקשה. אחריו – אחרון הדוברים לפני תשובת השר, חבר הכנסת חטיב.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר לביטחון פנים, קודם כול, אני מסכים עם חבר הכנסת חיים אורון, שעל ספסלי הממשלה צריך להיות לא רק השר לביטחון פנים אלא גם שר הפנים והשר לתשתיות לאומיות, כי הבעיה העיקרית היא מעבר למתקפה הברוטלית של השוטרים על שבט אבו-כף.

הייתי שם באותו יום, כמה שעות אחרי האירוע, ושאלתי אותם בכנות: האם חיי השוטרים היו בסכנה? נס שלא היו הרוגים, איך שהוא שלף את האקדח והתחיל לירות. כולם אמרו: להיפך, הם הציעו להם ללכת מהמקום כדי שלא יהיה עימות. אבל הדבר העיקרי, כמו שאמרתי, הוא מעבר לירי ולמתקפה הברוטלית הזאת. יש הטרדה שיטתית, יש מדיניות שיטתית איך להטריד את ערביי הנגב, במיוחד בכפרים הלא-מוכרים, כדי לכלוא אותם במקומותיהם, להעביר אותם למקומות אחרים ולהרחיב את היישובים עומר ומקומות אחרים על חשבון נישול ערביי הנגב מהאדמות שלהם. זאת הבעיה העיקרית.

אנחנו, אחרי 49 שנים – עד היום הממשלה הזאת לא רוצה להכיר בכך שערביי הנגב הם אזרחים במדינת ישראל שיש להם כל הזכות הלגיטימית להישאר על אדמותיהם, לא רוצה לעזור להם לפתח את הקרקע שלהם. יש מדיניות שיטתית להבריח את ערביי הנגב ממקומותיהם, ולכן, אם זה אוהל – זה בסדר. אם זה צריף – זה לא בסדר; זה כבר מסכן את ביטחון המדינה. זאת הבעיה שצריך לטפל בה בכנסת הזאת. אי-אפשר שהמדינה הזאת תהיה דמוקרטית אם היא מפלה לרעה, אם היא מנהלת מדיניות עוינת כלפי חלק מאזרחיה.

לכן אני מבקש מהשר לביטחון פנים, מכבודך, שהזרוע הזאת המבצעת את המדיניות של הממשלה, שתדע שהיא מטפלת בעניינים עם אנשים, לא לנהוג כך. הם לא אויבי המדינה ולא אויבים של אף אחד. כל מה שהם רוצים הוא לחיות כאזרחים במדינה, ביציבות, במקומותיהם. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה. השר ישיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, אני בוודאי לא אחזור על מה שנאמר, כדי שלא לעשות את הדיון משעמם, אבל אני לא מסכים עם הכותרת: תקרית הירי שהיתה בשבת הבדואי אבו-כף בין המשטרה לבדואים. מה זה תקרית הירי בין המשטרה לבדואים? היה ירי מכיוון המשטרה לכיוון האשה והילדים. לא היתה תקרית בין המשטרה לבדואים.

מצד שני, אני קצת מודאג מהתשובה של השר, אף-על-פי שבהרבה מקרים אני מסכים אתו – – –

הי"ר ל' חזן:

הוא עדיין לא השיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

שמעתי שהוא אמר: אם הם היו מתים – זה היה הרבה יותר מתאים. כי בבדיקה באותו יום, כשנכנסו לשם, התקרית היתה קודם כול עם האשה שהשוטר דחף אותה; אז היא העליבה אותו במלה מסוימת – בדואי, או משהו כזה – ואז הוא התחיל לירות. שנית, הטענה שלו היתה, שהוא ירה באוויר, ואני לא רוצה לקבל את הירי באוויר הזה שפוגע ישירות בראשו של ילד בן 15 וברגל של ילדה בת ארבע. זה לא כל כך אוויר, אלא אם היו מעופפים, אבל נראה שהם לא היו מעופפים.

ברגע שהיה הירי, במקרה או שלא במקרה, ישבנו אצל שר התשתיות הלאומיות שרון ודנו בבעיות הבדואים בנגב, וגם בנושא של אבו-כף, בלי לדעת שיש שם סיור ויש יריות. השר שרון בכבודו ובעצמו אמר, שעכשיו דנים בממשלה למצוא פתרונות בנגב, ובכלל זה לשבט אבו-כף, שהוא במקום הזה מלפני קום המדינה. הוא רואה שיכול להיות שהמקום הזה יכול להיות מתאים גם לאכלוסם. אז פתאום הפחון שהמשפחה הקימה מפריע מאוד לאיכות הסביבה של מדינת ישראל, אבל כשמעיפים את הפחון ומקימים במקומו שני אוהלים זה מצוין וזה מתאים. זה בסדר גמור.

אני רוצה קצת היגיון מעבר לצווים שאפשר להוציא אותם בסיטונות ולהרוס כל בית כזה, כי הממשלה לא אישרה את היישוב. וכיוון שאין תוכנית מיתאר אז אין היתרים ואז אפשר להוציא צו. הליך קצר – מוציאים צו והורסים. נו, אז מה? מקימים אוהל. אחרי שישה חודשים רואים שהאוהל הזה הפך עוד פעם לפחון ועוד פעם מוציאים צו והורסים אותו. בכל זאת חושבים שהמקום מתאים וצריך ליישב את הבדואים "האלה" שם, כי החיים שהם חיים שם אינם חיים. עד מתי? 49 שנים עדיין לא מצאו את הנוסחה?

באים לשם מסוקים ויורדים במרחק של 10 מטרים עם סיבוב אווירי חזק כדי להעיף את האוהל. אז הבדואים עפו מהנגב? אף בדואי עדיין לא עף משם, לא בגלל זה, לא בגלל "הסירת הירוקה" ולא

בגלל כל המסוקים שהיו שם. קצת היגיון, קצת מחשבה; יש להתחיל לחשוב על פתרון אמיתי ולתת אותו.

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת חטיב, מה אתה אומר, שמסוקים נוסקים מעל האוהלים?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כן.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך. אדוני השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי הכנסת שהעלו את ההצעה, חברי הכנסת חיים אורון, אחמד סעד ותאופיק חטיב – שמעתי את הדברים שלכם. אני בכלל מוצא את עצמי מדי פעם עומד כאן על הבמה הזאת כאשר השוטרים, שהם כלי של כל אחד מאתנו, הם המותקפים במדינה. בכלל, האווירה הזאת, שכל פעם השוטרים שהם מבצעי החוק – הם לא המציאו את הצריף, הם לא באו מיזמתם, והם, בעצם, מלווים גופי שלטון.

נאמרו כאן דברים על-ידי חבר הכנסת אורון ביחס למדיניות הכוללת של הרבה ממשלות במשך הרבה מאוד שנים. נדמה לי שכן מטפלים בדבר הזה. אני שמח מאוד שבנושא של הבדואים חלה תפנית גדולה בשנים האחרונות, ואני חושב שצריך ללכת בכיוון וצריך לתת לבדואים את כל הכבוד המגיע להם ביישובים מסודרים עם כבישים, עם מבנים, עם מים ועם כל השירותים האחרים. אני מאמין בזה, אין לי ויכוח בעניין.

אכן, ב-27 בחודש, בשבוע שעבר, בעקבות פניית מפקח על בנייה במשרד הפנים, יצאה מתחנת משטרת איילון – שבה אנו משרתים את משרד הפנים במטרה להכין את זיהויים של בעלי הצריף שנבנה שלא כחוק – ניידת סיור ובה שני שוטרים לסייר עם הפקחים לאיתור בעלי הצריף. נסעה ניידת. הצוות הגיע לצריף, דפק על הדלת, וכשלא נענה החל לחזור לרכב בכוונה לעזוב את המקום. לא ענו בצריף. לפתע הגיע רכב ובו שלושה צעירים בדואים שביקשו מהצוות ומהשוטרים לעזוב את המקום. בה בשעה התקהלו סביב הפקחים והשוטרים עשרות בדואים שיידו בהם אבנים והחלו לרדוף אחריהם ולפגוע בהם באלות ובמוטות ברזל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה שקר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תתפלאו, תתפלאו, אלה העובדות בשטח.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אלה לא עובדות, זו גרסה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

שוטרי הניידת מצאו עצמם בסכנה מיידית ולא הצליחו לסגת. לטענת ראש הצוות, שהוא שוטר, אף נשמעו יריות מכיוון הצעירים הבדואים. אלה דברים מעדותו של השוטר. את הכול אפשר לחקור, יש מח"ש במדינה והיא תחקור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אלה לא עובדות, זו גרסה של השוטרים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

על מנת לבצע חילוץ, ירה אחד השוטרים במטרה להפחיד את התוקפים תוך כדי זה שהוא קורא לעזרה. השוטר הפך להיות נאשם.

למקום הגיע צוות שוטרים נוסף. גם הוא הותקף ולא הצליח לחלץ את הצוות הראשון ואת הפקחים שהיו במקום. הוא לא הצליח לחלץ אותם. רוצים שהשוטרים ימותו על מזבח המולדת, או שיהיו עוד אנשים ברשימת אגף השיקום. אני לא אתן לזה לקרות.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, באמת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השר לביטחון פנים א' קהלני:

צוות שוטרים נוסף שהגיע עם מפקד התחנה כשל גם הוא בניסיון החילוץ. כוחות גדולים שהגיעו למקום בראשות סגן מפקד מרחב הנגב הצליחו לבסוף להשתלט על המצב ולחלץ את כל הפצועים והפקחים. שישה שוטרים נפצעו ושלושה כלי רכב ניזוקו במהלך האירוע.

גברתי היושבת-ראש, כל האירוע נמצא בבדיקת מחלקת החקירות, במח"ש. הם יבדקו ויראו אם יש מקום לפעולה.

אני רוצה לומר לך, גברתי היושבת-ראש, ולכם, חברי הכנסת, המשטרה לא תהיה שק האגרוף של אף אחד. תודה רבה.

היו"ר ב' חזן:

מה אתה מציע?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני בעד המתנה לתוצאות החקירה של מח"ש ולהסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ב' חזן:

טוב. אם כך, יש לנו הצעות אחרות.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת אורון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת חיים אורון לוועדת הפנים.

אני מאוד מצטער על הנימה שבתשובת השר. טבעי הדבר שהשר אינו ניזון מחברי הכנסת, לא מנציגי שבת אבו-כף ולא ממני. הוא ניזון ממקור אחד שהוא צד לוויכוח והוא המושם במקרה הזה, וזאת המשטרה.

אני הייתי מצפה מהשר שלרגע קט ייצג את האינטרס הכללי הממלכתי, את הממשלה ולא אך ורק את המשטרה. אומנם הוא שר המשטרה, אבל הוא לא צריך לבוא ולומר: אני מגן על המשטרה, היא לא תהיה שק אגרוף. אף אחד מאתנו לא רוצה שהמשטרה תהיה שק אגרוף של אף אחד. אבל כאשר המשטרה מועדת וטועה, וזה קורה כי הם בני-אדם, הוא צריך לבוא ולומר: אני מטפל בעניין הזה בחומרה.

העובדות הן לא כפי שצוינו כאן. מה שצוין כאן רחוק מלהיות אמת. אם אלה הדברים שנמסרו לשר, הוא צריך לחקור את מי שמסר אותם על עדות שקר. אלה דברי כזב. במשך 40 שנה לא עשו מאומה בשבת אבו-כף, הכול התנהל שם על מי מנוחות. אבל במקרה הזה באו, פלשו לתוך בית, העליבו, פגעו.

גברתי היושבת-ראש, פגעו בילדה בת ארבע. השר מדבר על כך שסיכנו את ביטחונם של השוטרים. האם ילדה בת ארבע סיכנה את ביטחונם של השוטרים ולא היתה אפשרות לנטרל אותה אלא על-ידי ירי של אש חיה? הילד השני הוא בן 16 והוא נורה בראשו, לא ברגלו, לא במקום אחר אלא בראשו.

הדברים האלה נבדקו, יש סיכומי מחלה. האם ניתן להתווכח עם הדברים? אם השר לא רוצה שתהיה הסלמה – צריך לחקור את המקרה הזה ולמצות את הדין עם האחראים.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת אושעיה מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת חטיב.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, מכובדי השר, חברי הכנסת, היות שיש הסכמה עקרונית גם של רשויות הממשלה ליישב את המקום שבו נמצא השבט, והעובדה שיש שם אוהלים ומדובר בפחונים שכאילו הם הרבה יותר יציבים מאוהלים; והואיל והשר אמר שמח"ש חוקרת את העניין והמסקנות יוגשו בקרוב, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים. שם יוצגו כל הנתונים, ילובן הנושא, ואולי יימצא פתרון שבעתיד לא יישנו מקרים כאלה. תודה.

היו"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת דהן מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת סעד. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כאשר חבר הכנסת אורון עמד על הדוכן, שאלתי, אם היו משתמשים באלות, האם זה היה לגיטימי. האם כל הבעיה היא שהשתמשו שם בנשק חם, או שכבודו הלין גם על כך שהשתמשו באלות?

אני חושב ששאלתי מובנת והיא מובילה לבעיה הפשוטה ביותר, למה כאשר אזרחים התלוננו שהמשטרה פיזרה אותם בכוח, הרביצה לילדים, לנשים בהיריון, לאשה עם תינוקת בעגלה, לא צעק חבר הכנסת אורון מעל במת הכנסת על העוול הנורא שנעשה לאותה אוכלוסייה. אני אגיד לך למה? מכיוון שאותה אוכלוסייה היתה חרדית, ולך לא אכפת היה מה עשו להם. לא שמעתי אותך צועק.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע מה קורה בבר-אילן יום-יום. כן שמעת אותי.

נסים דהן (ש"ס):

לא שמעתי אותך צועק לשר המשטרה למה המשטרה משתמשת בשיטות כאלה. בבר-אילן לא היו יריות, אבל היו שם אלות, היו שם מכות, בהתחלה היו גם סוסים, ולא שמעתי אותך צועק. כל הבעיה היא רק יריות? רק זו היתה הבעיה? חבל מאוד.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, יריות זו בעיה. יריות זו לא בעיה?

נסים דהן (ש"ס):

אם כבר מדברים על אלימות, יריות הן אלימות ואלות הן אלימות. כאשר מתחילים באלימות של אלות, זה יכול להידרדר בקלות ליריות.

חיים אורון (מרצ):

המשטרה – – – להפעיל כוח.

הי"ר ב' חזן:

תודה לחבר הכנסת דהן.

השר לביטחון פנים הציע להסיר את הנושא מסדר-היום. האופציה העומדת בפנינו היא דיון במליאה, ועליה נצביע.

מי בעד או נגד דיון במליאה?

אדוני השר, אתה תיפול במקרה הזה. אין כרגע גיבוי לעמדתך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני עומד על הצעתי להסיר את הנושא.

הי"ר ב' חזן:

אם כן, אנו עוברים להצבעה על דיון במליאה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

קריאות:

היו הצעות להעביר לוועדה.

הי"ר ל חזן:

קודם מצביעים על דיון במליאה, וההצעה נתקבלה בשישה בעד, ארבעה נגד, ללא נמנעים. אני קובעת שהנושא, תקרית הירי שהיתה בשבט הבדואי אבו-כף בין המשטרה לבדואים, יידון במליאת הכנסת. יש תקנון בנושא הזה.

חיים אורון (מרצ):

אני תבעתי שהנושא יועבר לוועדה, אני הצבעתי בעד דיון במליאה בהנחה שאחר כך יצביעו על ועדה.

הי"ר ל חזן:

סליחה, חבר הכנסת אורון, הרי אתה חבר כנסת ותיק. קודם מצביעים על דיון במליאה ואחר כך מצביעים על ועדה.

חיים אורון (מרצ):

ואם אני משנה את דעתי, יהיו חמישה נגד חמישה.

הי"ר ל חזן:

כן, אבל ההצבעה כבר התקיימה, ואני הייתי מאוד ברורה לגבי האופציות.

אפי אושעיה (העבודה):

סליחה גברתי, אני מצטער. לא הבנתי את דבריך. אני לא ותיק כמו חבר הכנסת אורון.

הי"ר ל חזן:

הנושא חשוב, מסתבר שהוא מאוד חשוב, לכן הוא יידון במליאה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כאשר מצביעים על דיון במליאה בנושא כזה, הוא נקבר.

חיים אורון (מרצ):

הי"ר ל' חזן:

עמדת השר לא נתקבלה. אגב, אני בעמדתכם מבחינה מהותית, אבל ההצבעה התקיימה. יש פה חוסר הבנה. השר עזב, לדאבוני הרב, ולכן אין לנו ברירה אלא לנהוג לפי התקנון.

אני חוזרת ואומרת, שהתקנון מחייב אותי לערוך הצבעה על דיון במליאה לפני העברה לוועדה.

הצעות לסדר-היום

הפשע בנתניה

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הפשע בנתניה; הצעות לסדר-היום מס' 2427 ו-2434.

השר לביטחון פנים ישיב על ההצעות בנושא הזה במועד אחר.

ראשון המציעים, חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה. בבקשה, אדוני.

חברי הכנסת, רק למען הבהר דבר, האם אלה הצעות רגילות?

אפי אושעיה (העבודה):

כן, עשר דקות לכל מציע.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני אשתדל לתמצת את הנושא בפני כנסת כמעט ריקה.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, כל מדינת ישראל צופה בכך בטלוויזיה.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

גברתי היושבת-ראש, חברי מימין – – –

רפאל אלול (העבודה):

כל השמאל נמצא פה, כל השמאל תומך בכך.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

זה נכון, אני מאשר את זה.

מאוד עצוב שנושאים כאלה, כל כך קשים, הקיימים בחברה הישראלית שלנו לא זוכים לתשומת לב מספקת, וגם שרים נאלצים ללכת למקומות אחרים בעת הדיון בהם.

אני בא עכשיו מאוהל השביתה של ראשי הרשויות, הנמצאים באמת במצב קשה מאוד, לדעתי על סף התפוצצות, בגלל המצוקות החברתיות ברשויות המקומיות, בכמה ערים. התוצאות הן, שהפשיעה גואה וילדים שרויים במצוקה. ובדוח הפשיעה – – –

חבר הכנסת אפי אושעיה, תאמין לי שאני אאזין לך, זו הצעה משותפת.

אפי אושעיה (העבודה):

סליחה.

שאל עמור (הליכוד-גשר-צומת):

בדוח הפשיעה לשנת 1996 – עלייה משמעותית בפשע במדינת ישראל. מדברים היום על פשע מאורגן. יש עלייה של 10% בפשיעה, בעיקר במקרי רצח, סמים, סחר בסמים ועבירות מין, בעיקר כלפי קטינים וקטינות.

לצערי הרב, גולת הכותרת בפשע, כפי שאנחנו חוזים ושומעים – עיר התיירות נתניה. צר לי מאוד על שעיר גדולה ויפה כזו נקלעה למצב בלתי אפשרי, שתושביה פוחדים ללכת, פוחדים להתלונן בפני משטרת ישראל; אווירה של פחד שוררת ברחוב. שמענו וראינו כתבה מזעזעת ביומן השבוע, בערוץ הראשון – על ממלכת החיסולים בנתניה, רימונים, הפחדות. ראינו גבר אחד – זה מה שאני רוצה להגיד, שזה באמת מזעזע – אמיר בדיצאי שמו, שהסכים להופיע בטלוויזיה ולהתראיין ארוכות, גילה אומץ לב אזרחי בלתי רגיל, אחרי שהציתו לו את תחנת הדלק, ולאחר מכן הוא קיבל איתות על-ידי זריקת רימון לפני כשבועיים באחד האתרים של התחנה הזאת. משטרת ישראל הבטיחה לשמור על חייו. קציני המודיעין של משטרת ישראל הודיעו לו שהוא מאוים והבטיחו אבטחה. על-פי מה ששמעתי ממנו הבוקר, משטרת ישראל לא מאבטחת אותו.

הנושא הזה מבחינה חינוכית הוא אקט גרוע ביותר. מה נעשה מחר? איך אזרח יעז לבוא מחר ולהתלונן? הרי מה שמשטרת ישראל רוצה הוא שהאזרחים ישתפו אתה פעולה בנושאים של סחיטה ואיומים ופשע. ואם הבחור הזה לא יקבל הגנה, ודאי שהפשע ילך ויגבר בצורה חמורה ביותר.

אתמול נפגשתי עם השר לביטחון פנים בעניין הזה. אמרתי לו: קבל את הבחור לשיחה. הוא הסכים לקבל אותו. לא יעלה על הדעת, שאזרח כזה, אב לשלושה ילדים, יהיה מאוים, והוא רק ישמש דוגמה לאזרחים אחרים, שיעדיפו שלא להתלונן, שכן למה להם להסתבך בקטע הזה.

היות שהשר איננו, אני לא רוצה להרחיב את היריעה בעניין הזה. אני מציע לשר לביטחון פנים לפעול מייד בצורה נחרצת בנתניה, לבער את הנגע והפשע. וראש העיר לא צריך להתבייש לומר שיש בעיה, ולא צריך לטאטא אותה אל מתחת לשולחן. אני כראש עיר נקלעתי בעבר לנושא הזה; הבאנו אז את משמר הגבול וטיפלנו בעניינים האלה. כמנהיג מקומי, טוב מאוד אם הוא יבער את הפשע הזה.

לכן, אני קורא לשר המשטרה, לשר לביטחון פנים, להתייחס לנושא הזה ברצינות יתירה – אני יודע שהוא רוצה לעשות את זה – לכנס את המטה הארצי ולטפל ולהתמודד עם בעיות הפשיעה בנתניה. תודה רבה.

הי"ר ב' חזן:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת עמור. חבר הכנסת אושעיה, תושב נתניה – אדוני.

רפאל אלול (העבודה):

הי"ר ל' חזן:

גם לי צר מאוד על שהשר לביטחון פנים לא משיב מייד על הצעות לסדר-היום מעין אלה. אבל היום יום ירושלים, ויש טקס בגבעת-התחמושת בשעה 17:00, שכולנו מוזמנים אליו, ולכן אולי זה יסביר גם לצופים בבית את פשר מיעוט המשתתפים במליאת הכנסת בשעה זו. אדוני, עשר דקות.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת רפי אלול, שאול עמור, ראש עיריית מגדל-העמק, אני מודה לך על שנדרשת לנושא למרות היותך ראש עירייה במגדל-העמק.

ראשי ערים יכולים כנראה להבין את התופעה של איומים על תושבי עירם טוב מאחרים, אחרת אין לי הסבר לכך שרק חבר הכנסת עמור וחבר הכנסת רפי אלול ניסו להעלות את הנושא בכנסת הזו.

אני, כתושב נתניה, רוצה לומר לחברי הכנסת, שאני גאה בעיר שאני מתגורר בה. יש שם אוכלוסייה יוצאת מן הכלל. עיר עם 14 ק"מ של חופי ים, חוף ים ארוך, יפה מאוד, 30 בתי-מלון, מדרחוב יפהפה, חנויות, תיירות, חנויות יהלומים, עיר יוצאת מן הכלל. אבל זו גם עיר שנמצאת במקום הרביעי, החמישי בכל הנוגע להיקף העוני. העיר נתניה היא רק עיר תיירות, והעיר הזו מצויה כיום במשבר כלכלי-חברתי כתוצאה מאוזלת ידה של המשטרה.

לפני שנה התחלתי לטפל בנושא, עוד בהיותי חבר מועצת העירייה בנתניה וכמזכיר מועצת הפועלים. נסעתי לכלא, ביקרתי עבריין שלדברי המשטרה יש לו השפעה גדולה מאוד על העיר נתניה. ניסיתי להידבר עם מפקד המרחב, עם המשד לביטחון פנים, עם הרשות המקומית, עם הגורמים בקהילה ועם כל מי שרק אפשר על מנת למגר את תופעת הפשע הכל-כך נוראית בעיר הזו.

ב-6 בנובמבר 1996, כשראיתי שלא נעשה דבר, הבאתי את הנושא לדיון כאן במליאת הכנסת, ותבעתי מהשר לביטחון פנים להציב את מיטב הכוחות בנתניה, משום שבאותה תקופה נרצחו עשרה אנשים בעיר, בחוצות העיר, במדרחוב העיר, מקומות שאזרחים שלווים ותמימים מטיילים בהם.

אני רוצה לומר, שנרצח אדם ברחובות נתניה – 13 אנשים, גברתי היושבת-ראש, בשנה-וחצי האחרונה – שנגבים דמי חסות לאור היום, שמציתים חנויות, שזורקים רימונים, והמשטרה יושבת ונוקטת מדיניות של שב ואל תעשה. זה לא רק חיסול של העבריינים זה את זה, כי זה נשמע טוב. לאזרחים מוגנים אומרים: אז מה, שהעבריינים יחסלו זה את זה. אבל מה תעשה הילדה שישבה על-יד אלכס דוביצקי לפני שלושה שבועות כשבאו וירו לבחור בראש, והורים ישבו עם ילדיהם כמטר

משם; מה אם הם היו נפגעים? ומה עושים התיירים, וסוכני התיירות באירופה, כשהם שומעים שבעיר נתניה נרצחים אנשים בחוצות העיר?

מתוך דאגה לעיר ולסוחריה העיר ולאזרחיה העיר חשבת, וחשבו אזרחיה העיר, שאסור ולא כדאי ולא צריך להעלות את הנושא הזה בקול רם, כי רצוי לשמור על הדימוי של העיר. מה שקרה בפועל – בגלל חוסר הפעולה, בגלל הניסיון לטאטא את הנושא אל מתחת לשטיח, העבריינים הללו תפסו ביטחון והתחילו לנקוט צעדים אלימים, ברוטליים, ולפעול בשיטות של מאפיה, של חלוקת אזורים, מי בסמים, מי בהימורים. האם ידעתם שבעיר נתניה משחקים ילדים בגיל 12 משחקי קזינו עם כספים? והמשטרה, ידיה קצרות מלהושיע.

וכאן בדיון, וחבל שהשר נאלץ ללכת, תבעתי מהשר להקצות משאבים מיוחדים. אמרתי שהמשטרה קורסת, והשר הסכים. השר בדברי התשובה שלו כאן אמר שהוא לא יכול להיענות לבקשתי, הוא לא יכול להביא כוחות מחוץ לעיר נתניה, והבעיה צריכה להיגמר בתוככי נתניה, בתחנה המקומית.

אני רוצה לומר כאן, שזה היה בלתי אפשרי. איך אני יודע? – מהמשטרה עצמה. היחידה המיוחדת של המשטרה, לפני ארבעה-חמישה חודשים, עשתה ניסיון לטפל בעניין הזה. שוטרי המרחב אמרו לי, שהם לא רוצים ששוטרי נתניה ידעו שהם באו לטפל בעיר נתניה, משום שיש בעיה בתחנת נתניה. אבל, למה אומרים את זה בחדרי חדרים? למה המשטרה לא מסוגלת להתמודד עם העיר שאצל ראש העירייה שלה, מר צבי פולג, בשעה 02:00, התפוצץ מטען חבלה תחת מכוניתו. תארו לכם איזה אסון. תת-אלוף בצה"ל היה יכול ליהרג במכוניתו בשירות אזרחי. המציאות הזאת פשוט לא נורמלית.

אני תובע מהמשטרה, גברתי היושבת-ראש, לתפוס את נתניה באופן נקודתי. התיירים של המשטרה, שהסטיסטיקה היבשה מראה שרציחות ו"פרוטקשן" וכך הלאה יש גם במקומות אחרים, זו תעודת עניות למשטרת ישראל. במה מתגאים? שגם בפרדס-כץ נהרג אתמול מישהו, או נרצח מישהו בתוך מכוניתו? האם בזה אנחנו צריכים להתגאות? במקום שהמשטרה תעסוק בתפקידיה הקלאסיים היא עוסקת בתחומי ביטחון שהם חשובים מאין כמותם. אבל במקום להחליט החלטה פוליטית בדבר הקצאת 400 שוטרים לירושלים, ראוי שיקצו לטובת הביטחון את הכוחות המיוחדים וייתנו לשוטרים הללו לעסוק בתפקידיהם הקלאסיים של המשטרה.

מה שצריך לעשות הוא לסגור את כל תחנות הקזינו, לבער את נגע הסמים, לתת הגנה לסוחרים. הסוחרים פוחדים להתמודד עם העניין, פוחדים להתלונן במשטרה, כי הם יודעים שהמשטרה לא תעשה דבר.

חבר הכנסת שאול עמור סיפר כרגע על אמיר מתחנת הדלק "אמיתי". אמיר זה מאיימים על חייו. למה המשטרה לא שומרת עליו יום-יום? למה המשטרה לא עקבה אחרי אלכס דוביצקי, שכל ילד בנתניה ידע שהוא הולך להירצח ויכלה לתפוס את רוצחיו, וכך גם לגלות מי רצח את בנו ואת רעייתו?

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר לך, שבאופן אישי, מה שקרה אחרי שנדרשתי לעניין, שבאורח פלא – לא באורח פלא, אבל זה מה שקרה – העבריינים מזהים אותי עכשיו כאויב שלהם, כי אני העליתי את הנושא לסדר-היום הציבורי, אני דרשתי לטפל בנושא הזה בכל הכוח האפשרי. זה בסדר, העבריינים יאיימו עלי ואני אתמודד עם העניין.

אבל המשטרה פתאום אומרת שיש בעיה פוליטית בנתניה. מהי הבעיה הפוליטית? חברי מועצת העיר וחבר כנסת הלכו לבקר עבריינים בכלא. לשם מה הלכו הפוליטיקאים לבקר בכלא? בשביל להתיידד אתם? להתרועע אתם? האם במקום להתמודד עם הבעיה ולטפל בפשע הם מנסים להאשים פוליטיקאים ברוב חוצפתם, או ברוב רשעותם? זה נושא שצריך לבער אותו מהשורש. לא ייתכן שמפקד מחוז המרכז, שאני הערכתי אותו עד האמירה המטופשת והאומללה הזאת, שהתמודד עם הפשע בשנות ה-80, אומר: למה פוליטיקאים הלכו לבקר בכלא? הלכנו לבקר בכלא משום שהוא ושוטריו לא טיפלו בעניין, משום שחלק מהשוטרים שיתפו פעולה עם העבריינים האלה.

לפני שלוש שנים החרימו ציוד מבית-קזינו, ושעה אחר כך ביקש אחד המפקדים בתחנה להחזיר את הציוד לקזינו. אין לי שום הסבר לתופעה המושחתת, המופקרת, ואני מאשים את המשטרה. אני יודע שיש לנו משטרה טובה ברובה, ברובה היא מנסה, ברובה היא עומדת במתחים קשים מאוד, אבל כשהיא מגיעה לתופעה כל כך מפחידה, כל כך מאיימת על שלוות האזרחים, פוגעת בכלכלת העיר, במקום להתמודד עם העניין אומרים: יש בעיה עם פוליטיקאים.

אני אומר כאן שיש לנו בעיה עם חלקים במשטרה הזאת, ואני תובע מהשר לביטחון פנים שלא ירמו אותנו. עליו לבדוק את הנושא באופן אישי ולהקצות את המשאבים המתאימים, לפני שהתופעה הזאת תביא גם לפגיעה באזרחים תמימים. תודה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת עמור וחבר הכנסת אושעיה, העליתם בעיה מאוד קשה, ונאמרו מעל דוכן הכנסת גם דברים מאוד קשים נגד המשטרה. אני מאוד מאוד ממליצה בפניכם שתדרשו תשובת השר על ההצעות לסדר-היום בהקדם האפשרי, כדי שיהיה מענה מוסמך ואולי גם טיפול בסוגיה. תודה לכם.

הצעה לסדר-היום

קרן ההנצחה לחללי צה"ל באוניברסיטה העברית

הי"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון על סדר-יומנו. חבר הכנסת רפי אלול, אני אתך. אתה מבקש להעלות הצעה לסדר-היום מס' 2362, בנושא: קרן ההנצחה לחללי צה"ל באוניברסיטה העברית. אין תשובת ממשלה כלשהי על ההצעה לסדר-היום. לרשותך עשר דקות. אדוני, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, לפני שנה התחלף השלטון בישראל. לפני שנה הודיע בנימין נתניהו שהוא יפתיע את העולם. אני עומד כאן ומסיר את הכובע בפניו ומודיע: ביבי באמת הפתיע את כל העולם. בתוך שנה אחת הוא הביא עלינו עולם חדש של מושגים. בתוך שנה אחת הוא הצליח להראות שאפשר לנהל מדינה באופן גרוע ביותר ומזיק אפילו מממשלתו הכושלת של שמיר.

גברתי היושבת-ראש, זה לא מקרה שמי שניתק בעבר מיקרופונים לראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, בעת נאומו, היום הוא שר המשפטים. זה לא מקרה שאביגדור ליברמן ממשיך להיחקר בפרשת בר-און ובפרשיות אחרות.

גברתי היושבת-ראש, זה לא מקרה, זו שיטה. מינויו של ראש הממשלה אינם רק כישלון ניהולי. מינויו של ראש הממשלה אינם רק כישלון מקרי. מינויו של ראש הממשלה הם כישלון מוסרי.

הנגבי וליברמן התחילו את דרכם בתא סטודנטים של הימין באוניברסיטה העברית; שם שמענו על יוכוחים, על מכות, על בריונות, ואני חושש שהם מביאים את זה לממשלה.

גברתי היושבת-ראש, ניהול עמותות ללא דיווח וללא בקרה – זו לא תקלה, זו שיטה. אני מניח שאנשים בממשלה חושבים שכך צריך להיות. בשנת 1984 ניהלו את תא הימין באוניברסיטה העברית, הנקרא עמותת "גלעד", דני נוח, ואת עמותת "מצב" – מוטי אוחנה, עוזר שר האוצר. אכן, קיבלתי מכתב מדני נוח, שהוא התפטר מניהול העמותה לפני כארבע שנים.

חברי חברי הכנסת, עמותות אלה לא הגישו מעולם דוח לרשם העמותות. ראשי העמותות האלה מחזיקים היום בתפקידים בכירים בממשל נתניהו. כבר אמרתי: זו לא תקלה, זו שיטה.

אבל, רבותי, לא נדרשתי לדיון דחוף רק כדי לדון בעבירות על חוק העמותות. חשבתי להגיש תלונה במשטרה, והחלטתי באופן אישי שלא לעשות את זה. יעשו את זה אחרים. אני בטוח שאחרי הנאום הזה היום יהיו לא מעט אנשים שיעשו את זה.

אני עומד כאן לפניכם מזועזע והמום מחומר שהגיע לידי, חומר שממנו עולים – אומר זאת במלים עדינות – חשדות לכאורה, חשדות נגד שני עוזרי שרים: שאול שניידר, עוזרה הפוליטי של השרה לימור לבנת, ומוטי אוחנה, עוזרו של השר מרידור. שני אלה מכהנים בתפקידים בכירים בממשלת ישראל. בתקופת היותם פעילים באוניברסיטה העברית רוקנה קרן ההנצחה לחללי צה"ל.

כן, רבותי, הם רוקנו קרן שנועדה להנציח חללי צה"ל כדי לממן מסיבות סטודנטים ראוותניות, מסיבות שאולי יעזרו להם להיבחר. בשנים 1993-1995 הם רוקנו לחלוטין את הקרן, קרן ההנצחה לחללי צה"ל, והיום מופיע בחשבון – אפס. מן החומר שנמצא בידי – ואני לא רואה-חשבון במקצועי וגם לא עורך-דין – עולים חששות כבדים על מינהל לא תקין, על חשד לרישום כוזב במסמכי תאגיד, אולי חשדות לגבי מימון פעילות פוליטית על חשבון כספי ציבור הסטודנטים. החומר הזה שבידי מצביע לכאורה על כך, ששניים המשמשים כיום כעוזרי שרים נתנו את ידם בקופה הציבורית והשתמשו בכספי ציבור למטרות פוליטיות, אולי אישיות.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו לא יכולים להיות מופתעים על-ידי ממשלת נתניהו, אנחנו לא יכולים להמשיך ולאפשר לחשודים בפלילים להסתובב במסדרונות השלטון כאילו הכול מותר. מי שרוקנו קרן להנצחת חללי צה"ל למטרותיהם לא יכולים להמשיך לשמש בתפקידים בכירים בממשלה. מי שהשתמשו בכספי ציבור הסטודנטים למטרותיהם, לא יכולים להמשיך ולכהן בתפקידים ציבוריים בכירים. הגיע הזמן שגם בממשלת נתניהו ידעו, שהאוניברסיטה היא מוסד לרכישת השכלה ולמחקר ולא מסלול הכשרה לפעילות פוליטית.

אני דורש שהדברים יבדקו, שהדברים יחקרו, ומהר. תוך כדי החקירה, אם ימצאו הדברים האלה נכונים – והמסמכים שלי מראים רק על אפשרות אחת – יש להשעות מתפקידם את הפקידים האלה, שאול שניידר, עוזרה של השרה לימור לבנת, ומוטי אוחנה, עוזרו של השר מרידור – אני מאמין שאפילו לממשלת נתניהו יש קווים אדומים – ויפה שעה אחת קודם.

הי"ר ל חזן:

תודה. חבר הכנסת אלול, אתה גורם לי למצוקה אמיתית ואולי אתייעץ עם עמיתי חבר הכנסת וייס. יש לנו בעיה כפולה: א. הוזכרו שמות והאשמות כבדות מאוד. כמובן, לנוגעים בדבר אין כלל אפשרות להשיב; ב. מה אנחנו עושים עם הצעה לסדר-היום מהסוג הזה?

שבח וייס (העבודה):

במסגרת הצעה אחרת רציתי להתייחס לעניין. יש לנו פה בעיה.

הי"ר ל חזן:

אולי תיגש למיקרופון. אני חושבת שהדיון חשוב למטרות תקדימיות.

שבח וייס (העבודה):

בלי להיכנס לפרטים שחברנו חבר הכנסת רפי אלול הביא לפנינו, שזו פרשה בפני עצמה, אני רוצה להתייחס לרמה העקרונית ביותר. בדיוק היום הונחו על שולחן הכנסת החלטות של ועדת האתיקה של הכנסת, שהן כשלעצמן מאוד מעניינות. חברי הכנסת בוודאי לא הספיקו לעיין בהן, מכיוון שהיינו מעטים, כרגיל. ההחלטה היא נוקבת, היא מעניינת, ואני גם לא בטוח שהיא היתה עומדת במבחן של ציבור אחר חוץ מציבור חברי הכנסת. אבל אנחנו נוטלים על עצמנו כאן עומס נוסף, ואולי גם מוצדק. אני בטוח שוועדת האתיקה מקיימת דיונים מאוד רגישים במכלולים השונים.

מה בעצם אומרת ההחלטה? אם חבר כנסת מתכוון להגיש תלונה למשטרה, למבקר המדינה, ליועץ המשפטי, על מישהו, הוא צריך קודם להתכתב אתו ולאפשר לו מתן תשובה. זה דומה קצת לכללי האתיקה של העיתונות והאלקטרונית.

הי"ר ל חזן:

תרשה לי להפריע, אני רוצה להכניס את זה לפרוטוקול ואתן לך אחר כך להמשיך, כי יש פה שאלה מאוד מעניינת. החלטת ועדת האתיקה בדבר פרסום פנייה לבדיקה או לחקירה: "חבר הכנסת אשר מעביר נושא לבדיקה או חקירה כלשהי (למבקר המדינה, היועץ המשפטי לממשלה, המשטרה וכו') לא יפרסם את תוכן הפנייה כל עוד לא העביר העתק ממנה לאותו אדם ונתן לו הזדמנות סבירה להגיב". אני רוצה להדגיש שחבר הכנסת אלול לא הגיש תלונה.

שבח וייס (העבודה):

אני הבנתי, יש פה שינוי אצלו, ואני מדבר ברמה לגמרי עקרונית. במקרה אנחנו פה בפורום מצומצם. זה עניין מאוד רגיש מבחינה ציבורית, פרלמנטרית, משפטית כלשהי, אפילו מורלית. זאת החלטה, שאגב היא מרתקת בפני עצמה, ואני אומר שהיא בעייתית, אם כי אני חושב שבבסיס שלה יש מידה של הגינות.

הי"ר ל חזן:

אבל בוא לא נדון בזה.

שבח וייס (העבודה):

מה עשה חבר הכנסת אלול? הוא נהג בסדר. הוא אומר: אני לא הולך להגיש תלונה. הוא בוודאי כבר מעורה בהחלטה הזאת. הוא בעצם פרסם את זה ציבורית, בהנחה שאנחנו אולם פתוח, ערוץ-33 משדר אל מול פני האומה, עיתונאים יושבים כאן מ"קול ישראל" או כל מי שרוצה, יש פרוטוקול. למעשה זהו מסלול.

מה הסדר הנכון, לפי דעתי, במקרה כזה? זה המקרה הטיפוסי שמאוד חשובה בו תשובה של שר. אני גם לא נבהל מן הפורום, כי אני רגיל שבימי רביעי כל חברי הכנסת רוצים הצעות דחופות, וכשמגיעה השעה 15:00 הם מתעופפים. אנחנו רגילים כבר לדיונים בפורום הצנוע שלנו, האינטימי. למעשה זהו המקרה הטיפוסי שבו כדאי לעמוד על כך ששר יבוא לענות, ואז תהיה לו הזדמנות או להוכיח בשער את חבר הכנסת אלול, במקרה זה, או לומר: אני אבדוק, וכן הלאה. זה המינימום הנדרש.

יש לנו גם בעיה, כי בשעות כאלה גם מעט שרים מגיעים. אני לא מתלונן, אני יודע שיושב-ראש הכנסת מאיץ בהם ומאיץ בהם. זה סיפור מסוים כזה. אני חושב שכשכבר נקלענו למצב כזה, מה שכרגע לפחות צריך לעשות זה לאפשר לשר הנוגע בדבר, לשר או לשרה שהיא נציגת הממשלה, להתייחס לזה. זה הכי הוגן מבחינת כללי המשחק, כי הרי אנחנו לא יכולים להזמין את שני האנשים שדיבר עליהם חבר הכנסת אלול להופיע כאן. אנחנו על הגבול הדק של בעייתיות.

הי"ר ל חזן:

אנחנו על גבול דק מאוד.

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שבח וייס, ואם מותר לי להעיר רק שתי הערות: ייתכן מאוד שבמקרה הזה אפשר היה להפעיל את סעיף 78(א)(1) לתקנון, שמאפשר הסרה מסדר-היום על-ידי היושב-ראש של הצעה לסדר-היום שמן הנוסח שלה משתמע כאילו יש עלבון לאדם או חריצת משפט נגד אדם. היושב-ראש לא הפעיל את סמכותו, ייתכן שעל-פי דברי ההסבר, במקרה של ההצעה לסדר-היום שאנחנו דנים בה.

נקודה שנייה, חבר הכנסת וייס, לא היה אמור להיות שר שמשיב על ההצעה לסדר-היום. השר לביטחון פנים היה ועזב. הוא היה אמור להעלות שתי הצעות חוק, אבל על-פי סדר-היום, אין שר המשיב על הסעיף הזה. יכול היה להיות מצב שהייתי יושבת למטה ומקיימת התייעצות אתך. אפשר להצביע על הסרה מסדר-היום.

שבח וייס (העבודה):

כדאי לברר במזכירות, אולי אין שר כסוג של מחאה. אולי הממשלה אמרה שהיא לא רוצה לבוא לכאן. צריך לברר את העניין הזה. אני מציע שנקיים בירור אדמיניסטרטיבי. הנושא כנראה חשוב מאוד לחבר הכנסת אלול, אחרת לא היה מעלה אותו, והוא חשוב מאוד מבחינת צדדיו האתיים ושיטת העבודה שלנו בפרהסיה.

הי"ר ל חזן:

באמת יש פה שאלה אתית. חבר הכנסת אלול, אולי תסתפק בדברי עצמך?

שבח וייס (העבודה):

אני לא בטוח שאלה שדיבר עליהם יסכימו.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני יודע שאת מצויה בעניין הזה לפחות שבועיים.

הי"ר ל חזן:

אני מצויה רק משום שהנושא עלה על סדר-יומה של נשיאות הכנסת.

רפאל אלול (העבודה):

נכון, יצא לי לדבר אתך. מאחר שהגיע אלי חומר שרציתי לפרסמו או להוציאו החוצה, נוצר מצב שהפכתי להיות מאוים: אם תגיד את זה, נוציא עליך כך וכך. אני חושב, שמאחר שהגיע אלי החומר, ומאחר שדברים עוברים בדרך כלל לא לידי, אלא בתוכי – – –

שבח וייס (העבודה):

מה זה מאוים? ממש איימו עליך?

רפאל אלול (העבודה):

כן, היושבת-ראש יודעת על כך. חשבתי שלא יכול להיות מצב שבו חבר כנסת יודע על משהו, ובמשום שמישהו אומר לו אי-אלו דברים, הוא יחשוב שלא לפרסם אותם. מי כמוך מכיר אותי – חמש שנים אני בכנסת; זו לא דרכי. לא יכולתי להרשות לעצמי לקבל כל מיני חבטות מן הסוג הזה; לא יכולתי להסכים לכך שלא ייתנו לחבר כנסת להביע דעתו, או שמישהו ירים אלי חומר ויגיש לי חומר, כמו שעשה מזכיר הממשלה, ובכך תיפטר הבעיה.

הי"ר ל חזן:

אבקש ממך, אדוני, להציע להעביר את הסוגיה הזו לוועדת הכנסת. אם כך, נוכל להצביע על ההצעה לסדר-היום ועל ההשלכות של ההליך הזה. אני חושבת שיש כאן בעיה אמיתית.

שבח וייס (העבודה):

אגב, גם האיום הנגדי הוא בעייתי פה.

הי"ר ל חזן:

בוודאי, בכל הכיוונים יש כאן בעיה. יש כאן גם משום חריצת דין מעל דוכן הכנסת, וגם זה בעייתי מאוד. הייתי מציעה שיהיה דיון הרבה יותר מקיף, וועדת הכנסת תעזור לי בכך.

שבח וייס (העבודה):

אני מציע אחת משתי אפשרויות, תכריעי כפי שתכריעי. כאשר אנחנו מנהלים את הישיבות, יש לנו סמכות של יושב-ראש הכנסת. מבחינתי, כדאי להתייעץ עם יושב-ראש הכנסת. זה נפל בחלקך, אך יכול היה ליפול גם בחלקי. לו זה קרה בתקופתי, הייתי מצפה לכך שמי שמנהל את הישיבה יחליף אתי מלה על העניין הזה. אלטרנטיבה אחת היא להעביר את הנושא לוועדת הכנסת ולקיים שם בירור. צריך להזמין לשם גם מישהו ששייב. האפשרות השנייה היא לתת לממשלה הזדמנות להשיב ביום שני הקרוב, ואז נמתין ביוזמתנו לתשובת הממשלה. אולי הם יתחבטו ויחליטו שהנושא כל כך רגיש וכל כך נוגע ישירות למי שהוא נוגע, שכדאי להשיב פה. למרות הכול, אני מציע לקיים התייעצות עם יושב-ראש הכנסת.

הי"ר ל חזן:

מבחינה תקנונית אני חייבת לטפל בעניין. אני חוזרת ומדגישה, שלא היה אמור להיות כאן שר משיב לצורך הסעיף הזה. הנושא והתכנים הובאו לאוויר העולם, אנחנו חייבים לטפל בכך, ולכן אבקש הצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת רפי אלול – אם הוא מסכים – לדיון בוועדת הכנסת, כדי שתחליט לא רק לגבי ההצעה הספציפית אלא גם לגבי השאלות העקרוניות שעלו מאופן הגשת ההצעה והצגתה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת אלול לדיון ולטיפול בוועדת הכנסת.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר ל חזן:

שלושה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת ששתי הסוגיות מועברות לדיון בוועדת הכנסת.

חברי הכנסת, תם סדר-יומנו. הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ביום שני הקרוב, בשעה 11:00.
ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:15.